ئەڤێ پەرتووکێ
نە بتنێ جارەکێ بخوینە

نڤێژ
ئارامیا دلانە

د.نجیب عبدالله بالەتەیی

خواندنەکا نوی بۆ ئاخڤتن و لڤینێن نڤێژێ
و رۆلێ وێ د ژیانا مەدا

نڤێژ
ئارامیا دلانە

د.نجیب عبدالله بالەتەیی

ناڤ و نیشان	نڤێژ ئارامیا دلانه	
نڤیسین	د.نجیب عبدالله باله‌ته‌یی	Dr.Najeeb Abdullah Balataee
پێداچوونا زمانی	مامۆستا: عجیب عبدالله	Ajeeb Abdullah
دیزاین و ده‌رهێنان	نجیب عبدالرحمن به‌رواری	Najeeb Abdulrahman

- ژمارا سپاردنێ: D-2127/19 ل سالا 2019
- تیراژ: 1000 دانه.
- چاپکرن/ کومپانیا I.S.P به‌شێ به‌رهه‌مێن هونه‌ری - نڤیسینگه‌ها ئیسته‌نبول.

هه‌می ماف د پاراستینه بۆ نڤیسه‌ری

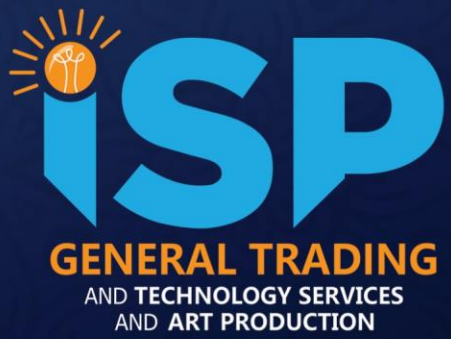

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ١

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢

ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ٣ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ٤

إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ٥ ٱهۡدِنَا

ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ٦ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ

وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ٧

پێرست

بابەت	بەرپەڕ
دیاری	5
پێشگوتن	7
تەوەرێ ئێکێ: نیاسینا نڤێژێ و رۆلێن وێ د ژیانامەدا	12
تەوەرێ دووێ: مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر: ئێك: دروست د نڤێژێ بگەهین	28
تەوەرێ سێیێ: مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر: دوو: نڤێژێ ب خشوع بکەین	66
جۆرێن سەرەدەریا دگەل نڤێژێ د قورئانا پیرۆزدا	149
دویماهیك پەیڤ	154

دیاری بۆ:

تە ئەڤ پەرتووکە ب شێوێ (PDF)

ئەی خواندەڤانێ رێزدار،

ب هیڤیا مفاورەگرتن و دوعایێن خێرێ.

د.نجیب بالەتەیی

23/3/2020

ب ناڤێ خۆدێ مەزن و دلوڤان

بەرنامێ (قورئان ژیانە) بەرنامەکێ تەلەفزیونییە ل رەمەزانا سالا (٢٠١٥)ێ وەرزێ ئێکێ من ژێ پێشکێشکر، و هەتا رەمەزانا سالا (٢٠١٨) ێ چوار وەرز یێن ژێ هاتینە پەخشکرن.

01 وەرزێ ئێکێ

02 وەرزێ دووێ

03 وەرزێ سێیێ

04 وەرزێ چوارێ

پێشگوتن

ئارمانجا بەرنامێ (قورئان ژیانە)

ئارمانجا سەرەکی یا بەرنامێ (قورئان ژیانە) ئەڤەیە:

ناڤەڕۆکا ئایەتێن قورئانا پیرۆز بۆ ژیانا خۆ ڤەگۆهێزین، دا ژیانا مە ببیتە رەنگڤەدان بۆ قورئانا پیرۆز، و دا بشێین بگەهینە ئەڤێ ئارمانجێ پێدڤییە ئەڤان خالان بجهبینین:

1. بزاڤێ بکەین باشتر د ئایەتێن قورئانا پیرۆز بگەهین، هەڤالینیێ دگەل سورەت و ئایەتان بکەین، هزرا خۆ تێدا بکەین، پرسیارا ژێ بکەین، و دان و ستاندنان دگەل بکەین ژبۆ وەرگرتنا بەرسڤان.
2. ڤەکۆلینان تێدا بکەین ب رێیا گەڕیانا د ناڤ ئایەتێن وێدا ژبۆ بدەستڤەئینانا زانینێ وگەهشتنا راستییان.
3. گرنگیدانا مە ب کاران یا گرێدای بیت ب سەنگا وانڤە ئەوا قورئانا پیرۆز بۆ دیارکری، و ل دویف سەنگا وان دەمی بۆ تەرخان بکەین.
4. سەرەدەریا مە د گەل رویدانێن ژیانێ ل دویف ئەوی سیناریوی بیت ئەوێ قورئانا پیرۆز بۆ مە دیارکری.

ل ئەوی دەمی ژیانا مە دێ بیتە خۆشترین ژیان ل ئەڤێ دنیایێ؛ چونکی قورئانا پیرۆز دێ بۆ مە بیتە رێنیشاندەر و ئاراستەکەر.

د پلاندایە ـ ب ئانەهیا خۆدێ ـ هەمی وەرزێن ئەڤی بەرنامەی بکەمە پەرتووك، و ب وەرزێ چوارێ من دەستپێکر، ئەڤ وەرزە یێ تایبەت بوو ب بابەتێ نڤێژێڤە، چەندین ئایەتێن قورئانا پیرۆز ئەوێن بەحسێ ئەڤی بابەتی د کەن هاتنە شرۆڤەکرن. هیڤییە جهێ مفای بیت.

جۆرێن سەرەدەریێ د گەل نڤێژان، و ئارمانجا ئەڤێ پەرتووکێ

هیڤی دکەم ئەڤ پەرتووکە ئێك ژ ئەڤان ئارمانجان بجهـ بینیت، ل دویف جۆرێ خواندەڤانی، و ب ئەڤی رەنگی:

1. **ئەگەر تو یێ نڤێژکەربی** ـو ئەز دزانم پتریا خواندەڤانێن ئەڤێ پەرتووکی د نڤێژکەرن ـ هیڤی دکەم ئەڤ پەرتووکە ببیتە ئەگەرێ هندێ پێداچوونەکێ و هەلسەنگاندنەکێ بکەی بۆ نڤێژا خۆ، ئانکو: (مراجعة وتقییم)، و برِیارێ بدەی پێنگـاڤەکێ یان چەند پێنگاڤان بهاڤێژی بەرەڤ نڤێـژەکا باشتر و کارتێکەرتر و ب بەرهەمتر بۆ ژیانا تە ل دونیایێ، و بخێرتر بۆ ئاخرەتا تە.

2. **ئەگەر تو هندەك جاران نڤێژا دکەی و هندەك جاران ناکەی،** هیڤی دکەم دیسان ئەڤ پەرتووکە ببیتە ئەگەرێ هندێ برِیارێ بدەی بەردەوام بی ل سەر نڤێژان، و بکەیە پشکەك ژ ژیانا خۆ.

3. **ئەگەر تە ژ نوی تەوبەکرییە و تە ژ نوی دەست هاڤێشتییە نڤێژان** هیڤیا من ئەوە ئەڤ پەرتووکە ببیتە ئەگەرێ هندێ قەناعەت و باوەریەکا کویرتر ب کرنا نڤێژان لدەف تە پەیدا بکەت، و ل بەر دلێ تە شرینتر لێ بکەت؛ دا بشێی بەردەوام بی و تەوبا خۆ نەشکێنی.

4 ئەگەر هەتا ئەڤێ گاڤێ تو ژ وان کەسان بی ل بەر تە گەلەک یا گران بیت نڤێژان بکەی، تە باوەری یا پێ هەی بەلێ تە خیرەتا کرنا وان نینە، دیسان هیڤی دکەم هندەك ژ دەمێ خۆ بدەیە خواندنا ئەڤێ پەرتووکێ، و پشتی هینگێ بڕیار هەر یا تەیە؛ کانێ هەر دێ یێ بەردەوام بی ل سەر نەکرنێ، یان ژی دێ ناڤێ خودێ ئینی و دێ دەستپێکەی.

5 ل دویماهیێ ئەگەر تو مرۆڤەك بی تە باوەری ب نڤێژێ نینە، و تو ناکەی، ئەگەر رێکاتە جارەکێ تێکەفت و تە ئەڤ پەرتووکە دیت، هیڤیا من ئەڤەیە، تو بخوینی؛ چونکی یافەرە خو ئەگەر مرۆڤی هزرەك هەبیتن ژی، هزرێن کەسانێن دی ژی بخوینیت، دبیت باوەری بۆ مرۆڤی پێ چێبیت، و هەر دێ مینیت هەر مروڤەك یێ ئازادە چ بڕیار بدەت، بەلێ هیڤیا من ئەوە بخوینی و هزرا خۆ تێدا بکەی.

ئەو پرسیارێن ئەڤ پەرتووکە دێ بەرسڤا وان دەت

ئەڤ پەرتووکە دێ بەرسڤا چەندین پرسیاران دەت، ژ ئەوان پرسیاران:

- بۆچی رۆژانە ئەم پێنج نقێژان دکەین؟
- گرنگیا نقێژێ بۆ ژیانا مە چییە؟ و جیاوازیا وێ دگەل عیبادەتێن دی چییە؟
- ئەو چ رۆلن نقێژ د ژیانا مەدا دبینیت؟ و کەنگی پێ رادبیت؟ مەرجێن وێ چنە؟
- تێگەهشتنا دروست بۆ نقێژێ چییە؟
- (خشوع) چییە؟ و بۆچی نقێژێت خۆ ب (خشوع) بکەین؟ ئانکو: وەختێ ئەم دکەین هزرا مە ل سەر نقێژا مەبیتن، و هزرێن مە ژێ دەرنەکەڤن؟
- چەند رێك و هزر هەنە ببنە هاریکار بۆ مە ئەم بشێین نقێژێن خۆ ب (خشوع) بکەین؟
- بۆچی نقێژ د دەمێن جودا جودا دا ل سەر مە هاتینە فەرز کرن؟ چ ڕامان و چ مفا د ئەڤێ چەندێ دا هەیە؟
- نقێژ چەوا مە دویر دئێخیت ژ گوننەهـ و خرابییان؟ ئەرێ چ کارتێکرنێ ل مە دکەت کو دلێمە نەچیتە کرنا گوننەهان؟
- چەوا نقێژ ژیانا مە هەمیێ ئاراستە دکەت؟

- چەوا د ئاخڤتن و لڤینێن نڤێژێ بگەهین؟ ڕامانێن وان چنە؟
- ڕامانا ڕِستەیێن ڤەکری ئەوێن ئەم دنڤێژێدا دبێژین چنە؟ وچ مفای ژێ وەربگرین؟
- چەوا دسورەتا (فاتیحە) وئایەت وسورەتێن د دویڤدا ئەم دخوینین بگەهین؟ وکارتێکرنا ئەوێ تێگەهشتنێ ل سەر خشوعێ چەندە؟
- چەند جۆرێن مرۆڤان هەنە بەرانبەری نڤێژێ، و قورئانا پیرۆز چەوا بەحسێ وان کرییە؟ و پێدڤییە ئەم کیژ جۆر بین ژ ئەڤان جۆران؟
  و چەندین پرسیارێن دی، د بەرپەرێن ئەڤێ پەرتووکێدا دێ بەرسڤێ لسەر دەین
.

هیڤیا مە ژ خۆدایێ مەزن ئەوە تەوفیقا مە بدەت،
و مە هەمیا بەرەف باشیێ ڤە ببەت.

تەوەرێ ئێکێ

نیاسینا نڤێژێ
و رۆلێن وێ د ژیانا مه دا

دا نڤێژێ باشتر بنیاسین

سەرهاتیەکا پڕ ڕامان

زانایەکێ موسلمان ل باژێرێ ئوکسفورد ل بریتانیا وانەیەك پێشکێش دکر بۆ هندەك موسلمانان، کاغەزەکا بچویك ژ بەریکا خۆ دەرئێخست، و د ئێك خولەکدا هندەك سەردێر بلەز بۆ ئامادەبوویان خواندن، پشتی هینگێ گۆتە وان: ل من ببوورن، من ژڤانەك یێ هەی دگەل هندەکێن ژ هەوە گرنگتر؛ ژ بەر هندێ دڤێت ئەز بچم، بخاترا هەوە. و چوو..!

هەیڤا رەمەزانێ بوو، سەرپەرشتیارێن ئەڤی کاری، بەری چەند رۆژەکان ژبۆ ئەوێ دیدارێ چوبوونە نك ئەڤی زانای، و گۆتبوویێ دێ ژمارەکا مەزن یا قوتابیێن موسلمان ل بریتانیا ئامادەبن، و مە دڤێت تو بهێی وانەیەکێ بۆ ئەوان بێژی، ئەوی زانای داخوازا ئەوان پەسەندکر، و ئامادەییا خۆ دەربڕی.

بەلێ دەمێ هاتی، ب ئەڤی رەنگی ئەڤ بابەتە بۆ ئەوان پێشکێشکر؟!

دەمێ ئەو زانا ژ هۆلێ دەرکەفتی، بێ گومان، هەمی گەلەک دلگران بوون، خەمگین بوون، و بوو دەنگەدەنگ، و هەر ئێکی د گوتە یێ دی: ئەڤە چ بوو؟! بۆچی وەکر؟! و چەوا چێدبیت ب ئەڤی رەنگی بابەتی بێژیت و بچیت؟!

پشـتی چەند خۆلەکەکێن کێم، جارەکا دی ئەڤ زانایە زڤڕیڤە، و چوو جهێ خۆ ل بەرانبەر ئەوان راوەستیا، و ژ نوی دەست هاڤێشتە بابەتێ خۆ ب دروستی، و گۆتە ئەوان:

من دڤیا ئەز ب رەنگەکێ کرداری (عملي) بۆ هەوە ل سەر ئەڤی بابەتی باخڤم...

هوین بخودێ کەنە چەند ژ هەوە هوسا دچنە دیدارا خودێ دەمێ نڤیژێ دکەن؟

چەند ژ هەوە بلەزوبەز نڤیژا خۆ دکەن وپشتی هینگێ ئێکسەر رادبن و دچن؟! وەکی چەوا من کاغەزا خۆ دەرئێخستی، و بلەز بۆ هەوە خواند و ئەز چوویم؟!

ئەوی زانای بەردەوامی دا ئاخفتنا خۆ و گۆت:

راستە من ب ئەزمانێ خۆ گۆتە هەوە: هندەکێن گرنگتر یێن هەین ژ هەوە، دێ چم من ژڤانێ دگەل وان هەی. راستە هوین د نڤیژێدا و پشتی وێ وەسا نابێژن، بەلێ زمانحالێ هەوە وەسا دبێژیت، هەروەکی هوین دبێژنە خودایێ مەزن: یاخودێ خەلکەکێ گرنگتر و کارەکێ فەرتر (حاشا لله) ژ دیدارا تە یێ هەی، ژبەر هندێ زوی دێ نڤیژا خۆ کەن و دێ دەرکەڤن.

و گۆتە وان: نامە گەهشت؟ و ب هزرا من ب رێیا ئەڤێ سەرهاتیێ: نامە بۆ مە هەمیان گەهشت.

بتنێ نڤێژە!!

نڤێژ کارەکێ گەلەکێ مەزنە د ئایینێ مەدا، ژ بەر هندێ پێدڤییە ئەم سەرەدەریەکا تایبەت دگەل بکەین ، و ئێکەمین پێنگاڤ بۆ ئەڤێ سەرەدەریێ نیاسینا نڤێژێیە، هیڤی دکەم ئەڤ خالێن ل خوارێ د هاریکاربن بۆ نیاسینەکا کویرتر بۆ نڤێژێ؛ دا باشتر قەدرێ وێ بزانین، و رژدتر بین ل سەر کرنا وێ:

1. ژ بلی نڤێژێ گەلەک عیبادەتێن دی یێن هەین د ئایینێ مەدا، ژ وانا: رۆژی، زەکات، حەج، عومرە، زکر، خواندنا قورئانێ وئیستیغفار... هتد. بەلێ دناڤ ئەڤان هەمیاندا چوار ستوینێن ئایینی نە، و دناڤ ئەڤان هەر چواراندا، بتنێ نڤێژ ل ئەسمانی یا هاتییە فەرزکرن، خۆدایێ مەزن هنارتە دویف پێغەمبەری (سلاڤ ل سەر بن)، و ل ئەسمانی ب رەنگەکێ ئێکسەر ل سەر فەرزکر؛ ژبەر گرنگیا وێ. هەمی عیبادەتێن دی ب رێکا وەحیێ، ب رێکا جبرائیلی (سلاڤ ل سەر بن) یێن هاتینە فەرزکرن.
2. بتنێ نڤێژە رۆژانە و فەرز، رۆژانە ئەم پێنج جاران د کەین. چ عیبادەتێن دی وەسا نینن؛ فەرزبن، و رۆژانە بن، عیبادەتێن دی یێن هەین رۆژانەنە، بەلێ نە فەرزن، وەکی نڤێژێن سوننەت و گەلەك جۆرێن زکری، وعیبادەتێن هەین فەرزن، بەلێ نە رۆژانەنە، وەکی رۆژیگرتنا رەمەزانێ وزەکاتێ و حەجێ.

3 بتنێ نڤێژه د هەمی بارودۆخێن ژیانا خۆدا ئەم دکەین، ل ساخلەمیێ ونەساخیێ، ل ئاکنجیبوونێ و ل سەفەر وهاتن و چوون و گەڕیانێ، ل بەرفرەهیێ و ل تەنگاڤیێ، ل ئێمناهیێ و ترسێ. بۆ نموونە ئەگەر مرۆڤ گەلەك یێ نەخۆش بیت، و ل سەر پشتێ بیت، و نەشێت بلڤیت، ئەگەر بتنێ ب لێڤان یان ب چاڤان مرۆڤی نڤێژ کرییە هەر پێدڤییە بکەت. و ئەگەر پێشمەرگەیە و یێ د چەپەرێ شەڕی دا، ویێ بەڕەڤانیێ یان هێرشێ دکەت، بەرێ وی ل قیبلێ ژی نەبیت پێدڤییە نڤێژا خۆ بکەت، و ب رەنگەکێ تایبەت د هێتە کرن دبێژنێ نڤێژا ترسێ.

4 بتنێ نڤێژه بیاڤێ ژیانا مە هەمیێ دگریت؛ ل دەستپێکێ دەمێ زارۆك ژ دایك دبیت سوننەتە د گۆهێ وی یێ راستێدا بانگ بدەن، و بێژن: (الله اکبر...)، ئەو (الله اکبر)ا هێمایێ نڤێژێ، ل سەرێ سەدەهان سالایە -ل هەمی جیهانێ- ئەڤ دەنگە یێ بلند دبیت، پێشوازیا مرۆڤی ب ئەڤێ پەیڤا پیرۆز دهێتە کرن، و ل دەمێ وەغەرکرنێ (نڤێژێ) ل سەر مرۆڤی دکەن (نڤێژا مری)، ئانکو: (صلاة المیت).

5 گەلەك جاران یا چێبووی، مرۆڤ یێ ل جهەکی: ل مال، ل جهێ کاری، ل دیوانەکێ... هتد. تە هندیت تێلەفوونەك بۆ مرۆڤی هات، یان ژی ئێك هات، و گۆت: فلان کەسی، یان کورێ فلانی، یان کچا فلانی، یان برایێ فلانی... یێ ئەمرێ خۆدێ کری.

ئێکەمین پرسیار ـ د ئەڤان هەلویستاندا ـ د هێتە کرن چییە؟

یێ نڤێژکەربوو؟

ئەڤ پرسیارە د هێتە کرن، ئەگەر گوتی بەلێ، وێگاڤێ، دلێ مرۆڤی رحەت دبیت، و دێ بێژی (الحمدلله).
ئەرێ د ئەڤی هەلویستیدا کی ئەڤان پرسیاران د کەت:

یێ زەنگین بوو؟
یێ جوان بوو؟
یێ ب خۆڤە بوو؟
دەنگێ وی یێ خۆش بوو؟
پلە و ئاستێ وی چ بوو؟
کی ئەڤان پرسیاران دکەت؟!

سەرهاتیەکا کارتێکەر

بەری چەندین سالان، پسمامێ هەڤالەکێ من ئەمرێ خۆدێ کر (خۆدێ ژ مریێت مە هەمیان رازی بیت)، ئەز و چەند هەڤالەك چووینە گۆڕستانێ، ئەڤ هەڤالە مرۆڤەکێ گەلەکێ دیندار بوو و یێ تێگەهشتی بوو، بەلێ ل دەمێ پسمامێ وی تەسلیمێ ئاخێ دکر و ڤەدشارت، ب رەنگەکی نە یێ ئاسایی د کرە گری...

مە دەستێ هەڤالێ خۆ گرت، و پیچەکێ ڤەدەرکر، و دلەك ل دلێ ویدا، مە بیرا وی ل هندێ ئینا ئەڤە رێکا مە هەمیانە، و ئەم هەمی دێ مرین؛ دا پیچەکێ دلێ وی ئارام بیت، بەلێ ئەڤی جوامێری ئاخڤتنەك گۆت ب ئێکجار ئەم هەمی بێ دەنگ بووین، گۆتی: ئەڤە پسمامێ من بوو، و من گەلەک حەژێ دکر، و ئەڤە چەند بوو ئەز پێڤە ئەڤ مرۆڤە نڤێژا بکەت، بەلێ ئەڤە چوو ئەمرێ خۆدێ ژی کر، وبتنێ ئێك جار ژی ئەنیا خۆ نەدانا ئەردی بۆ خۆدێ!!!

6 ئەگەر دویماهیك پرسیار ل ژیانا دونیایێ ل سەر مرۆڤی بهێتە کرن ئەڤە بیت: یێ نڤێژکەر بوو؟ ئێکەمین پرسیار ژ مرۆڤی دئێتەکرن ل رۆژا ئاخرەتێ دەمێ ژ گۆڕی رادبین، ل دیف فەرموودا پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) هەر (نڤێژە).

ئەڤە چەند خالەک بوون نڤێژ بۆ مە باشتر دا نیاسین، و قەدر و بهایێ وێ بۆ مە دیارکر، ژبەر هندێ پێدڤییە ئەم ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین:

ئەرێ ئەگەر نڤێژ ئەڤە هەمی بیت ئەڤا مە بەحس کری، ئەم چەوا د رۆلێ وێ بگەهین؟

رۆلێ نڤێژێ د ژیانا مە دا چییە؟

هیڤییە بــەری بچیە بەرپەڕێ دی، هزرا خۆ دبەرسڤا ئەڤێ پرسیارێدا بکەی، و د دیفدا بەردەوام بی ل سەر خواندنێ.

رۆلێن نڤێژێ د ژیانا مەدا چنە :

بەرسڤ: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ئەو رۆلێن نقێژ پێ رادبیت د ژیانا مەدا
(بۆچی نقێژان بکەین؟)

بەری هەر تشتەکی، یا فەرە مرۆڤێ موسلمان خودانێ ئەڤێ باوەریێ بیت: ئەگەر رۆژانە ئەم پێدڤی ب پێنچ نقێژان نەباین؛ خۆدایێ مەزن لسەر مە فەرز نەدکرن، فەرزکرنا پێنچ نقێژان د رۆژەکێ دا وێ ڕامانێ دگەهینیت رۆژانە ئەم پێدڤی ئەڤان پێنچ نقێژاینە، رۆژانە ئەم پێدڤی ئەوان رۆلاینە ئەوێن نقێژ پێ رادبیت د ژیانا مە دا.

بەلێ دا د بەردەوام بین ل سەر کرنا نقێژان، ودا ب باوەری نقێژێن خۆ بکەین، ودا نقێژ ب رۆلێن خۆ یێن گرنگ رابن د ژیانا مەدا؛ یا فەرە بەردەوام ئەم ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین:

بۆچی رۆژانە ئەم نقێژان بکەین؟ رۆلێ وان د ژیانا مەدا چییە؟

بەرسڤا ئەڤێ پرسیارێ ژ لایەکی ڤە دبیتە پالدەرەکێ بهێز بۆ بەردەوامبوونا مە ل سەر کرنا نقێژان، و ژلایەکێ دیڤە دبیتە رێکخوشکەر بۆ گێڕانا نقێژێ بۆ ئەوان رۆلێن پێ رادبیت د ژیانا مەدا.

ئەگەر گەڕیانەکێ بکەین د بەرپەرێن قورئانا پیرۆزدا، دی بینین ئایەتان چەندین رۆلێن دەستنیشانکرین بۆ نقێژێ د ژیانا مەدا، وب ئەڤێ رەنگی:

رۆلێ ئێکێ: پەیوەندیێن مە دگەل خودێ موکم دکەت:

خۆدایێ مەزن ئەمر د کەت: ((واقم الصلاة لذكري))[طه: ١٤]. د زمانێ عەرەبیێدا پیتا (لام) ئەوا ل بەراهیا پەیڤا (ذكري) هاتی، دبێژنێ: (لام التعليل) ئانکو دهێتە بکارئێنان بۆ دەستنیشانکرنا (ئەگەران)، د زمانێ کوردیدا ئەم پەیڤا (ژبەر) یان (دا) ل بەرانبەر وێ بکاردئینین، ئانکو: خۆدایێ مەزن د ئەڤێ ئایەتێدا یێ ئەمر دکەت: نڤێژان بکەن دا ئەز ل بیرا هەوە بم.

هندی خۆدایێ مەزن پتر ل بیرا مە بیت؛دێ باشتر لێ نێزیك بین،و پەیوەندیێن مە دێ دگەل موکمتر بن.

د ژیانا مەدا دەمێ پەیوەندیێن مرۆڤی بهێزبن دگەل کەسەکێ خودان دەستهەلات و خودان شیان، ومرۆڤی گەلەك داخوازی ژێ هەبن، مرۆڤ گەلەك مفای ژ ئەوان پەیوەندیان وەردگریت، و ب ساناهی داخوازیێن خۆ دگەهینتێ.

ل ڤێرێ چەندا فەرە ئەم ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین: د رۆژانێن خۆدا ئەم چەند پێدڤی خۆدایێ مەزنین؟ رۆژانە چەند داخوازی مە ژێ هەنە؟

کا دا پیچەکێ هزرێن خۆ بکەین د ئێك رۆژا بتنێ دا:

ئەم چەند جاران ناڤێ خۆدێ دئینین؟

چەند جاران ئەم خۆ پێدڤی خۆدێ دکەین؟

چەند جاران ئەم دبێژین:

یا خۆدێ تو هاریکارێ من بی؟

یا خۆدێ تو تەوفیقا من بدەی؟

یا خۆدێ تو من ژ ئەڤێ تەنگاڤیێ و ژ ئەڤێ ئاریشێ رزگاربکەی؟

یا خۆدێ تو ل من ببووری.

بۆ ئێك و دوو ئەم چەند جاران ئەڤان پەیڤان دبێژین:
ئێك دێ ژمال چیت: خۆدێ دگەل تەبیت.
قوتابییە دێ چیتە ئەزموونێ: خۆدێ تەوفیقا تە بدەت.
ئێك دێ گەشتەکێ کەت: خۆدێ تە بپارێزیت، ب سلامەتی بچی و بهێی.
پێشمەرگەنە دێ چنە سەنگەری: خۆدێ هەوە بپارێزیت، و خۆدێ هەوە سەربێخیت.
هەمی بەحسێ خۆدێ یە، کی ژ مە جارەکێ ژبلی ناڤێ خودێ ناڤێ ئێکێ دی گۆتییە؟! بۆ نموونە: کیژ قوتابی چوویە قوتابخانێ و چوویە د ئەزموونێ دا و ئێکی گۆتبێتێ: بابێ تە دگەل تەبیت! یان: دەیکا تە دگەل تەبیت! یان: کیژ مرۆڤێ ژ هەمیان مەزنتر ل ئەڤێ دنیایێ هەیە دگەل تەبیت! ئەرێ کیژ مە جارەکێ ئاخڤتنەکا هوسا گۆتییە!

بتنێ بەحس بەحسێ خۆدایێ مەزنە.

ل دەمێ ئەم ب ئەڤی رەنگی هزرا خۆ د پێدڤیبوونا خۆدا دکەین بۆ خۆدێ، باش بۆ مە دیار دبیت چەند نیعمەتەکا مەزنە خۆدێ ئەڤ نڤێژە د رۆژانێن مەدا داناین، نڤێژ باشترین رێکە ـب پەیڤ و لڤینێن خۆ یێن تایبەت ـ رۆژانە پەیوەندیێن خۆ دگەل خۆدایێ مەزن موکوم بکەین، و رۆژانە پێدڤییێن خۆ بگەهینینێ.

رۆلێ دووێ: مە دویر دئێخیت ژ گوننەهان:

رۆلەکێ دی ژ رۆلێن نڤێژێ د ژیانا مەدا ئەڤ ئایەتا پیرۆز بۆ مە ئاشکەرا دکەت، خۆدایێ مەزن ئەمر دکەت: ((وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ)) [العنكبوت: ٤٥]. ڕامانا ئەڤێ ئایەتێ ئەڤەیە: ئەگەر ئەم نڤێژێن خۆ ب دروستی بکەین، دێ ئەڤ نڤێژە مە ژ گوننەهـ و کارێن خراب دویر ئێخن.

ژیانا مە ل ئەڤێ جیهانێ وەکی چییە؟

ژیانا مە وەکی ڕێکەکێ یە ئەم یێ لێ دچین، ب درێژاهیا ئەڤێ ڕێکێ هێرشێن گەلەکێن مەزن یێن گوننەهان ل سەر مە دهێنە کرن، هەر گوننەهەك وەکی تیرەکییە ژ کڤانی دەردکەڤیت و بەرەف مە دهێت؛ دا مە بریندار بکەت.

نڤێژ چ دکـەت؟

ب چ رۆل رادبیت بەرانبەر ئەڤان هێرشان؟

نڤێژ وەکی پێنچ چەپەرانە خۆدایێ مەزن یێن بۆ مە داناین، دەمێ ئەم نڤێژان دکەین هەر وەکی ئەم چووینە د ناڤ ئەڤان چەپەراندا، و ئەف نڤێژە مەتالێن بهێز و موکم بۆ مە چێدکەن، ب ئەوان مەتالان ئەم دشێین خۆ بپارێزین ژ هێرشێن ئەڤان گوننەهان.

ئەگەر هندەك جاران هندەك ژ ئەوان تیرا ئەم بریندار ژی کرین، نڤێژا دی د دیڤدا زوی دهێت، زوی بگەهێ، هەرە د ناڤ چەپەرێ نڤێژێدا، خۆ پێ بپارێزە، دێ برینێن تە چارەسەرکەت، و دووبارە دێ مەتالێن تە بهێز ئێخیت وموکمکەت. و دێ بێژیتە تە: کەرەمکە ب وزەکا نوی، و موراڵەکا بلند، و ب گیانەکێ بهێز بەردەوامێ بدە ژیانا خۆ.

ول وی دەمێ مرۆڤ نڤێژان نەکەت، چ چێدبیت؟

ئایەت ئەمر دکەت: ((فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ)) [مریم: ٥٩]. ئانکو: دەمێ ئەڤان مرۆڤان نڤێژ نەکرین؛ کەفتنە دویف ئارەزوییێن خۆ یێن خراب و گوننەهان؛ چونکی ئەڤان مرۆڤان ئەو چەپەرێن بهێز و مەتالێن موکم ژ دەستدان؛ ژ بەر هندێ بوونە نێچیرەکا ب ساناهی بۆ هێرشێن گوننەهان، و بێ گومان د ئەنجامدا خوسارەتی دێ بیتە بەهرا وان، و زەرەر و زیانێن مەزن دێ گەهنێ.

رۆلێ سێیێ: هێز و شیانان ددەتە مە بەرانبەر رویدانێن ژیانێ:

ئایەت ئەمر دکەت: ((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ)) [البقرة: ١٥٣]. ئانکو: ئەی گەلی خودان باوەران هوین پشتا خۆ ب بێهنفرەهیێ و نڤێژان گرێ بدەن و داخوازا هاریکاریێ ژێ بکەن. ئەڤ ئایەتە رۆلەکێ دی یێ نڤێژێ دژیانا مەدا ئاشکەرا دکەت ئەو ژی ئەڤەیە: نڤێژ هێز و شیان و رحێ ددەتە مە بەرامبەر هەمی ئەڤ رویدانێن خۆش و نەخۆش ئەڤێن دهێنە د رێکا مە دئەڤێ ژیانێدا.

رۆلێ چوارێ: دەروونێ مە ئارام دکەت:

چەند ئایەتەکێن قورئانا پیرۆز ب ئەڤی رەنگی بەحسێ هندەك سروشتێن سەرەکیێن مرۆڤی دکەن: ((إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا إِلَّا الْمُصَلِّينَ)) [المعارج: ١٩-٢٢]. ئەڤ ئایەتە دبێژن: مرۆڤ یێ ترسناك وبێهنتەنگە، ئەگەر نەخۆشی گەهشتێ یان رویدانەکا نەخۆش ب سەری هات خەمگین وبێ هیڤی و بێ ئومێد دبیت و خۆ ل بەر ناگریت، وئەگەر خودێ نیعمەت دگەل کرن و بەردەستێ وی فرەهکر چ خێران ناکەت، ئانکو: د نەخۆشی و خۆشیێدا نەشێتە دەروونێ خۆ، بتنێ ئەو نڤێژکەر نەبن ئەوێن بەردەوام ل سەر کرنا نڤێژان؛ چونکی ئەو نڤێژ دلێن وان ئارام دکەت.

نڤێژ
دلان ئارام دکەت

ئەگەر ئەڤان رۆلان هەمیان لێکدەین دێ ب ئەڤی ئەنجامی دەرکەڤین:

نڤێژ مرۆڤی ئاڤا دکەت، و دکەتە خێر و بێر بۆ خۆ، خێزانا خۆ، جڤاکێ خۆ و هەمی خەلکی؛ چونکی مرۆڤەك ئەگەر

پەیوەندیێن وی دگەل خۆدایێ مەزن د موکوم بن...

دێ چەپەرێن وی بەرانبەری گوننەهان د قائیم بن...

و دێ زانیت سەرەدەریەکا دروست دگەل رویدانێن ژیانێ کەت یێن خۆش و نەخۆش...

و ئەو ب خۆ دێ یێ دل ئارام بیت...

بێ گومان مرۆڤەکێ ب ئەڤی رەنگی دێ بیتە خێر و بەرەکەت بۆ هەمی کەسێن دەوروبەر.

بەلێ پرسیارا گرنگ ل ڤێرێ ئەڤەیە: چەوا نڤێژ دێ ب ئەڤان رۆلان رابیت د ژیانا مەدا؟ و چ رەنگە نڤێژە پێدڤییە ئەم بکەین دا مە ئاڤا بکەت؟

ئەڤجارە ژی دیسان هیڤییە بەری بچیە بەرپەرێ دی، هزرا خۆ د بەرسڤا ئەڤێ پرسیارێدا بکەی، و ئەگەر تە پێخۆش بیت بەرسڤا خۆ بنڤیسە ل خوارێ.

دا نڤێژ ب رۆلێن خۆ د ژیانا مەدا رابیت پێدڤی ب دوو مەرجانە، ئەو دوو مەرج چنە؟

بەرسڤ:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

تەوەرێ دووێ

مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر

ئێک/ تێگەهشتنا دروست

بۆ نڤێژێ

تەوەرێ دووێ
مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر

د ژیانا خۆدا، د شەڤ و رۆژێن خۆدا، ئەم پێدڤی کرنا نڤێژێینە، ئەم پێدڤی ئەوان رۆلێن گرنگین ئەوێن پێ رادبیت د رۆژانێن ژیانا مەدا، ئەم پێدڤی کارتێکرنا وێینە ل سەر ئاڤاکرن و ئاراستەکرنا هزر و هەست و رەفتارێن مە.

بەلێ دا نڤێژ ب ئەڤان رۆلان راببیت، و ئەڤێ کارتێکرنێ ل مە بکەت، و دئەنجامدا ژیانا مە خۆش بکەت، پێدڤی ب دوو مەرجان هەیە، ئانکو: ئەو نڤێژا ئەم دکەین پێدڤییە ئەڤ دوو مەرجە تێدا هەبن:

ئێك: دروست د نڤێژێ بگەهین.

دوو: نڤێژێ ب (خشوع) بکەین.

ئێکەمین پەیڤ ژ قورئانا پیرۆز هاتییە خوارێ پەیڤا (اقرأ) بوو، ئانکو: بخوینە، و بێ گومان ب خواندنێ مرۆڤ د بابەتان دگەهیت، پێدڤییە دەستپێك (اقرأ) بیت، ئەو (إقرأ) ئەوا تێگەهشتنێ بەرهەم دئینیت.

مەرجێ ئێکێ: دروست د نڤێژێ بگەهین

ئەڤ مەرجە گەلەکێ گرنگە... بۆچی؟

چونکی یاسایەکا هەی د ژیانێدا -ب رەنگەکێ گشتی- دبێژیت: ئەگەر مرۆڤ دروست د هەر بابەتەکی نەگەهیت؛ مرۆڤ نەشێت سەرەدەریەکا دروست دگەل بکەت. د ژیانا مەدا مە نینە مرۆڤ خەلەت د بابەتەکی بگەهیت، و دروست سەرەدەریێ دگەل بکەت.

گرنگترین بابەت د دینێ مەدا پەیڤا (لا اله الا الله)ـە، قورئانا پیرۆز چەوا بەحسێ وێ دکەت؟ ئایەت ئەمر دکەت: (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) [محمد:١٩]. (فاعلم)، ئانکو: بزانە. ل دەستپێکێ پێدڤییە مرۆڤ د ڕامانا وێ بگەهیت؛ دا بشێت ژیانا خۆ بکەتە رەنگڤەدان بۆ ئەڤێ پەیڤا بەرز و پیرۆز.

ژ یاسایێن گرنگێن ژیانێ

سەرەدەریا دروست بەرهەمێ تێگەهشتنا دروستە.

چەوا دروست د نڤێژێ بگەهین؟

هەشت بەرسڤ ـئێك ژ یا دی گرنگترـ دێ دەستێ مە گرن و دێ مە بەرەڤ تێگەهشتنەكا دروستڤە بەن بۆ نڤێژێ، هەشت بەرسڤ دێ جوانترین وێنە بۆ نڤێژێ د مێشكێ مەدا نەخشینن.
ئەو بەرسڤ چنە؟

ئێك: نڤێژ راوەستیانە بەرانبەری خۆدایێ مەزن:

نڤێژ دیدارە: ژڤانە دگەل خۆدایێ مەزن، پێدڤییە دەمێ ئەم ئنیەتا نڤێژێ دئینین ئەڤ هەستە بۆ مە چێبیت؛ هەست بكەین ئـەم یێن دچینە دیدارا خۆدایێ مەزن، وەكـی ئایەتـێ ئەمر كـری: ((واقم الصلاة لذكري)) و دەمێ ئەم دەست ب نڤێژێ دكەین ل هزرا مە بیت ئەم یێ ل دیوانا خۆدێ، ول بەرانبەر زاتێ وی د راوەستیاینە.

دەمێ بەحسێ ئەڤی بابەتی دهێتە كرن، گەلەك جاران هزرا مرۆڤی ل هندەك مەزنێن جیهانێ دهێت، دەمێ خەلكەك دچنە دیدارا ئەوان چەند بەرهەڤیان دكەن، بۆ نموونە دا دگەل ئەڤێ سەرهاتیێ بین...

سەرهاتیەکا سەیر

دکتورەکێ موسلمان ل سالا (١٩٧٩) دچیتە چینێ، مامۆستایێ زانکۆیێ یە، و یێ ل زانکۆیەکێ ل چینێ هاتییە وەرگرتن. بەری چوونا وی ب سێ سالان، ئانکو: ل ١٩٧٦ مەزنێ چینێ یێ ناڤدار (ماوتسی تونگ)، ئەوێ کۆمارا چینێ یا هەڤچەرخ دامەزراندی دمریت، ئانکو: ئەو پشتی مرنا وی ب سێ سالان یێ چووی. چینییا مەزارەکێ مەزن بۆ سەرۆکێ خۆ یێ وەغەرکری چێکر، خەلکێ چینێ، و ئەڤ مێهڤانێن هوسا دچنە وێری سەرەدانا ئەڤی مەزاری دکەن.

ئەڤ دکتورێ موسلمان بەحسێ سەرەدانا خۆ و چەند هەڤالێن خۆ دکەت بۆ ئەوی مەزاری، دبێژیت: دەمێ ئەم گەهشتینە مەزاری، ژمارەکا ئێکجار مەزنا خەلکی ل سرایەکا گەلەکا درێژ د راوەستیای بوون، و هێدی هێدی برێڤە دچوون... گەلەگ زێرەڤان ل وێرێ بوون...

سەد میترەك مابوون بۆ مەزاری، زێرەڤانەکی گۆتە مە: سەد میتر یێن ماین، ل ڤێرێ دڤێت هوین دەنگێ خۆ گەلەک نزم بکەن و هێدیکا باخڤن؛ چونکی هوین یێ نێزیکی (ماوتسی تونگ) دبن، ب تنێ سەد میتر یێن ماین.

دکتور دبێژێت:

پیچەکا دی ئەم چووین، پێنجی میتر مان، زێرەڤانەکێ دی یێ ل وێرێ، گۆتە مە: ل ڤێرێ گوهێ هەوە ل پێت هەوە ژی بیت، دڤێت دەنگ ژ پێت هەوە نەهێت...

پشتی پیچەکا دی بەرەف پێشڤە چووین و هێشتا نێزیك بووین ـ دکتورێ دبێژێت ـ دویماهیك زێرەڤان گۆتە مە: دەمێ هوین د بەر (ماوتسی تونگ) را دچن ـ یێ (تحنیت) کری بوو ـ چێنابیت هوین ب تمامەتی بزڤرن و ب رەنگەکێ ئێکسەر ـ ڕك و ڕك ـ بەرێ خۆ بدەنێ، دێ چن و پیچەکێ سەرێ خۆ زڤرینن و ب رەخێ چاڤی دێ بەرێ خۆ دەنێ و دێ دەربازبن.

ئەڤە ئێك ژ مەزنێن جیهانێیە و یێ مری، و دگەل وێ چەندی ژمارەکا مەزنا خەلکێ چینێ پشکداری د ڤەکۆلینەکێدا کر لسەر باشی و زیانا (ماوتسی تونگ)ی گەهاندییە هەڤوەلاتیێن خۆ، ئەنجام ب ئەڤی رەنگی بوون: ٧٠٪ باشی یا دگەل خەلکێ خۆ کری، و ٣٠٪ زیان یا لێ کری، بەلێ دگەل ئەڤێ چەندێ ب ئەڤی رەنگی دچوونە دیدارا وی پشتی وەغەرکری!

نموونێن ب ئەڤی رەنگی دفەرن، دا دەمێ ئەم بەرەف نڤێژێ ڤە دچین و دکەین هەست ب ئەڤێ دەرفەتا گرنگ و مەزن و تایبەت بکەین. ول ڤێرێ یا فەرە فەرموودا قودسی یا پێغەمبەرێ خوشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) بینینە بیرا خۆ ئەوا تێدا خۆدێ ئەمر دکەت: (قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين ولعبدي ما سأل....)، ئانکو: من نڤێژ یا دابەش کری د ناڤبەرا خۆ و عەبدێ خۆ دا، دەمێ دبێژیت: (الحمدلله رب العالمين).

ل ڤێرێ یا فەرە ئەم هەست بکەین ئەم یێ دگەل خۆدێ دئاخڤین، خۆدایێ مەزن دبێژیت: عەبدێ من سوپاسیا من کر، و یا فەرە ل ڤێرێ ئەم هەست ب ئەڤێ بەرسڤا خۆدایێ مەزن بکەین، خۆ دێ هزرکەی مە هاژێ هەیە، کا چەوا مە هاژ دەنگێ وی کەسی دبیت ئەوێ ئەم ب تێلەفونێ دگەل دئاخڤین. و دەمێ دبێژیت: (الرحمن الرحيم). خۆدایێ مەزن دبێژیت: عەبدێ من یێ پەسنا من دکەت... و هەتا دویماهیکا فەرموودێ.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول: قال الله تعالى: (قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين ولعبدي ما سأل، فإذا قال العبد: الحمد لله رب العالمين، قال الله تعالى: حمدني عبدي، وإذا قال: الرحمن الرحيم، قال الله تعالى: أثنى علي عبدي، وإذا قال: مالك يوم الدين ، قال : مجدني عبدي، وقال مرة: فوض إلي عبدي، فإذا قال: إياك نعبد وإياك نستعين، قال: هذا بيني وبين عبدي ولعبدي ما سأل، فإذا قال: اهدنا الصراط المستقيم، صراط الذين أنعمت عليهم، غير المغضوب عليهم ولا الضالين، قال: هذا لعبدي ولعبدي ما سأل). رواه الإمام مسلم وأصحاب السنن الأربعة.

دوو: نڤێژ پێدڤییە و گرنگە، نەک بتنێ ئەرکە:

ئەڤ تێگەهشتنە ژی گەلەک یا گرنگە، ئەگەر بتنێ مە سەرەدەری دگەل نڤێژێ کر وەکی ئەرك (واجب)؛ دێ ل بەر مە گرانبیت، و هندەك جاران بێی دلێ خۆ دێ کەین، و دبیت هندەك جاران نەکەین؛ چونکی عیبادەتەکێ رۆژانەیە.

بەلێ ئەگەر ئەو باوەری و تێگەهشتن بۆ مە چێبوو کو ئەم پێدڤی نڤێژێینە، و یا گرنگە و پێدڤییە بۆ ژیانا مە، و بێی وێ ژیانا مە دروست بریڤە ناچیت (وەکی گەلەک تشتێن دی یێن گرنگ بۆ ژیانا مە) وێ گاڤێ دێ گوهێ مە ل سەر کرنا نڤێژان بیت، وئەم دێ ل دیڤ چین، و دێ ب خۆشحالیڤە کەین، و گەلەک تامێن خۆش ژێ بینین، و مفایێن باش دێ ژێ وەرگرین.

ژ یاسایێن گرنگێن ژیانێ

دا د رژد بین ل سەر کرنا هەر کارەکی، دڤێت مە باوەری ب گرنگیا وی هەبیت، و بزانین ئەم پێدڤی کرنا وی کارینە.

نموونەکا جوان

د مالێن مەدا گەلەك جاران ئەڤ دیمەنە مە یێ دیتی: زارۆکەکێ ساڤا یێ نەخۆش بووی، نوژداری دەرمانەك یێ بۆ نڤیسای، دەیبابێن وی دڤێت دەرمانی بدەنێ، و ئەڤ زارۆکە یێ بزاڤێ دکەت ب هەمی رەنگا وی دەرمانی ڤەنەخۆت (و چ پێنەڤێت) ئەڤی زارۆکی نە پارێن ئەڤی دەرمانی داینە، و نە ب پێن خۆ چوویە ئەڤ دەرمانە ژ دەرمانخانێ ئینایە، ب تنێ ل سەر وی ئەڤەیە ئەو دەڤێ خۆ ڤەکەت و ئەڤی دەرمانی ڤەخۆت، و ئەم هەمی دزانین خێزان چەند ب زارۆکی ڤە د وەستیێن هەتا ئەڤی دەرمانی ڤەخۆت.

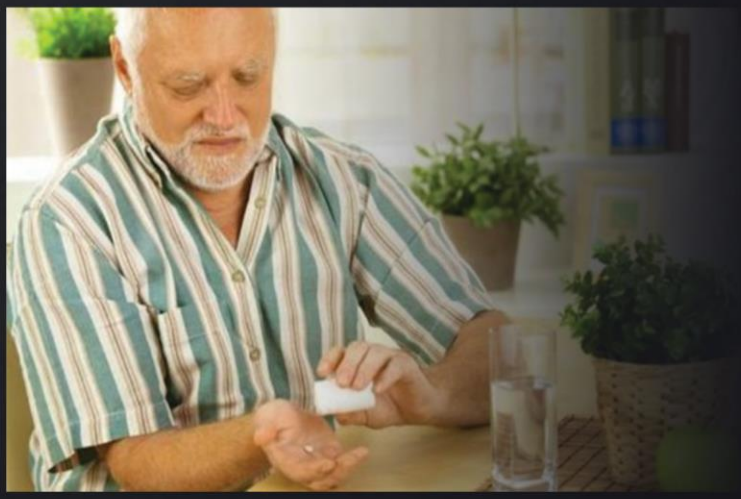

دەمێ ئەڤ زارۆکە مەزن دبیت، هەرجارەکا نەساخ بیت، ب پێن خۆ دێ چیتە دەرمانخانی، و دێ دەست هاڤێتە بەریکا خۆ پارا ژێ ئینیتە دەرێ، و دێ دەرمانان کریت، و ب دەستێن خۆ دێ دەرمانێن خۆ خۆت بێی کو ئێك فشارێ لێ بکەت، و دێ باش گوهێ وی ل دەمێن خوارنا دەرمانان بیت، و هندەك جاران دێ داخوازێ ژ هندەك ئەندامێن خێزانێ ژی کەت بیرا وی ل ئەوان دەرمانا بینیت، و دبیت ل ئەوان تورە ژی ببیت ئەگەر بیرا وی ل خوارنا دەرمانێن وی نە ئینا!

سێ: نڤێژ؛ مەزنترین پرۆژەیە بۆ ب دەستڤەئینانا خێران:

بەری ئەم بەحسی ئەڤی پرۆژێ مەزنێ خێران بکەین، جارێ گرنگە ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین: ئەم چەند پێدڤی خێراینە ل دونیایێ؟ و پاشی دێ بەحسێ ئاخرەتێ ژی کەین.

د دونیایێ دا هندی رێژا خێرا د ژیانا مەدا زێدە ببیت، تەوفیقا خۆدایێ مەزن و بەرەکەتا خۆدێ وەکی بارانەکا رحەت د سەر ژیانا مەدا دباریت؛ ژبەر هندێ نڤێژ نیعمەتەکا گەلەک مەزنە؛ چونکی فەرزە، و رۆژانە پێنچ جاران پێدڤییە ئەم بکەین. ئەم دشێین ب رێکا ئەڤان نڤێژان ژمارەکا ئێکجار مەزن یا خێران ب دەستخۆڤە بینین، هندی خێر زێدە ببن، ئەڤ بارانا تەوفیقێ و بەرەکەتێ زێدەتر دهێت، و ژیانا مە ل ئەڤێ دونیایێ خوشتر لێ دهێت؛ چونکی ڕامانا تەوفیقی ئەڤەیە: خۆدایێ مەزن کارێن مە ب سانەهی دئێخیت، و دهێنە کرن، و ژ بەردەستێن مە دچن. و ڕامانا بەرەکەتی ب رەنگەکێ گشتی هەمی بیاڤێن ژیانا مە دگریت؛ بەرەکەت د ساخلەمیێ دا، بەرەکەت د مالیدا، و خێزانێ و زارۆك و زانین و پارەی دا... هتد. ئەڤە جارێ ل دونیایێ، سەرجەمێ مە یێ خێران هندی زێدە ببیت؛ ژیانا مە خۆشتر دبیت.

پرسیارا دی ئەڤەیە: **ل ئاخرەتێ ئەم چەند پێدڤی ب خێراینە؟**

ل ئاخرەتێ، ل ئەوێ رۆژا گران، رۆژا حەق و حیسابێ، هندی ژمارا ئەو خێرێن مە ب دەستخۆڤە ئینایە ل دونیایێ پتر و زێدەتر بیت، ژیانا مە ل ئاخرەتێ دێ خۆشتر بیت، و ئاست و پلا ئەم دگەهینێ دێ بەرزتر بیت ل بەهەشتا خۆدایێ دلۆڤان.

تەرازیا خێران ل ئاخرەتێ

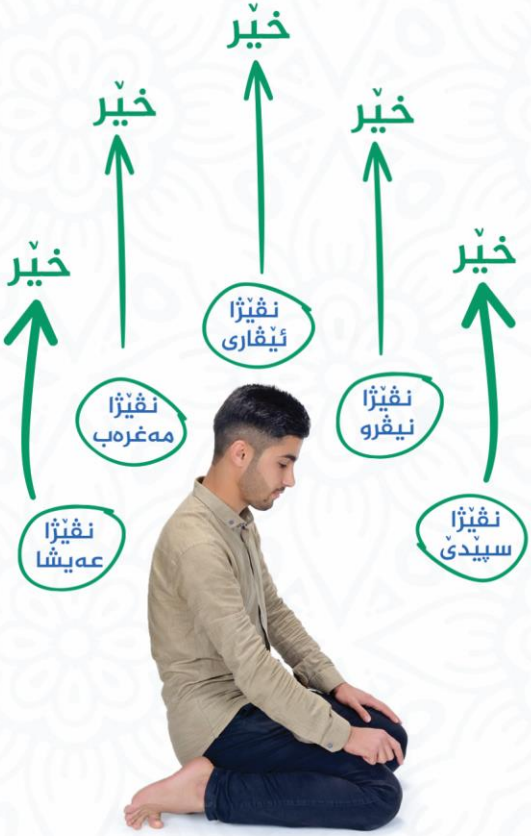

ئایەت ئەمر دکەتن ((وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا)) [مریم: ٩٥]. ئانکو: رۆژا قیامەتێ تەرازی دهێنە دانان، و ئەڤێ تەرازیێ دوو لایێن هەین؛ لایەکی خێرێن مە دچنە تێدا، و لایێ دی گوننەهێن مە دچنە تێدا. و ئەڤ هەردوو لایێن ئەڤێ تەرازیێ دگرێداینە ب رۆژانێن مەڤە ل ئەڤێ دونیایا ئەڤرۆکە ئەم تێدا د ژین، هەر کارەکێ باش ئەم دکەین دچیتە د لایێ خێراندا یێ تەرازیێ، سەرجەمێ خێران پێ زێدە دبیت، و هەر کارەکێ خراب و گوننەهەکێ ئەم دکەین دچیتە د لایێ خرابیاندا یێ تەرازیێ، و سەرجەمێ گوننەهان زێدە دبیت، چارەنڤیسێ مە ل ئەوێ رۆژێ یێ راوەستیایە ل سەر ئەڤان هەردوو ژماران، کانێ کیژ مەزنترە! ئەگەر خێر زێدەتر بن مرۆڤ دێ گەهیتە رازیبوونا خۆدایێ دلۆڤان؛ و ژبەر هندێ د ئەوێ رۆژێدا هزرەتا مرۆڤی دبیتە خێرەکا ب تنێ، و کەس نینە ئەڤێ خێرێ بدەتە مرۆڤی.

ئەگەر ب ئەڤی رەنگی ئەم هزرا خۆ بکەین، ل رۆژا قیامەتێ هوسا دێ پێدڤی خێران بین، و ژ نوی بهێین هزرا خۆ بکەین ل ئەڤێ دونیایێ خۆدایێ مەزن رۆژانە پێنج ویستگەهـ (ب کەرەما خۆ) یێن بۆ مە دانایە کو (نڤێژن)، دێ بۆ مە دیاربیت چەند نیعمەتەکا مەزنە خودایێ دلۆڤان ئەڤ پرۆژێ رۆژانە ب رزقێ مە کری.

بەنکا نڤێژان:

نڤێژ وەکی بەنکەکێ یە، یا تژی خێرە، رۆژانە پێنج جاران دەرگەهێ خۆ بۆ مە ڤەدکەت، و دبێژیتە مە کەرەمکەن، و رێکێ ددەتە مە بچین کوژمەکێ ئێکجار مەزنێ خێران ژێ راکێشین، کا چەوا ئەگەر بەنکەك هەبیت و رۆژانە ئەم بچین، و پێنج جاران دەرگەهی بۆ مە ڤەدکەت، و دبێژیتە مە کەرەمکەن کوژمێ پارێ هەوە دڤێت ژێ بکێشن.

پێدڤییە ب ئەڤی رەنگی د نڤێژێ بگەهین، نڤێژ بەنکا خێرانە، و هندی ئەم نڤێژەکا ب رێك و پێکتر بکەین؛ دێ شێین کوژمەکێ مەزنتر یێ خێرا ب دەستخۆڤە ئینین. و هەر خێرەکا ئەم ب دەستخۆڤە دئینین، هەمی ب پێکڤە دچنە کیڤە؟ دچنە د تەرازیا خێران دا ل رۆژا ئاخرەتێ.

و دا بۆ مە هێشتا دیاربیت ئەم چەند د پێدڤی زێدەکرنا ژمارا خێرانین، یا فەرە بێژین ئەم نە بتنێ خێرا دکەین، بەلکی رۆژانە ئەم یێ دکەڤینە د گوننەهان ژیدا...

ژمێریارێ خێران یێ کار دکەت، بەلێ ژمێریارێ گوننەهان ژی یێ کار دکەت و راناوەستیت...

گوننەهان چ حال بۆمە نەهێلا د ئەڤی سەردەمی دا!!!

هندەك جاران ئەڤ پرسیارە دهێتە کرن: رۆژانە گەلەکە ئەم پێنچ نڤێژان بکەین؟ بەلێ ژ بیرا مە دچیت، دیسان، رۆژانە، ئەم یێ گوننەهان ژی دکەین! ئەم دڤێت سوپاسدارێن خودایێ مەزن بین بۆ مە رۆژانە ئەڤ بەنکا خێران ڤەکری؛ رۆژانە ئەڤ پێنچ ویستگەهە بۆ مە دانایین ول سەر مە فەرزکری، و ئەڤ هەمی خێرە ب رێکا ئەوان ب دەستمەڤە دهێن.

نوژدارەکا یابانی و زانایەکێ موسلمان

نوژدارەکا یابانی گۆتە زانایەکێ موسلمان: رۆژانە هوین پێنچ نڤێژان دکەن؟!

زانایێ موسلمان گۆتێ: بەلێ.

نوژدارێ گۆتێ: بۆ هەر نڤێژەکێ ژی پێدڤییە مرۆڤ یێ ب دەستنڤێژ بیت؟

گۆتێ: بەلێ.

نوژدارا یابانی ب مەندەهۆشیڤە گۆتێ: مانە گەلەکن؟!

زانای ژی بەرسڤەکا جوان دا؛ گۆتێ: رۆژانە تو چەند نەخۆشان دبینی؟ و چارەسەریێ بۆ دەستنیشان دکەی؟

گۆتێ: پتری بیستان.

زانای گۆتێ: باشە تو چەند جاران دەستێن خۆ دشۆی؟

گۆتێ: پشتی هەر نەخۆشەکی ئەز خلاس دکەم، ئەز دچم دەستێن خۆ دشۆم، و پاشی ئەز دەست ب یێ دی دکەم.

زانای گۆتێ: ژبەر چ تو وەدکەی؟ تو هندە جارا دەستێن خۆ دشۆی؟

نوژدارێ گۆت: چونکی دەستێن من پیس دبن؛ ژبەر هندێ ئەز دشۆم؛ دا پاقژبن.

پشتی ئەڤێ دان وستاندنێ زانایێ موسلمان ژنوی بەرسڤا پرسیارا وێ دا -و ئەڤ بەرسڤە دێ بیتە خالا چوارێ ژ خالێن بەرسڤا: ئەم چەوا د نڤێژێ بگەهین؟- گۆتێ: کا چەوا ژ چارەسەرکرنا نەخۆشەکی بۆ نەخۆشەکێ دی دەستێن تە پیس دبن؛ ژ بەر هندێ تو پاقژ دکەی؛ ژ نڤێژێ بۆ نڤێژێ دەروونێ مە ژی پیس دبیت؛ ئەزمانێن مە، چاڤێن مە، دەستێن مە، گۆهێن مە... هتد، هەمی پیس دبن، و قرێژا گوننەهان دکەڤیتە سەر؛ نڤێژ دهێتن مە جارەکا دی پاقژ دکەت، نڤێژ پاقژکرنا دەروونی یە.

چوار: نڤێژ مە پاقژ دکەت:

ئەرێ ژ نڤێژێ بۆ نڤێژێ هەیە ئەم نەکەڤینە د گوننەهان دا و دەروونێن مە قرێژی نەبن؟!

بەرسڤ ئاشکەرایە؛ نڤێژ دهێت مە پاقژ دکەت وەکی پێغەمبەرێ خوشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) ئەمر دکەت: ((أرأيتم لو أن نهرًا بباب أحدكم يغتسل منه كل يوم خمس مرات، هل يبقى من درنه شيء؟))، قالوا: لا يبقى من درنه شيء، قال: ((فذلك مثل الصلوات الخمس؛ يمحو الله بهن الخطايا)) رواه الإمام مسلم.

ل ڤێرێ گرنگە بزانین ڕامانا ئەڤێ فەرموودێ نە بتنێ ئەڤەیە: ژ نڤێژێ بۆ نڤێژێ ئەم گوننەهان دکەین، ونڤێژ دهێتن ئەڤان گوننەهان ژێ دبەت و هژمارا وان دکەتە چنە. نەخێر! نە ب ئەڤی رەنگی یە، جارێ هندەك گوننەهـ یێن هەین؛ ئەوێن مەزن، یان ئەوێن گرێدای ب خوارنا مافێن خەلکیڤە، ب ئەڤی رەنگی ژێ ناچن، پێدڤی ب هندەك پێنگاڤێن دییە هەتا ژێ بچن، وەکی د فەرموودەکا دیدا هاتی: ((الصلوات الخمس والجمعة إلى الجمعة كفارة لما بينها ، ما أجتنبت الكبائر)) أخرجه البزار في مجمع الزوائد و أبو نعيم في حلية الاولياء.

بەلکی دوو ڕامانێن سەرەکی ئەڤ فەرموودە دگەهینیت؛ ئێك: نڤێژ گەلەک جۆرێن گوننەهان ژێ دبەت. دوو: نڤێژ جارەکا دی مرۆڤی ئاڤا دکەت، و بهێز دئێخیت، و رحا مرۆڤی پاقژ دکەت، و دبیتە پالدەر بۆ مە ب رێك و پێکی پێنگاڤێن خۆ بپاڤێژین ل ئەڤێ ژیانێ.

پاقژکرن یاسایە:

د ژیانا مەدا ئەڤ ڕامانە گەلەکا بەرچاڤە: ئەو تشتێ بەردەوام ئەم بکاردئینین پێدڤی ب شویشتن و پاقژکرنێ دبیت. بۆ نموونە:

- ئامان: رۆژانە ئەم بکاردئینین بۆ خوارنێ، ژبەر هندێ رۆژانە دهێنە شویشتن، چ ب دەستان، چ ب ئامیرەیێن تایبەت.
- جلك: رۆژانە ئەم بکاردئینین، پشتی دەمەکی پیس دبن؛ ژبەر هندێ گەلەك جاران دهێنە شویشتن.

و بەروڤاژی ئەڤێ چەندێ، کلینسێ ئێك جار ئەم بکاردئینین؛ ژ بەر هندێ ئەم دهاڤێژین، هەروەسا ئامانێن سەفەری ئەم دهاڤێژین.

- ترۆمبێل: ئەم بەردەوام بکاردئینین، پیس دبیت، ئەم دشۆین. تژی هەر باژێرەکی جهێن شویشتنا ترۆمبێلان یێن هەین.

چونکی ئەم وەکی مرۆڤ نە بتنێ ئێك جار کار ب خۆ دکەین؛ چ وەکی هزر، یان هەست، یان رەفتار، بەلکی بەردەوام ئەم یێ کار ب خۆ دکەین... د ئێك رۆژدا ئەم گەلەك هزران دکەین، و بێ گومان هندەك ژ وان هزرێن خرابن. و رۆژانە چەند هەست بۆ مە چێدبن، و دیسان بێ گومان، هندەك ژ وان هەستان نە د دروستن. و چەند رەفتاران ئەم دکەین دگەل کەسانێن دی، و د دەرحەقا چەندا دا ئەم خەلەت دبین؛ ژبەر هندێ؛ ژبەر ئەڤێ بکارئینانا بەردەوام، و ژبەر خەلەتیێن بەردەوام ئەم دکەڤینە تێدا، و ئەو قرێژا ئەڤ خەلەتی و گوننەهـ ل دیڤ خو دهێلن؛ د هزر، و دل، و ئەندامێن لەشێ مەدا، ئەم بەردەوام پێدڤی نڤێژاینە، بهێن مە پاقژبکەن، و جارەکا دی بارێ مە سڤك بکەن، رحامە زەلال بکەن.

پێنج : نڤێژ مە بلند دکەت:

دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین، ئەگەر هزرا مە ل سەر بیت، ئەڤ نڤێژە دێ مە بلند کەت، وئەڤێ بلند کرنێ چەندین مفا یێن تێدا، دێ ئاماژەیێ ب سێیان دەم:

مفایێ ئێکێ: قەبارێ دروستێ دونیایێ ئەم دزانین:

خۆدایێ مەزن ئەم یێن داین ل ئەڤێ دونیایێ دا تێدا کار بکەین، بەلێ چێنابیت ئەڤ کارێن ئەم دکەین مە بڤەقەتینن ژ ئاخرەتا مە، وهند قەدەر پێڤە مژیل بین حەتا ئاخرەتێ ژ بیرا مە ببەن، ب ئاخڤتنەکا دی؛ چێنابیت قەبارێ راستەقینە یێ ئەڤێ دونیایێ ژبیرا مە بچیت، پێدڤییە بەردەوام ل هزرا مە بیت قەبارێ وێ هەمبەر ئاخرەتێڤە گەلەکێ بچویکە، بەلکی هەر چنینە. و پێدڤییە ئەو کارێن ئەم تێدا دکەین هندەك کاربن؛ ژیانامە پێ ب رێڤە بچیت، و دونیایا مە پێ بهێتە ئاڤاکرن، و هەمی بۆ مە ببنە خێر ل ئاخرەتا مە.

هەر جارەکا ئەم گەلەك ب دونیایێ ڤە مژیل بووین، و د ناڤدا چووین، و مە نێزیکی دلێن خۆ کر، نڤێژ دهێن، د ئێك رۆژدا پێنج جاران مە بلند دکەن؛ دا وێنێ تەمام یێ دونیایی ببینین، و قەبارێ وێ یێ راستەقینە بزانین. ول دیف ئەوی وێنە و قەبارەی سەرەدەریێ دگەل بکەین.

برجێ ئێڤل و ئەهراماتێن مسرێ

دبیتن گەلەک جاران د ئەنترنێتێ دا ئەڤ وێنە مە دیتبن، ئێکی هەردوو تبلێن خۆ یێن ژێکڤەکرین و ئەهراماتێن مسرێ یێن کرینە د نیڤەکا هەردووکاندا، و ئێکی دی برجێ ئیڤل یێ کرییە د ناڤ هەردوو تبلێن خۆ دا، و هوسا دهێتە بەرچاڤێن مە د وێنەیدا قەبارێ ئەهرامات و برجی هندێ بچویکە تا وی رادەی جهێ وان دناڤبەرا دوو تبلێن دەستیدا دکەت.

بەلێ پرسیار ل ڤێرێ ئەڤەیە: قەبارێ دروستێ ئەڤان دوو تبلان ل کیڤە، و قەبارێ مەزنێ ئەهراماتێن مسرێ و برجێ ئیڤل ل کیڤە؟!

باشە بابەت چییە ؟ ئەڤی چەوا ئەڤ وێنە گرتییە؟

بێ گومان دەمێ ئەڤ وێنە هاتییە گرتن کامیرە گەلەکا نێزیکی تبلێن وی کری، و ل جهەکێ گەلەکێ دویر ژ ئەهرامات و برجی؛ ژ بەر هندێ ب ئەڤی رەنگی دەردکەڤن. و گەلەگ وێنێن دی ب ئەڤی رەنگی یێن هەین.

ئەگەر شوینا ئەوێ کامیرا نێزیکی وان، فلای کامیرە (کامیرا فرۆکە) بکارئینابا، و بلند کربا و چووبا بەر ئەسمانی؛ دا قەبارێ راستەقینە یێ ئەڤان هەردوو تبلان و هەردوو جهان دەرکەڤیت، دا دەرکەڤیت ئەڤ دوو تبلە چ نینن هەمبەر ئەهرامات و برجیڤە.

بابەتێ مە و دونیایێ ونقێژێ ب ئەڤی رەنگییە، ئەگەر بتنێ ئەم ب دونیاییێڤە ماین، و مە هەر دونیا نێزیکی دلێن خۆ کر، دێ هند قەدەر مەزن بیت د چاڤێن مەدا حەتا ژ ئاخرەتێ ژی مەزنتر لێ دهێت، و هندەك جاران دێ گەهیتە ئەوی رادەی هەر ئاخرەتێ نە بینین!!

نقێژ چ ل مە دکەت؟ چ ل وێنێ دونیایێ و ئاخرەتێ دکەت؟

نقێژ دهێت مە بلند دکەت، وەناکەت ئەم ژ کوژیێ نێزیکی دونیایێ وێنەی ببینین، مە بلند دکەت (کا چەوا پێغەمبەر سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن بلند بوو و چوو ئەسمانان دەمێ نقێژ فەرز بووی)، و ژ وێ بلنداهیێ قەبارێ دروستێ دونیایێ دێ بینین.

مفایێ دووێ: سەرەدەریەکا دروست دگەل هەلویستان ئەم دکەین:

چەند نیعمەتەکا مەزنە خۆدایێ مەزن د پێنچ دەمێن جودا جودا نقێژ لسەر مە فەرز کری...

ڕامانا ئەڤێ ئاخڤتنێ چییە؟

ڕامانا وێ ئەڤەیە گەلەک جاران د ژیانا خۆدا ئەم یێن د هندەك هەلویست و مەوقفێن جودا جودا و سەیردا، و دێ بیتە دەمێ نقێژێ، ئەڤ نقێژە ئەگەر مە دروست کر، دێ مە بلندکەت، ئانکو:

- دێ مە ژ ئەوی هەلویستی و ئەو رویدانێن تێدا دەرئێخیت.
- و دێ باشترین دەرفەت دەتە مە پێداچوونێ د ئەوی هەلویستی دا بکەین.
- و ل دیڤ ئەنجامێن ئەوێ پێداچوونێ سەرەدەریێ دگەل بکەین.

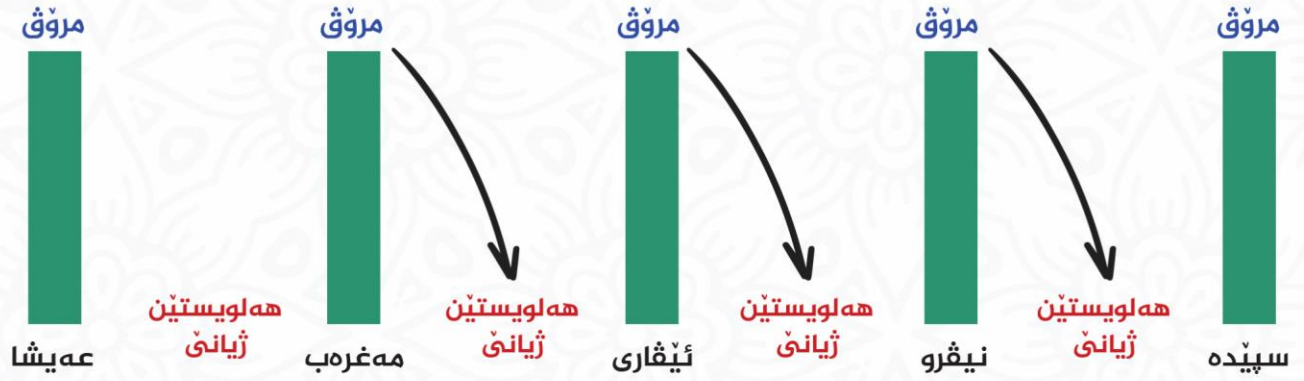

رۆژانێن ژیانێ

چەند نموونەك ژ رۆژانێن ژیانا مە:

١

مرۆڤەك یێ د گەنگەشە و جەدەلەكێدا دگەل ئێكی، دبیت ئەو و ئێك یێن ماینە ب لێڤا ئێك و دووڤە، چ هەڤژینێن ئێكن، یان دگەل زارۆكان، یان ئەو و هەڤپشكێ خۆنە.

٢

مرۆڤەك یێ خەلەت بووی د دەرحەقا ئێكی دا، و ناچیت داخوازا لێبوورینێ ژێ بكەت.

مرۆڤەكێ دی ئێك یێ خەلەت بووی د دەرحەقێ ویدا، و یێ پەشیمان بووی و هاتی داخوازا لێبوورینێ ژێ بكەت، و یێ دبێژیتێ: ل من ببوورە. و ئەو عەفوناكەت ولێ نابووریت.

٣

گەنجەك ـ وبلا ل من ببوورن ـ گەلەك جاران دەیك و بابێن وان دبێژن: كورێ من ب رەنگەكی یێ روینشتییە بەر یاریێ ـ پوبجی یان فورت نایت یان هەر یاریەكا دی یا ئەلكترونی ـ دێ بێژی یێ دادای نە روینشتییە!، وەكی ئێكی دگوتە كورێ خۆ: باشە كورێ من ما تو مریشكی تو كورك بووی ل سەر ئەڤێ یاریێ! چونكی مریشك كورك دبیت ل سەر هێكێن خۆ و رانابیت هەتا ئەو هێك دبنە چیچەلۆك.

دەمێ مرۆڤ د ئێك ژ ئەڤان هەلویستاندا بیت و نڤێژ دهێت، ئەڤ نڤێژە مرۆڤی بلند دکەت...
و ژناڤ ئەڤی بارۆدوخی و هەلویستی دەردئێخیت...
و ژ ئەوێ بلنداهیێ دێ مرۆڤ بەرێ خۆ دەتە ئەوی سەروبەرێ ئەو تێدا...
گەلەک جـاران دێ بینیت هەلویست گەلەك یێ بچویکە؛ ژ بەر هندێ دێ گەهیتە بڕیارەکا زێدە گرنگ وبێژیت: بەرناکەڤیت ب ئەڤی رەنگی ئەز سەرەدەریێ دگەل ئەڤی هەلویستی دکەم...
ژ بەر هندێ دێ بڕیارێ دەت:
جەدەلێ بەتال بکەت، و دێ ل دیڤ ئەوێ دی بەردەت...
یان ئەگەر ئەو خەلەتبوویە د دەرحەقا ئێکی دا، دێ چیت داخوازا لێبوورینێ ژێ کەت...
یـان یـــێ بەرانبەر دێ عەفیکەت؛ ئەگەر ئێك خەلەتبوویە بەرانبەر وی و یێ هاتی داخوازا لێبوورینێ دکەت...
یان ئەو یاریا دکەت چێنابیت هند دەمی پێڤە ببەت، بەرناکەڤیت، بلا بکەت، بەلێ نە ئەڤان هەمی دەمژمێران.

مفایێ سێیێ: مە دل ئارام دکەت:

دەمێ نڤێژ مە بلند دکەت، مە ڤەدڤەتینیت ژ ڤەرڤەشێن ئەڤێ دونیایێ؛ هەروەکی مە ژناف دئینیتە دەرێ. و ئەڤە ئێك ژ رێکێن زانستییە، گەلەک زانایێن دەروونناس دبێژن: ئەگەر مرۆڤی بڤێت ژ نەخۆشیەکێ یان هەستەکێ نەخۆش خۆ رزگار بکەت؛ پێدڤییە رۆژانە هندەك جاران خۆ بڤەڤەتینیت ژ هەمی رویدانێن ژیانێ، و ل جهەکی روینیتە خوارێ، و هزرا خۆ د هندەك بابەتێن دی دا بکەت، و ب تایبەتی هندەك بابەتێن خۆش بن.

سۆپاس بۆ خۆدایێ مەزن کو نڤێژ ب باشترین رەنگ ئەڤێ چەندێ دگەل مە دکەت، دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین، ئەم دچینە دیوانا خۆدایێ دلۆڤان؛ چ دیوان وچ دیدار ژ ئەڤێ دیدارێ خۆشتر هەیە؟

بۆ پێزانینێن زێدەتر

سەرەدانا ئەڤی سایتی بکە
www.andrewnewberg.com

ئەڤێ پەرتووکێ بخوینە

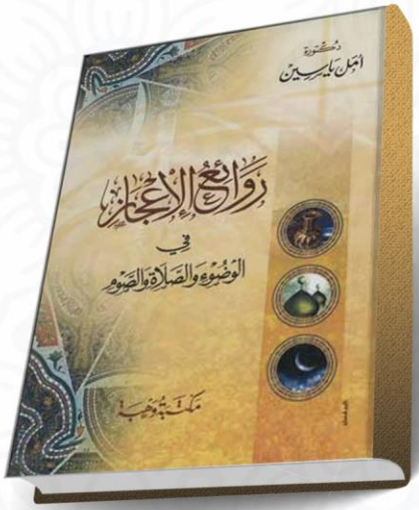

فەرموودا پێغەمبەرێ خوشتڤی(سلاڤ ل سەر بن) و هەلویستێ دەیکا موسای (سلاڤ ل سەر بن)

پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) دەمێ بوویە وەختێ نڤێژێ گۆتە بیلالی (ارحنا بها یا بلال)، ئانکو: بانگ بدە، دا نڤێژێ بکەین، دا دل ئارام و مرتاح بین. و یێ ئەمر کری (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) (وجعلت قرة عینی فی الصلاة) (قرە العین) بەحسێ دل ئارامیێ یە وەختێ دەروونێ مرۆڤی گەلەك ئارام و رحەت دبیت.

ودا باشتر د ئەڤێ دل ئارامیێ بگەهین دا دگەل هەلویستێ دەیکا موسای بین (سلاف ل سەر بن)، دەمێ موسای دکەتە د تابیتێ دا، و دهاڤێژیتە دناڤ ئاڤێدا، و پێلێن ئاڤێ وی دبەنە مالا فیرعەونی و دکەڤیتە د دەستێن فیرعەونی دا، دەمێ دەیکا موسای دزانیت یێ کەفتییە دەستێن فیرعەونی گەلەک تێك دچیت و بێهنتەنگ دبیت، ((وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغاً)) [القصص: ٢٨] ئانکو: هزرا وێ هەمی ل سەر موسای بوو (سلاڤ ل سەر بن) و گەلەک تێکچوو، بەس پشتی هینگێ وەختێ جارەکا دی موسا زڤراندییە دەف وێ ئایەت ب ئەڤی رەنگی بەحسێ هەستێ وێ کر ((فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ)) [القصص: ١٣] (قرە العین) ئەڤەیە، ئەگەر هزرا خۆ د هەستێ ئەڤێ دەیکێ دا بکەین، کوڕێ وێ یێ چووی، و کەتییە د ئەوێ مەترسیا مەزندا، چەند نەرحەت بوو، دەمێ جارەکا دی کوڕێ خۆ دیتی چەند دل ئارام و رحەت بوو؟

رامانا فەرموودا پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) ئەڤەیە، پێدڤییە هەست ب ئەڤێ دل ئارامیێ بکەین (وەکی دل ئارامیا دەیکا موسای)، هەر بارودۆخەکێ ئەم تێدا بین، دەمێ نڤێژ دهێت، ئەڤێ بۆ مە دکەت، مە بلند دکەت، و مە کەیف خۆش و دل ئارام دکەت.

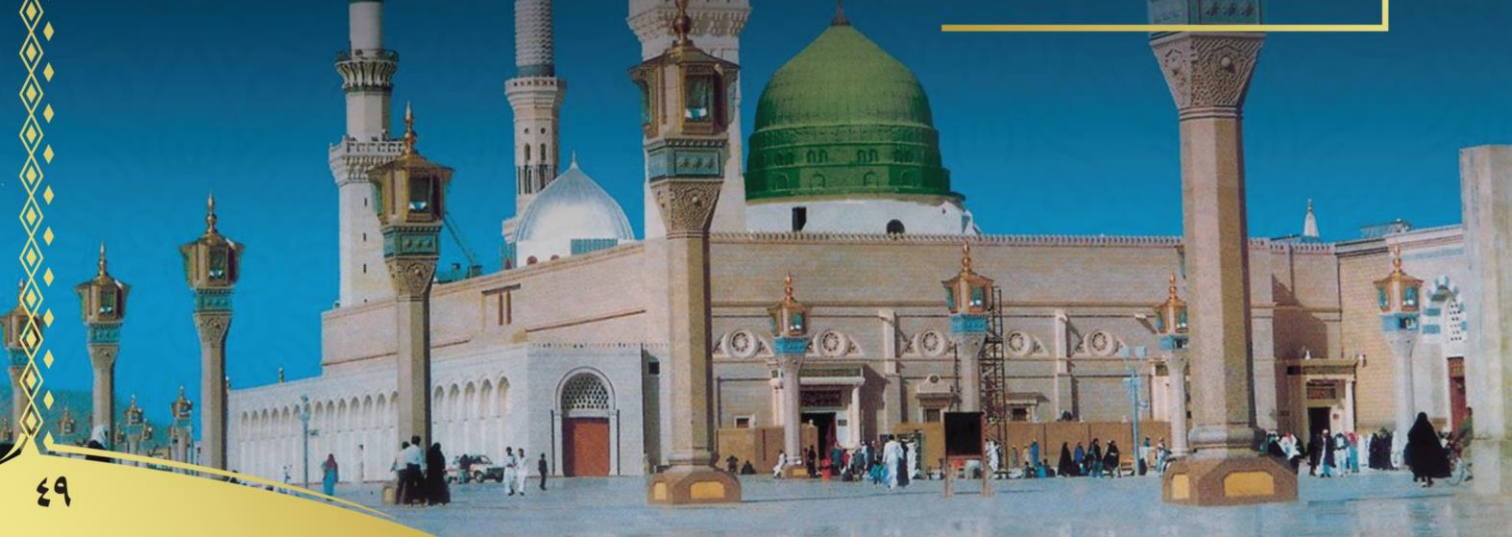

شەش: نڤێژ هێز و شیانان ددەتە مە بەرانبەر رویدانێن ژیانێ ئەوێن دهێنە رێکا مە:

د ژیانێ دا رۆژانە چەندین رویدان دهێنە رێکا مە، گەلەک ژ ئەڤان رویدانان کارتێکرنێ ل وزە و هێز وشیانێن مە دکەن، لاواز و کێم دکەن، ژ بەر ئەڤێ چەندێ، دا بشێین ب رەنگەکێ دروست و ب خۆشی بەردەوام بین ل ئەڤێ ژیانێ، ئەم پێدڤی هندەك وێستگەهاینە، هێز و شیانێن مە بەردەوام زێدەکەن، سۆپاس بۆ خۆدێ نڤێژ ئێکە ژ گرنگترین ئەڤان وێستگەهێن رۆژانە.

مفایەك ژ یارێن پلای ستێشنێ

گەلەک ژ یارێن پلای ستێشنێ یان ب رەنگەکێ گشتی یارێن ئەلکترونی ئێك هزرا تێدا، ئەوژی ئەڤەیە: ئێك یێ ب رێکەکێ دچیت، وێ ب هندەك کاران رادبیت دڤێت بگەهیتە ئارمانجەکێ، و رێژەکا هێز و رحێ یا هەی، تووشی هندەك رویدانان دبیت هێز و رحا وی کێم دبیت، بەلێ د ئەڤێ رێکێدا هندەك سندوق یێن هەین، د داناینە ل هندەك جهان، دەمێ دگەهیتە ئەڤان سندوقان، هندەك خەلاتێن تێدا، دەمێ وەردگریت هێز ورحا وی زێدە دبیت، و نمرێن وان بلند دبن و دشێن بەردەوام بن، ئەگەر ئەڤە خۆ نەگەهیننە ئەڤان سندوقان رحا وان ب دویماهیك دهێت و دمرن.

پەیڤەک بۆ گەنجان

گەنجێن خۆشتڤی:

دەمێ هوین ئەڤان یاریان دکەن، بلا بهێتە هزرا هەوە ئەم یێن د ئەڤێ ژیانێدا دچین، و ئەم د پێدڤی ئەڤێ نڤێژێینە، رح و هێز و شیانان بدەتە مە؛ دا بشێین د بەردەوام بین تێدا، و بشێین سەرەدەریەکا دروست دگەل رویدانێن ژیانێ بکەین، و بگەهینە ئارمانجێن خۆ.

حەفت: نڤێژ ئاراستەکەرا ژیانا مەیە د ئەوان وەختێن ژ دەرڤەی نڤێژێ دا:

ئەرێ ڕامانا ئەڤێ ئاخڤتنا گەلەك گرنگ چییە؟

دەمێ ئەم هەر نڤێژەکێ دکەین، مفایێ نڤێژێ نە بتنێ بۆ ئەوی دەمییە ئەوێ ئەم نڤێژێ تێدا دکەین؛ بەلکی مفایێ نڤێژان بۆ ئەوی دەمی ژی یە ئەوێ د ناڤبەرا نڤێژان دا. پێنج نڤێژان ئەم دکەین د ئێك ڕۆژدا، دەمەکێ کێم پێڤە دچیت، دەمێ پتر ئەوە ئەوێ دناڤبەرا نڤێژان دا.

ڕۆلێ نڤێژێ چییە ل دەمێن دناڤبەرا نڤێژاندا؟ چەوا مفای دگەهینتە مە؟

نڤێژ ژیانا مە دناڤبەرا نڤێژێ بۆ نڤێژێدا ئاراستە دکەت، نیشا مە ددەت ئەم چەوا سەرەدەریێ دگەل ئەڤێ ژیانێ بکەین، هەمی رویدانێن وێ.

سەرەکانیا ئەڤێ هزرێ چەندین ئایەتێن پیرۆزن، دێ ئاماژەیێ ب ئەڤان نموونان دەین:

نموونا ئێکێ: خودایێ مەزن ئەمر دکەت: ((وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ)) ئانکو: نڤێژەکا تەمام و دروست و رێك وپێك بکە، ئەو نڤێژ دێ تە دویرکەتن ژ گوننەهان.

پرسیار ل ڤێرێ ئەڤەیە: کەنگی مە دویردکەت ژ گوننەهان، ل کیژ دەمی؟

بێ گومان بەحسێ دەمێ کرنا نڤێژێ ب خۆ نینە؛ چونکی مرۆڤ مژیلی کرنا نڤێژێیە، ما چ گوننەهە دێ ل وی دەمی کەت! بەلکی بەحسێ ئەوی دەمییە ئەوێ ئەم ژ نڤێژێ دەردکەڤین، ژ نڤێژەکێ هەتا نڤێژا دی، ل ئەوێ دەمی مە ژ گوننەهان دپارێزیت.

نموونا دووێ: د ئایەتەکا دیدا خۆدایێ مەزن ئەمر دکەت: ((واقم الصلاة لذكري)) ئانکو: دەمێ مرۆڤ نڤێژێ دکەت خۆدێ تەعالا دهێتە هزرا وی، دەمێ مرۆڤ خلاس دبیت ژ نڤێژێ، ئەو بیرئینانا خۆدێ وەکی دکمەکێ نینە ئێکسەر پشتی نڤێژ خلاس دبیت بهێتە ڤەمراندن و ئێدی خۆدێ نەمینتە ل هزرا مرۆڤی، نەخێر... مرۆڤ رۆژانە پێنج جاران یێ نڤێژێ دکەت، هەر جارەکا ئەم چووین و گەلەك ب دنیایێ ڤە مژیل بووین و کەفتینە د گوننەهاندا، جارەکا دی دێ دەمێ نڤێژێ هێت، دێ نڤێژێ کەین، دێ ئەڤ نڤێژە خودایێ مەزن ئینیتە بیرا مە، وجارەکا دی دێ چینە د ناڤ رویدانێن ژیانێدا. و هندی ئەم نڤێژەکا دروستر و رێك و پێکتر بکەین هەروەکی ڕامانا (واقم) دگەهینیت؛ دێ خۆدایێ مەزن پتر مینیتە ل هزرا مە، و دێ بیتە ئەگەرێ هندێ نە بتنێ ئەم خۆ ژ گوننەهان بدەینە پاش، بەلکی دێ گەلەک کارێن خێرێ ژی کەین.

نموونا سێیێ: ئایەتەکا دی ژ ئەوان ئایەتێن ئەڤێ هزرا گرنگ دووپات دکەت ئەڤەیە: ((وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ)) ئانکو: داخوازا هاریکاریێ ژ سەبر و ژ نڤێژێ بکەن؛ دا هاریکاریا هەوە بکەن هوین بشێن ب دروستی ژیانا خۆ برێڤە ببەن، و سەرەدەریەکا دروست دگەل هەمی رویدانێن وێ بکەن، ئانکو: دیسان رۆلێ ئەڤێ نڤێژێ بۆ ئەوان دەمایە ئەوێن پشتی ئەم نڤێژێ دکەین، نە بتنێ وەختێ ئەم نڤێژێ دکەین.

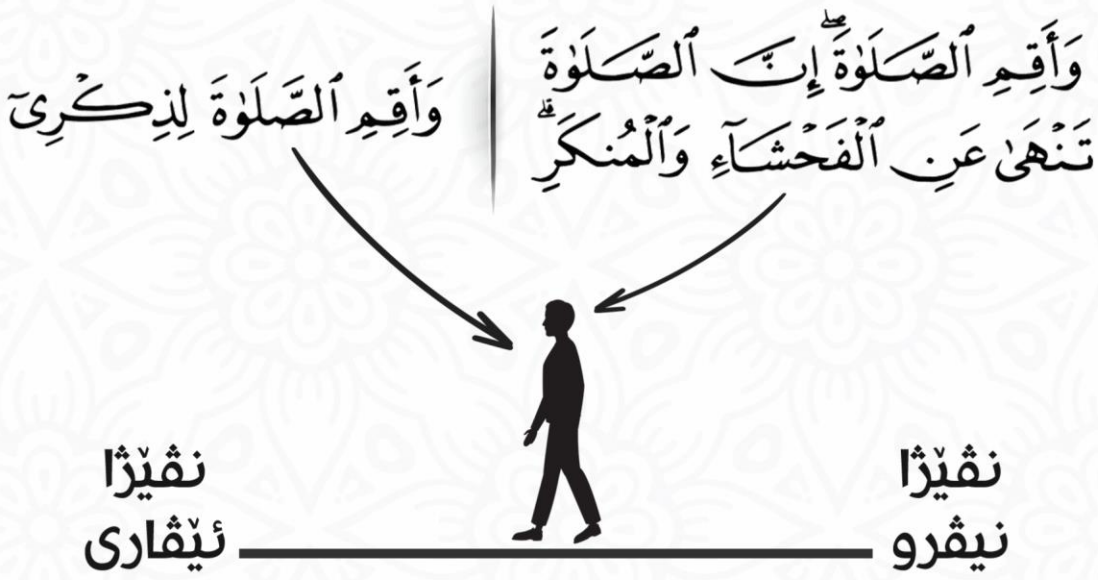

نڤێژ هەمی ژیانا مە ئاراستە دکەت

نموونا چوارێ: چەندین ئایەتێن ل دەستپێکا سورەتا (المؤمنون) بەحسێ هندەك سالوخەتێن مرۆڤێن خودان ئیمان دکەن، خۆدایێ مەزن ئەمر د کەت: ((قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)) ئانکو: مرۆڤێن خودان ئیمان ئیفلەحێ دێ بینن، سەرکەفتن بەهرا وانە. و د دیفدا بەحسێ هندەك سالوخەت و کارێن ئەوان دکەت، ئێکەمین سالوخەت ((الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُون)) ئانکو: ئەوێن نڤێژێن خۆ ب خشوع دکەن. د دیفدا بەحسێ چەندین سالوخەت و کارێن خودان ئیمانان دکەت، و دویماهیك سالوخەت و کار جارەکا دی بەحسێ نڤێژێ دکەت ((والَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُون)) ئانکو: ئەوێن پاراستنێ ل سەر نڤێژێن خۆ دکەن و دبەردەوامن ل سەر نڤێژێن خۆ.

هاتنا ئەڤان سالوخەت و کاران ب ئەڤێ رێزبەندیێ: کرنا نڤێژێ ب خشوع + چەندین سالوخەت وکارێن مرۆڤ پێ رادبیت ژ دەرڤەی دەمێن نڤێژان + بەردەوامبوونا ل سەر کرنا نڤێژان ئەڤێ ڕامانێ دگەهینیت: نڤێژا ب خشوع و بەردەوام مە ئاراستە دکەت د هەمی بیاڤێن ژیانێ دا، مە دکەتە هندەك مرۆڤ ب ئەزمانێ خۆ خەلکی بریندار نەکەین، و هاریکاریا مروڤێن هەژار و فەقیر بکەین، و خۆ ژ خرابی و فاحیشێ دویر بێخین، و ئەمانەتێ بپارێزین... هتد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

گەلەکا گرنگە ئەم ب ئەڤی رەنگی د نڤێژێ بگەهین، مە هەمیان ئەمانەت ئەم چ بەربەست و ئاستەنگ و دیواران دانەنینە د ناڤبەرا نڤێژێ و ئەو دەمێ پشتی نڤێژێ...

نەگەهیتە ئەوی رادەی هەروەکی مرۆڤ دوو مرۆڤ؛ مرۆڤەک ئەوە ئەوێ نڤێژێ دکەت، و مرۆڤێ دی ئەوە ئەوێ دچیت ب ناف دونیایێ دکەڤیت و سەرەدەریێ دگەل خەلکی دکەت دویر ژ کارتێکرنا ئەو نڤێژا وی کری!

نە هاریکاریا هەژاران دکەت و نە ئاگەهـ ژ ئەزمانێ خۆ هەیە، و نە ئاگەهـ گوننەهان هەیە! چێنابیت مرۆڤ ب ئەڤی رەنگی نڤێژێ بکەت.

چونکی ئەڤ خالە گەلەکا گرنگە دێ بەحسی چەند نموونەکان ژ ژیانا مە کەم ب وێ هیڤێ باشتر ڕامانا وێ بۆ مە ڕون ببیت:

ئەم یێن دبێژین کارتێکرنا نڤێژێ نە بتنێ بۆ نڤێژێ ب خۆیە،نە بتنێ بۆ دەمێ نڤێژکرنێیە. بەلکی ژیانا مەژی ئاراستە دکەت پشتی نڤێژێ، و ئەو دەمێ دناڤبەرا دوو نڤێژاندا دبیتە رەنگڤەدان بۆ ئەوێ نڤێژا مە کری.

یا من دڤێت ئاماژەیێ پێ بکەم ل ڤێرێ ئەڤەیە: نە بتنێ نڤێژە ب ئەڤی رەنگی، بەلکی چەندین تشتێن دی یێ، هەین د ژیانا مە دا، مفا و کارتێکرنا ئەوان بۆ دەم و پشتی دەمێ ئەنجامدانا وانە.

چەند نموونەك ژ ژیانا مە:

زاد خوارن:

دەمێ ئەم زادی دخۆین، ئەم مفای ژێ دبینین، برس نامینیت وتێناتی دشکێت، و دگەل وێ چەندێ تاما خۆش ژی ئەم ژێ دبینین. بەلێ نە بتنێ مفایێ وی زادێ مە خواری بۆ ئەوی دەمی یە، بەلکی زاد شیان و وزێ ددەتە مە دا بەردەوام بین. و کا چەوا ئەم پێنچ نڤێژان دکەین رۆژانە، ئەم سێ دانێن خوارنێ ژی دخۆین، وزێ ددەنە مە ژ دانەکی بۆ دانەکێ دی دا ئەم بشێین ب کارێن خۆ رابین د ژیانێ دا.

خواندن:

دەمێ قوتابیێن مە یێن خۆشتڤی دخوینن، مفای ژ ئەوێ خواندنێ وەردگرن؛ د بابەتان دگەهن، بەرسڤا گەلەك پرسیاران دزانن، پێزانینێن نوی ب دەست دکەڤن. بەلێ ما بتنێ مفایێ خواندنێ بۆ دەمێ خواندنێیە، یان پشتی هینگی قوتابی دچنە ئەزموونان، و د ئەزموونانداا بەرسڤان ددەن، و نمرا ب دەستخۆڤە دئینن؟! ئانکو: مفای ژ ئەوێ خواندنێ دبینن بۆ ئەزموونان و بدەستڤەئینانا نمران، ژ بلی ئەو مفایێ وەردگرن ژ تێگەهشتنا ناڤەرۆکا بابەتان.

دیسان دەمێ ئەم کتێبەکێ دخوینین وەك خواندنا دەرەکی، دەمێ ئەم دخوینین ئەم د گەلەك بابەتان دگەهین، و پشتی هینگێ ئەم مفای ژ ئەوێ زانین و تێگەهشتنێ وەردگرین د چەندین بیاڤێن ژیانا خۆ دا، و ئەم سەرەدەریێ دگەل رویدانێن ژیانێ دکەین لدیف ئەوێ زانین و تێگەهشتنا مە ژ خواندنێ وەرگرتی.

دەرمان:

دەمێ ئەم دەرمانان د خۆین، نە بتنێ مفایێ ئەوان بۆ دەمێ خوارنێیە، بەلکی کارتێکرنا وان پشتی هینگێ دیار دبیت.

تانکێن ئاڤێ:

د مالێن مــە دا ل سەر بانان تانکێن ئاڤێ یێن هەین، دەمێ ئاڤ دهێت، دچیتە ئەڤان تانکان، ول وی دەمی ئەم مفای ژێ وەردگرین، ئامان شویشتنە، سەر شویشتنە، جلك شویشتنە... هتد، بەلێ دبیتن دوو رۆژان جارەکی ئاڤ دهێت، د ئەوان هەردوو رۆژاندا ئەم مفای ژ وێ ئاڤێ وەردگرین ئەوا مە کرییە تانکان.

گەلەک تشتێن دی یێن هەین د ژیانا مە دا ب ئەڤی رەنگی: **موبایلێ** ئەم شەحن دکەین دا پشتی هینگێ ب چەند دەمژمێران مفای ژێ وەربگرین، **پانزین و دونی** ئەم دکەینە ترۆمبێلێ و چەندین کیلومترا ئەم پێ بریڤە دچین، **گازێ** ئەم دکەینە سوپێ و چەندین دەمژمێران ئەم هەلدکەین و خۆ پێ گەرم دکەین... هتد.

هزرەکا دی یا گرنگ ئاماژەیێ پێ بکەم ئەڤەیە:

پێدڤییە ئەم چاڤدێریەکا هویر بۆ پشتی نڤێژێن خۆ بکەین، بەرێخۆ بدەینە سەروبەرێ خۆ، تا چ رادە رەنگڤەدانا نڤێژێ ل سەر یا دیارە، ئەگەر مە دیت یێ باشە، پێدڤێیە گەلەک سوپاسدارێن خۆدێ بین ل سەر ئەڤێ نیعمەتێ، و بەردەوامبین. بەلێ ئەگەر مە دیت سەروبەرێ مە نەیێ باشە، پێدڤییە ئەم بزانین کێماسی یا د جۆرێ تێگەهشتن و شێوازێ کرنا مە دا بۆ نڤێژان، و پێدڤییە ل ئەوی دەمی پێداچوونەکێ دنڤێژین خۆ دا بکەین.

گەلەگ نموونێن پێداچوونێ د ژیانێ دا یێن هەین، ژ وانا:

ئەگەر ئێکی دەرمان خوار و بەرێخۆ دایێ چ مفا ژێ وەرنەگرت دێ جارەکا دی چیتە نك نوژداری، و چەندین جارا یا چێبووی نوژداری دەرمان یێن بۆ گوهارتین.

ئەگەر ژنکەکێ زادەك چێکر، و سەحکرێ باش نەهاتییە، ئێکسەر دێ لێزڤرینەکێ کەت د برا تشتاندا (مقادیر).

ئەگەر ئێکی ترۆمبیلا خۆ برە دەف فیتەری، بۆ چێکر، و فیتەری ترایەك ژی پێکر، بەلێ ئەگەر خودانێ ترۆمبێلێ سەحکرێ چێنەبوویە، بێ گومان جارەکا دی دێ زڤرینیتە نك فیتەری و دێ بێژتێ تە دروست چێنەکرییە.

ئەڤ خالە گەلەکا گرنگە، هیڤی دکەم هزرا خۆ باشتر تێدا بکەین، و بزاڤێ بکەین ژبۆ هندێ نڤێژەکێ بکەین یا ئاراستەکەر بیت بۆ ژیانا مە.

هەشت: نڤێژ (خۆلەکا راهێنەرییە) بۆ گەشەپێدانا رەوشت و رەفتارێن جوان ل دەف مە.

هەر حەفت خالێن مە بەحس کرین ب ئەڤێ خالێڤە دگرێدایینە؛ ژ بەر هندێ گەلەکا گرنگە.

مەرەم ژ ئەڤێ خالێ ئەڤەیە: بەرێخۆ بدەینە نڤێژێ وەکی خۆلەکا راهێنەری، و رۆژانە ل سەر مە پێدڤییە ئەم پێنج جاران لێ ئامادە ببین، هەر جارەکێ چەند خۆلەکەکان؛ (دەھ) خۆلەکان یان زێدەتر. گرنگ ئەوە ئامادەبوونا مە ل ئەڤێ خۆلێ ئامادەبوونەکا دروست بیت، (وەکی دێ بەحس کەین) ل ئەوی دەمی دێ مفایێن مەزن ژێ وەرگرین.

دوو نموونە ل سەر مفایێن خۆلا راهێنەری (نڤێژ):

ئێك: نڤێژ خۆلەکا راهێنەرییە ل سەر تیژکرنا هزرێ، نڤێژ هزرا مە تیژدکەت؛ چونکی دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین رۆژێ پێنج جاران ئەم هزرا خۆ دکەین د ئەوان پەیڤاندا ئەوێن ئەم دبێژین، و د ئەوان لڤینانداا ئەوێن ئەم دکەین، بێ گومان ئەنجامدانا ئەڤی کاری رۆژانە راهێنانەکا بهێزە بۆ تیژکرنا هزرا مە.

دوو: خۆلەکا راهێنەرییە لسەر گرێدانا ئاخڤتنان ب کریارانڤە؛ چونکی د نڤێژێدا ئەم دبێژین (ایاك نعبد)، ئانکو: ئەم دبێژینە خۆدایێ مەزن ئەم دێ عەبدینیا تە کەین، و هەر د ئەوێ نڤێژێدا، ئەم ئەوێگوتنێ دکەینە کریار، دەمێ ئەم دچینە (رکوعێ و سجودێ).

بڕوشورێ خۆلا راهێنەری (نڤێژ)

پشکداربە د ئەڤێ خۆلا راهێنەریدا، وئەڤان مفایان ژێ وەربگرە:

- ✔ پەیوەندییێن تە دگەل خۆدایێ مەزن دێ مکوم بن.
- ✔ دەروونێ تە دێ پاقژ بیت.
- ✔ ئاستێ هزرکرنا تە دێ بلند بیت.
- ✔ دێ دویر کەڤی ژ گوننەهان.
- ✔ چەندین خالێن دی یێن گرنگ.

دا ژ ئەڤان سێ خەلەتیان دویرکەڤین:

دا ئەو مفایێ ئەم ژ ئەڤێ خۆلا راهێنەری وەردگرین ل ئاستەکێ باش بیت، پێدڤییە نەکەڤینە د ئەڤان هەر سێ خەلەتیان دا، ئەڤ خەلەتیێن دێ ئاماژەیێ پێ کەین نە بتنێ دگرێداینە ب بابەتێ نڤێژێڤە، بەلکی هەر ئەو خەلەتینە ئەوێن هندەك قوتابی دکەڤنە تێدا دەمێ دچنە قوتابخانێ، یان هەر کەسەك دەمێ پشکداربیت د خۆلەکێدا، و گەلەك کارێن دی.

١

کێمتر خەمی

گەلەک جاران مرۆڤ (غائب) دبیت وناچیت، بۆ نموونە ئەگەر قوتابی گەلەک جاران نەچیتە قوتابخانێ و ئامادە نەبیت، ئەو مفایێ ژ پرۆسا خواندنێ وەردگریت دێ یێ کێم بیت. سەبارەت نڤێژێ ژی ئەگەر ئەم هندەك جاران نڤێژا بکەین، و هندەك جاران نەکەین، یان گەلەک جاران ئەم نەکەین؛ بێ گومان ئەو مفایێ ئەم ژ ئەڤێ خۆلا راهێنەری (کرنا نڤێژێ) وەردگرین دێ گەلەکێ کێم بیت.

٢

ئامادەبوون بتنێ ژبەر دا بێژن ئامادەبوو

دەمێ ئەز مامۆستا، گەلەک جاران من دگوتە قوتابیێن خۆ یێن خۆشتڤی: ژ ئەوی جۆرێ قوتابیان نەبن ئەوێن دهێنە قوتابخانێ بتنێ دا ناڤێ وان نەهێتە نڤیسان (غائب). ئەڤ ئامادەبوونە ژی دیسان نە ئامادەبوونەکا دروستە، سەبارەت نڤێژێ یا خەلەتە ئەم بتنێ ب ئنیەتا هندێ بکەین دا فەرز ل سەر مە رابیت، فەرز ل سەر مە رابوو، بەلێ چ مفا ناگەهیتە مە، ئەڤ مفایێن گرنگ و مەزن ئەوێن ئەڤ خۆلا راهێنەری (کرنا نڤێژان) دگەهینتە مە، دێ (ب دەستێن خۆ) خۆ ژێ بێ بەهر کەین.

٣

ئامادەبوونا بێ ڕژدی

ئەڤ جۆرە ئامادەبوونە ب ئەڤی رەنگییە: مرۆڤ ئامادە بیت، بەلێ گوهێ مرۆڤی ل سەر ئەوی کاری نینە یێ پێ رادبیت. بۆ نموونە قوتابی دێ ئامادەبیت ل قوتابخانێ، یان ئێك دێ پشکداربیت د خۆلەکێدا، بەلێ هزرا وی ل وێرێ یا ئامادە نینە، هزرا وی یا ل جهەکێ دی، و ل سەر کارەکێ دی، ئانکو: ڕژدیێ ناکەت؛ ژبەر هندێ نزانیت چ دهێتە گۆتن؛ و دئەنجامدا مفایەکێ دروست ژ ئەوێ وانێ یان خولێ وەرناگریت.

ئەڤە حالێ ئەوان کەسایە ئەوێن نقێژێ دکەن بەلێ نقێژا ئەوان نە نقێژەکا ب (خشوع)ە، د نقێژێدا دبێژنە ڕژدیێ (خشوع)، ئانکو: ل دەمێ کرنا نقێژێ هزرا ئەوان نا مینیتە ل سەر نقێژێ، هزرا کارێن دی دکەن.

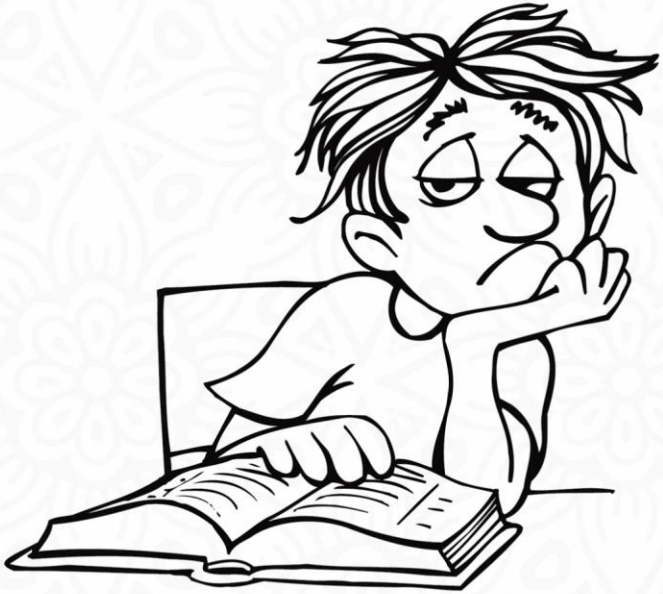

ژ بەر هندێ پێدڤییە ئەم خۆ ژ ئەڤان هەرسێ خەلەتیان بدەینە پاش؛ دا باشترین مفا ژ نقێژێ وەربگرین.

پرسیارەک

کرنا نڤێژان رۆژانە کارەکێ ب زەحمەتە؟

دبیت ل ڤێرێ هندەك بێژن: ئامادەبوونا رۆژانە ل ئەڤێ خۆلا راهێنەری (پێنج نڤێژ) کارەکێ ب زەحمەتە؛ چونکی رۆژانەیە!

هیڤی دکەم ئەڤ چەند خالە بەرسڤا ئەڤێ پرسیارێ بدەن:

1. ئەڤ خۆلا ئەم بەحس دکەین (کرنا پێنج نڤێژان) د ئێك رۆژدا، چەند دەم پێڤە دچیت؟ ئەگەر

ئەم دەمێ هەر پێنج نڤێژان کومبکەین دێ بیتە نێزیکی (١ دەمژمێر). و رۆژا مە (٢٤) دەمژمێرە،

ئانکو: (٢٣) دەمژمێرێن دی دمینن، ئانکو نە بەحسێ کارەکی یە گەلەك دەمژمێر پێڤە بچن.

2. گەلەك کارێن هەین رۆژانە ئەم پێ رادبین، نە بتنێ نڤێژە ب ئەڤی رەنگی، بۆ نموونە: (نڤستن)، (کار: قوتابی، فەرمانبەر، بازرگان... هتد.)، (خوارن)، (چێکرنا زادی)، و ئەو دەمێ ب ئەڤان کارانڤە دچیت گەلەك زێدەترە ژ وێ دەمژمێرا ب هەمی نڤێژانڤە دچیت.

3 گرنگیا رۆلێ نڤێژێ پێدڤییە ببیتە پالدەرەکێ بهێز بو بەردەوامبوونا مە ل سەر کرنا وێ؛ چونکی ئەو ئێك دەمژمێرا بتنێ، ئەوا ب کرنا هەمی نڤێژانڤە دچیت ـ ئەگەر ئەم دروست بکەین ـ کارتێکرنێ ل هەر بیست وسێ دەمژمێرین دی دکەت ـ وەکی مە ئاماژە پێکری ـ ژیانا مە ئاراستە دکەت.

4 ڤەکۆلینێن زانستی دبێژن: ئەگەر مرۆڤی بڤێت ببیتە بسپور د کارەکیدا پێدڤی یە د ماوێ (١٠) سالاندا، (١٠,٠٠٠) دەمژمێران راهێنانا ل سەر بکەت، ئانکو: رۆژانە زێدەتر ژ دوو دەمژمێر و نیڤان. و ژبەر گرنگیا دەورێ نڤێژێ د ژیانا مەدا ل ئەڤێ دونیایێ و د ئاخرەتا مەدا، پێدڤییە ئەم گەلەك شارازا ببین و ببینە بسپور تێدا؛ چ وەکی تێگەهشتن، و چ وەکی کرن.

ئەڤە هەشت خال بوون مە ئاماژە پێ کرن، هەمی بەرسڤێن ئەڤێ پرسیارێ بوون: ئەم چەوا د نڤێژێ بگەهین؟ هیڤی دکەم ببنە ئەگەرێ قەناعەتەکا باشتر ب کرنا نڤێژێ، و مە بەرەف نڤێژەکا باشترڤە ببەن، نڤێژەکا ب بەرهەمتر ل دنیایا مە، و ب خێرتر ل ئاخرەتا مە.

تێگەهشتنا دروست
بۆ نڤێژێ
1
نڤێژ راوەستیانە
بەرانبەری
خۆدایێ مەزن
2
نڤێژ پێدڤییە
و گرنگە، نەک بتنێ
ئەرکە
3
نڤێژ
مەزنترین پرۆژەیە
بۆ بدەستڤەئینانا
خێران
4
نڤێژ
مە پاقژ دکەت
5
نڤێژ
مە بلند دکەت
6
نڤێژ هێز و شیانان
د دەتە مە بەرانبەر
رویدانێن ژیانێ
7
نڤێژ ئاراستەکەرا
ژیانا مەیە د ئەوان
وەختێن ژ دەرڤەی
نڤێژێدا
8
نڤێژ
خۆلەکا راهێنەری یە
بۆ گەشەپێدانا رەوشت
و رەفتارێن مە

تەوەرێ سێیێ .....

مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر

دوو/ کرنا نڤێژێ ب خشوع

تەوەرێ سێیێ
مەرجێن نڤێژا ئاڤاکەر

مەرجێ دووێ: کرنا نڤێژێ ب خشوع:

دبەرپەڕێن بووریدا بۆ مە دیار بوو رۆلێ نڤێژێ چەندێ مەزن و گرنگە د ژیانا مەدا، و مە گۆت: دا نڤێژ ب دروستی ئەڤی رۆلێ ببینیت، و ل ئاستێ پێدڤی مفای ژێ وەربگرین، ئەم پێدڤی ب دوو مەرجاینە: ئێك: دروست دنڤێژێ بگەهین. دوو: ب خشوع نڤێژان بکەین.

ل سەر مەرجێ ئێکێ مە ئاماژە ب چەندین خالان کر. و ل بەرپەڕێن بهێن دێ بەحسێ مەرجێ دووێ کەین، ل دەستپێکێ دێ ڕامانا خشوعێ شرۆڤەکەین، و ددیڤدا دێ بەحسی چەندین هزر و رێکێن هاریکار کەین بۆ کرنا نڤێژان ب خشوع.

ڕامانا خشوعێ و نموونەیەك:

بەری ئەم بەحسێ ڕامانا خشوعێ د زمانیدا بکەین، و چەوا قورئانا پیرۆز بەحسی خشوعێ کرییە، یا فەرە ئەم دگەل نموونەکێ بین دا باشتر ڕامانا وێ بۆمە دیار بیت.

موبایل و سیم کارت

دەمێ ئەم موبایلەکێ دکرین، ئەم نەشێین ئێکسەر پەیوەندییان پێ بکەین، پشتی کرینا وێ پێدڤی یە ئەم سیم کارتی بکرین، و دڤێت پارە ژی ل بەر بیت یان مرۆڤ دێ کەتە بەر، و ژنوی دێ شێین پەیوەندییان پێ کەین.

نڤێژا بێ خشوع وەکی وێ موبایلێیە ئەوا مرۆڤ نەشێت پەیوەندییان پێ بکەت؛ چونکی نە سیم کارت ل بەرە و نە پارە. ئارمانج ژ نڤێژێ پەیوەندیکرنە ب خۆدایێ دلوڤان، ئەگەر نڤێژەکا بێ خشوع بیت ئەو پەیوەندی دناڤبەرا مرۆڤی و خۆدایێ مەزندا دروست نابیت.

ڕامانا خشوعێ دزمانیدا:

دزمانیدا (خشوع) ب سێ ڕامانێن سەرەکی دهێت: بێدەنگبوون، ئارامی و خۆشکاندن.

ڕامانا خشوعێ دقورئانا پیرۆزدا:

دقورئانا پیرۆزدا پەیڤا (خشوع) ب ئەڤان سێ ڕامانان یا هاتی، و کارێ (خَشَعَ) یێ دایە پال: ئەردی، چیایان، سەروچاڤان، چاڤان و دەنگی، دگەل ئەڤان هەمیان یا بکارهاتی، و ب ئەوان هەر سێ ڕامانێن مە ئاماژە پێکری.

ئێك ژ ئەوان ئایەتێن (خَشَع) دایە پال ئەردی، ئاماژە ب سێ قۆناغان دکەت ئەرد تێدا دبووریت دەمێ باران دباریت، هەمان ئەو سێ قۆناغن ئەوێن پێدڤیە ئەم تێدا ببوورین دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین.

ئایەت ئەمر دکەت: ((وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ)) [فصلت: ٣٩]. ئەڤ سێ قۆناغە ئەڤەنە:

قۆناغا ئێکێ: ئەردەکێ هشکە، شینکاتی هێشتا لێ شین نەبوویە؛ ژبەر هندێ چ لڤینان تێدا نابینین، و ئەردەکێ زوهایە و پێدڤی ب بارانێیە.

قۆناغا دووێ: باران لسەر ئەوی ئەردێ هشك و بێدەنگ و بێ لڤین دباریت.

قۆناغا سێیێ: پشتی بارینا بارانێ، چ ل ئەڤی ئەردی دهێت؟

((اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ)) ئانکو: دەمێ باران دباریت، ب ئاخێ دکەڤیت؛ چونکی -وەکی زانست دبێژیت- ئاخ هەمی وەکی دندکایە، ئەڤ دندکە دهێنە هەژاندن، ئەڤەیە ڕامانا (اهتزت)، و ڕامانا (ربت) گەشەکرن و زێدەبوونە، دکوردیێدا ئەم پەیڤا (ڕبیتە) بکاردهینین، و هەر مە ژ ئەڤێ پەیڤێ یا وەرگرتی، بۆ گیانەوەرێ قەلەو دهێتە بکارئینان. ڕامانا وێ سەبارەت ئەردی ئەڤەیە: ئەڤ دندکێن ئاخێ پیچەکێ قەلەو و تێر ئاڤ و نەرم دبن.

ئایەتەکا دی بەحسێ هەمان ئەڤان قۆناغان کرییە، بەلێ بەرفرەهتر ئاماژە ب قۆناغا سێیێ کرییە ((فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاء اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ)) [الحج:٥]. ئانکو: پشتی ئاخ قەلەو و تێر ئاڤ و نەرم دبیت، ل ئەوی دەمی ئامادەدبیت شینکاتی لێ شوین بیت، و مەزن بیت، و بەرهەم پێڤە بهێت.

ئەڤ سێ قۆناغێن جوان و هویر ئەوێن ئەڤان هەردوو ئایەتان بەحس کری، پێدڤییە دەمێ ئەم بەحسێ خشوعێ دکەین هەمان ئەڤ سێ قۆناغە ل دەف مە پەیدا بن.

دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین قۆناغا ئێکێ ئەڤەیە: پێدڤییە ئەم ژی وەکی ئەوی ئەردێ خاشع بین، ئانکو: لڤینێن کارێن ژیانێ نەمینن، بتنێ لڤینێن نڤێژێ بکەین، و ئەم بێ دەنگ بین، نە بتنێ بێدەنگبوونا جەستەیی، بەلکی هزر و دەروونێ مە ژی بێ دەنگ و ئارام بن.

ئەڤە ڕامانا خشوعێیە دقۆناغا ئێکێدا. ئایەتەکا دی ئاماژە ب ئەڤێ ڕامانێ دکەت -ڕامانا بێدەنگبوونێ- وەکی وێنەکی دئینیتە بەرچاڤێن مە، دەمێ بەحسێ دەنگی دکەت ل رۆژا قیامەتێ، و کانێ چ ل دِەنگێن مرۆڤان دهێت، ئەمر دکەت: ((وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا)) [طه: ١٠٨].هزرا خۆ بکەین هەروەکی ئەو رۆژ وەکی هندێیە مرۆڤ یێ ل هۆلەکا زێدە مەزن و گەلەک مرۆڤێن لێ، و هەمی یێن دئاخڤن و دەنگە دەنگەکا مەزن یا دهێت، و د دیڤدا هێدی هێدی هەمی بێدەنگ بن، بتنێ مرۆڤی گوهـ ل دەنگێ پستەپستێ بیت، ئەها ب ئەڤی رەنگی پێدڤییە دەمێ ئەم قەستا نڤێژێ دکەین ئەم ژ ناڤ قەرەبالغا (دەنگە دەنگا) کارێن ژیانێ دەرکەڤین، و دەمێ ئەم دەست بکرنا نڤێژێ دکەین جەستە و هزر و دەروونێ مە بێدەنگ بیت، و بتنێ هزرا مە بمینتە ل سەر نڤێژێ.

قۆناغا دووێ ژ خشوعێ بەرانبەری بارینا بارانێیە لسەر ئەردی ((فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاء اهْتَزَّتْ)) دنڤێژێدا بارانا ڕامانێن ئاخڤتن و لڤینێن نڤێژێ دباریت، دەمێ ئەم هزرا خۆ تێدا دکەین، بۆ نموونە:

ڕامانا (الحمد لله رب العالمين) چییە؟

ڕامانا (الرحمن الرحيم) چییە؟

ڕامانا (الله اكبر) چییە؟

ڕامانا چوونا ركوع و سوجدا چییە؟

ئەڤ ڕامانە پێدڤییە وەکی بارانێ ببارن ل سەر دلێن مە، و ئەڤان دلان بهەژینیت، و کارتێکرنەکا مەزن ل مە بکەت، و ئەڤ کارتێکرنا مەزن ڕامانەکا دی یە ژ ڕامانێن خشوعێ، وەکی ئایەتەك ئەمر دکەت: ((لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ)) [الحشر: ٢١].ئانکو: ئەگەر مە ئەڤ قورئانە ل سەر چیایەکی ئینابا خوار، دا ئەڤی چیای بینی یێ (خاشع)، ئانکو: یێ هشك راوەستیای و شکەستی ویێ پرتپرتبووی ژ بەر مەزناتیا خۆدێ، ب هەمان رەنگ پێدڤییە ئەو ڕامان ئەڤێ‌کارتێکرنا مەزن ل مە بکەن.

قۆناغا سێیێ ژ خشوعێ ئەڤەیە پێدڤییە بارانا ئەوان ڕامانان ئیمانێ د دلێن مەدا زێدە بکەت، و هێز و شیانێن مە گەشە بکەت -و ئەڤە ل بەرانبەر پەیڤا (وربت) دهێت- وپشتی هینگی رەفتارێن جوانێن جودا جودا بەرهەم بینیت.

چەوا ل ئەوی دەمی ئەرد حازر دبیت، گەلەگ جۆرێن دار و شینکاتیان ژێ دەردکەڤن، و بەرهەمێ باش پێڤە دهێت، ب هەمان رەنگ کرنا نڤێژێ ب خشوع ئیمانێ د دلێ مەدا بهێز دئێخیت، و ئەو ئیمان هێز و شیانان ددەتە ئەنجامدانا کارێن باش ژ دەرڤەی دەمێ نڤێژێ.

کورتیا ڕامانا خشوعێ

ل دەستپێکێ ئەم خۆ ژ هەمی رویدان و گەنگەشێن دونیایێ بڤەقەتینین، هــزر و هەست و لەشــێ مە بێ دەنگ و بێ لڤین بیت، ژ بلی لڤینێن نڤێژێ.

و هــەمی هــزرا خـــۆ دانینە ســەر ڕامانێن ئاخڤتن و لڤینێن نڤێژێ...

و رێکێ بدەینە ئەوان ڕامانان وەکی بارانەکا ئارام بباریت لسەر دلێن مە...

کارتێکرنێ ل دلێن مە بکەت...

ئێمـــانێ تێـدا زێـــدەبکەت...

و ئەو ئیمان مە پالڤەدەت بەرەڤ ئەنجامدانا کارێن چاک بۆ خۆ وخێزان و جڤاک و مللەت و هەمی کەسێن دی.

پشتی ڕامانا خشوعێ مە زانی، پێدڤییە ئاماژەیێ ب دوو تێبینێین گرنگ بکەین:

ئێك: خشوع وەکی پرۆسەکێیە پێدڤییە هەمی ئەندامێن لەشێ مرۆڤی تێدا د ئامادە بن، و هەر ئێك ب رۆلێ خۆ رابیت، و ب تایبەتی رۆلێ هندەك ژ ئەوان دێ رژدیێ لسەر کەین.

ل دەمێ مرۆڤ نڤێژێ دکەت پێدڤییە ئەزمان یێ حازر بیت؛ چونکی هەمی ئاخڤتنێن نڤێژێ ئەزمان دبێژیت، هەر ژ تەکبیرا ئیحرامێ هەتا دگەهینە سلاڤا ملان.

دەمێ ئەزمان ب ئەڤی رۆلی رادبیت پێدڤییە مێشك هزرا خۆ دڕامانا ئەوان ئاخڤتناندا بکەت، و هزرا خۆ دڕامانا هەمی لڤینێن نڤێژێ دا بکەت، ئەو لڤینێن گەلەك ئەندامێن لەشێ مرۆڤی تێدا پشکدار دبن بۆ نموونە دەمێ ئەم دچینە رکوعێ، و رادبین، و دچینە سوجدێ، و دیسان رادبین... و هەتا سلاڤا ملان.

دەمێ مێشکێ مرۆڤی هزرا خۆ دڕامانێن ئەڤان ئاخڤتن و لڤیناندا دکەت رۆلێ دلی دهێت، پێدڤییە دل حازربیت؛ دا ئەو ڕامانێن مێشکێ مرۆڤی ڤاڤارتین و تێگەهشتی کارتێکرنێ ل ئەڤی دلی بکەن -وەکی مە ئاماژە پێکری بەری نوکە- دا جارەکا دی ئیمان گەشە بکەت د دلیدا، و هێز و شیانان زێدەکەت، و مە پالڤەدەت بۆ دویرکەفتنا ژ گوننەهان، و ئەنجامدانا کارێن خێرێ.

دوو: گەلەکا خەلەتە مرۆڤ بێژیت: ئەز نەشێم نڤێژا خۆ ب خشوع بکەم، و گۆهێ من نامینیتە لسەر. بۆچی؟ چونکی ئەم دژیانا خۆدا رژدیێ ل سەر گەلەک بابەتان دکەین... ل دەمێ ئەم دخوینین ئەم رژدیێ دکەین، دەمێ گوهێ خۆ ددەینە دەنگ و باسان، دەمێ گەنجێن مە یارییێن ئەلیکترونی دکەن رژدیەکا ئێکجار مەزن دکەن... هتد.

بابەت ئەو نینە: ئەم دشێین یان ئەم نەشێین؟ بەلکی بابەت ئەوە: مە دڤێت یان مە نەڤێت؟ ئەگەر مرۆڤی تشتەك بڤێت بێ گومان دێ ل ئەوان رێکان چیت ئەوێن وی دگەهینێ، و د کوردەواریا مەدا دبێژن:

"ئەگەر ژدل مرۆڤی تشتەک بڤێت،"دێ بنێن هاونا کونکەت"

ژبەر هندێ گەلەکا فەرە ئەم ل ئەوان رێکا بچین ئەوێن هاریکاریا مە دکەن نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین.

و یا باش ئەوە بەری ئەم بەرپەرێن ئەڤی بابەتی ڤەکەین، تو هزرا خۆ دئەڤان رێکاندا بکەی، و ددیڤدا بەردەوامیێ بدە خواندنا ئەڤێ پەرتووکێ.

پرسیار

ب هزرا ته ئەو چ رێکن هاریکاریا مە دکەن نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین؟

بەرسڤ:

ژ هاوکێشێن گرنگێن ژیانێ

بجهنەئینانا زانینێ

=

نەزانین

نە بتنێ گرنگە ئەم رێکان بۆ هەر ئارمانجەکێ بزانین
بەلکی پێدڤییە ل ئەوان رێکان بچین دا بگەهینە ئارمانجان.

چەوا نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین؟

چەند هزر و رێکێن هاریکار بۆ کرنا نڤێژان ب خشوع

خالا ئێکێ: گرتنا دەستنڤێژێ ب ئنیەتا خۆ کارکرنێ بۆ دیدارا خۆدایێ مەزن:

نموونەیەك:

دژیانا خۆ یا رۆژانەدا ئەم دچینە گەلەک جهان، و لێ حازر دبین، بۆ نموونە:

- هەلکەفتێن کومەلایەتی وەك تـازی و شەهیانان.
- دەزگەهێن میری چ وەك فەرمانبەر، یان وەك هەڤوەلاتی بۆ رێڤەبرنا معاملەکێ.
- قوتابخانە چ وەك قوتابی یان ماموستا یان فەرمانبەر.
- یاریگەهـ وەك وەرزشڤان... هتد.

بۆ هەر ئێك ژ ئەڤان جهان، بەری چوونێ، ئەم کارێ خۆ بۆ دکەین، کارەکێ گونجای دگەل ئەوی جهێ دێ چینێ.

بەری چوونا مە بۆ هەر جهەکی ئەم کارێ خۆ دکەین... پێدڤییە بۆ نڤێژا ژی کارێ خۆ بکەین ب ئنیەتا چوونا نک خۆدایێ مەزن.

ژبەر هندێ ئێکەمین خال دا ئەم نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین ژ دەستنڤێژگرتنێ دەستپێدکەت، پێدڤییە ئەم دەستنڤێژا خۆ بگرین ب ئنیەتا خۆ کارکرنێ بۆ چوونا ل نك خۆدێ، و دیدارا دگەل وی زاتێ مەزن.
پشتی ئەم دەستنڤێژێ دگرین پێغەمبەرێ خوشتڤی -سلاڤ ل سەر بن- یێ نیشا مەدای بێژین:

((أشهد ان لا اله الا الله، و اشهد ان محمدا رسول الله، اللهم اجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين))

ئەڤ زکرە نیشا مە ددەت بەری بچینە دناڤ نڤێژێدا پێدڤییە ب سێ جۆران خۆ پاقژکەین وکارێ خۆ بکەین بۆ دیدارا خۆدێ.

جۆرێ ئێکێ: خۆ پاڤژکرنا ژ شرکێ: دەمێ ئەم دبێژین: (أشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله) ئەم خۆ پاڤژدکەین ژ شرکێ؛ چونکی دەمێ ئەم دچینە دیوانا خۆدێ پێدڤییە باوەریەکا تەمام مە هەبیت مەزناتی هەمی بۆ خۆدێیە، ویێ بێ هەڤاڵ و شریکە، و بتنێ ئەو هەژی عەبدینیێیە.

جۆرێ دووێ: خۆ پاڤژکرنا ژ گوننەهان: (اللهم اجعلني من التوابين) ئەم خۆ پاڤژ دکەین ژ گوننەهان، ئەم یێن دبێژین: یا خۆدێ تو مە ژ مرۆڤێن توبەدار هەژمار بکەی، مە نەڤێت ئەم ل دیوانا تە ئامادەبین و ئەم گوننەهکار. دەستنڤێژ شویشتن گوننەهێن مە ژێدبەت، وەکی د فەرموودەیا پێغەمبەرێ خوشتڤیدا هاتی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) دەمێ مرۆڤ دەستنڤێژێ دشۆت، دگەل شویشتنا هەر ئەندامەکێ لەشی، دگەل کەفتنا چپکێن ئاڤێ ژ ئەندامێن لەشی، گوننەهێن وی دکەڤن و نامینن.

ل ڤێرێ یا فەرە ئاماژەیێ ب خالەکا گرنگ بکەین: هەر جارەکا مرۆڤ دەستنڤێژا خۆ ب ئەڤی رەنگی بگریت، مرۆڤ هەست ب دل ئارامیێ دکەت. گەلەک رێکێن زانستی ئەڤرۆ یێن هەین دبنە ئەگەرێ دل ئارامیا مرۆڤی، و لسەر ئاستێ جیهانێ ب ملیونەهان خەلك لدویڤ دچن، ئەگەر ئەم هزرا خۆ تێدا بکەین دێ بینین هندەك ژ ئەڤان رێکان گەلەک نێزیکی شێوازێ گرتنا دەستنڤێژێنە، ئەو ئەوان رێکان بکاردهینن؛ دا بشێن خۆ ژ هەستێن نەرێنی و نەخۆش ئەوێن ددلێن واندا چێدبن رزگار بکەن.

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: إذا توضأ العبد المسلم أو المؤمن فغسل وجهه خرج من وجهه كل خطيئة نظر إليها بعينيه مع الماء أو آخر قطر الماء، فإذا غسل يديه خرج من يديه كل خطيئة كان بطشتها يداه مع الماء أو مع آخر قطر الماء، فإذا غسل رجليه خرجت كل خطيئة مشتها رجلاه مع الماء أو مع آخر قطر الماء حتى يخرج نقيا من الذنوب. (رواه الامام مسلم)

ئێك ژ ئەوان رێكێن بەر بەلاڤ ب ئینگلیزی دبێژنێ (EFT)، ئانكو: (تەكنیكا ئازادیا سۆزێ)، ئانكو: كا چەوا تو دێ شێی خۆ ئازاد كەی ژ ئەوێ سۆزا نەخۆش ئەوا د دلێ تەدا چێدبیت.

زانایەكێ ئەمریكی بناڤێ (جێری گریك) ل سالا ١٩٩١ ئەڤ رێكە یا دانای، و كورتیا وێ ئەڤەیە:

ئەگەر مرۆڤ رۆژانە چەند جاران هندەك پارچێن لەشێ خۆ بڤەقوتیت ب سڤكی، یان ڤەمالیت، كارتێكرنەكا گەلەك مەزن لسەر ئارامییا دەروونێ مرۆڤی دكەت.

ئەڤ پارچێن لەشی ئەوێن (جێری گریك) دەستنیشانكرین، بەراهیا وی زانا و شەهرەزایێن چینی ئاشكەراكربوون، ئەو جهن ئەوێن ئەو دەرزیكێن خۆ لێ ددەن، دا ئەو وزا د لەشێ مرۆڤیدا جارەكا دی رێك و پێك ببیت؛ ژ بەر هندێ مرۆڤ هەست ب ئارامیێ دكەت.

ئەڤ پارچە ئەوێن ئەڤی زانای بەحس كرین هندەك ژ ئەوان یێن ل ئەنیا مرۆڤی، و هندەك یێن ب رەخ چاڤێن مرۆڤیڤە، و هندەك یێن ب رەخ دفنێڤە، و هندەك یێن ددەستی ب خۆ دا.

پتریا ئەوان پارچان ئەون ئەڤێن مرۆڤ دەمێ دەستنڤێژگرتنێ ڤەدمالیت و ئەڤە ب خۆ نیعمەتەكا مەزنە ژ نیعمەتێن خۆدێ ل سەر مە، و زێدەباری ئەڤێ چەندێ ئەو زانا دبێژیت ئەگەر مرۆڤ رۆژانە سێ جاران ب ئەڤی كاری رابیت گەلەك كارتێكرنەكا مەزن ل دەروونێ مرۆڤی دكەت... چەند نیعمەتەكا مەزنە دەستنڤێژ شویشتن بۆ مە خێر و عیبادەتە، و دگەل هندێ ئەڤێ دل ئارامیێ ژی بۆ مە چێدكەت.

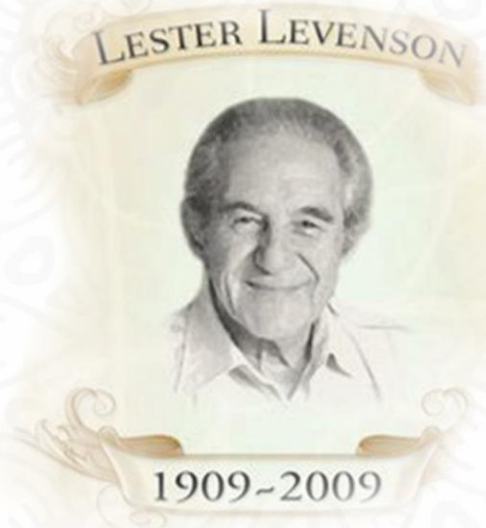

رێکەکا دی یا زانستی دبێژنێ (SEDONA) ئەڤ رێکە زانایەکێ فیزیائی ناڤێ وی (لیستر لفنسون)ـە یا دانای، و بۆ پێزانینێن زێدەتر هوین دشێن ل دویڤ ئەڤان بابەتان بچن، ب تایبەتی ل ئەنتەرنێتی.

جۆرێ سێیێ: خۆ پاڤژکرنا ئەندامێن لەشی (جەستەیی):

دەمێ ئەم دبێژین: (واجعلني من المتطهرين) بەحسێ ئەوێ خۆ پاڤژکرنا کردارییە ئەوا ئەم پێ رادبین دەمێ دەست و چاڤ و پیێن خۆ دشۆین؛ چونکی دەمێ ئەم دچینە دیدارا خۆدێ پێدڤییە دبێهن خۆش بین، وەکی ئایەتەك ئەمر دکەت ((خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ)) [الاعراف: ٣١]. ڕامانا (مسجد) ل ڤێرێ نڤێژە، ئانکو: خۆ جوان وبێهن خۆشکەن دەمێ هوین قەستا نڤێژان دکەن. و وەکی یا دیار ئەڤە ئەو ئەندامن ئەوێن پتری هەمی ئەندامێن دی توشی رۆژێ و توزێ دبن، و پیس دبن.

ب ئەڤی رەنگی، ب ئەڤان هەرسێ جۆرێن پاڤژکرنێ کار و سەروبەرێ مە دبیتە جوانترین کار، و ل ئەوی دەمێ ئەم دهێینە ئەوی ئاستی بچینە دیدارا خۆدێ، و دەستنڤێژگرتنا ب ئەڤی رەنگی دبیتە باشترین رێکخۆشکەر بۆ کرنا نڤێژێ ب خشوع.

نموونەیەك

بەری هەر فرۆکەیەك دەست ب گەشتا خۆ بکەت و بفریت، تاقەمێ ئەوێ فروکێ هندەك رێنمایان بۆ گەشتیاران دبێژن، ژ ئەوانا دبێژنێ پێدڤییە هەمی ئامیرەیێن ئەلیکترونی بهێنە ڤەمراندن، موبایل، ئایپاد، لاپتوپ...هتد. و ئەو ب خۆ ژی گلوپێن دناڤ فرۆکێدا ڤەدمرینن.

ئێك ژ ئەگەرێن سەرەکی بۆ ئەڤان رێکاران ئەڤەیە: دەمێ فرۆکە بلند دبیت پێدڤی ب وزەکا گەلەکا مەزن یا هەی؛ ژبەر هندێ هەر تشتەکێ کارتێکرنەکا خراب ل وزا وێ بکەت پێدڤییە بهێتە ڤەمراندن.

چ مفای ژ ئەڤێ نموونێ وەربگرین بۆ کرنا نڤێژێ ب خشوع؟

خالا دووێ: ڤەقەتیانا ژ کار و مژویلاهییێن دونیایێ دەمێ گوتنا تەکبیرا ئیحرامێ (الله أكبر):

دەمێ ئەم رادوەستین بۆ کرنا نڤێژێ و دبێژین: الله اكبر گەلەکا فەرە ئەم خۆ ڤەقەتینین ژ کار و مژویلاهییێن دونیایێ، و هەست بکەین ئەم چووینە دناڤ دەمەکێ تایبەتدا، دەمەکە یاسا و رێنماییێن تایبەت یێن هەین، کا چەوا چوونا دناڤ فرۆکێدا و ئەو دەمێ گەشتیار تێدا دبوورینیت دەمەکێ تایبەتە و رێنماییێن خۆ یێن تایبەتێن هەین، پێدڤییە ل سەر مەژی دئەڤی دەمێ تایبەتدا -دەمێ کرنا نڤێژێ- ئەم ژی گەلەک تشتان بڤەمرینین، و ب تایبەتی هەر پێنج هەستێن خۆ.

ل ڤێرێ گرنگە ئەڤان دوو پرسیاران بکەین:

بۆچی پێدڤییە ئەڤان پێنج هەستان بڤەمرینین و بڤەقەتیێن ژ کار و مژویلاهییێن دونیایێ؟

بۆچی بهێلین ئەڤ پێنج هەستە بتنێ کار بکەن بۆ نڤێژێ، و بتنێ رژدیێ ل سەر کرنا وێ بکەن؟

چونکی نڤێژ میعراجە: بلند بوونە، وەکی مە بەری نوکە ئاماژە پێکری، نڤێژ مە بلند دکەت و بەرەف خۆدایێ مەزنڤە دبەت، ژ بەر هندێ ئەم د پێدڤینە قەیدێن ئەڤێ دونیایێ بشکێنین، و خۆ ژێ ڤەقەتینین؛ دا نڤێژ ب ئەڤی رۆلی رابیت د ژیانا مەدا، و مە بەحسێ مفایێن ئەڤێ بلند بوونێ کر.

هـزرەکا دی ڕامانـا ڤەقەتیانـا ژ کار و مژویلاهیێـن دونیایـێ دووپـات دکـەت پەیڤا (الله أكبر)ـە ئـەوا ل دەسـتپێکا نڤێـژێ ئـەم دبێژیـن، ناڤـێ وێ تەکبیـرا ئیحرامێیـە، ئـەڤ ناڤـە بیـرا مـە ل ئیحرامێـن حـەج و عومـرێ دئینیـت، دەمـێ مـرۆڤ دچیتـە حەجـێ یـان عومـرێ پێدڤییـە مـرۆڤ ئیحرامـان گرێـدەت، ئانکو: ب گوتنا تەکبیـرا ئیحرامێ ئـەم دچینە دنـاڤ عیبادەتەکـێ مەزنـدا، ئـەم دچینـە دناڤ نڤێژێدا، و ب گرێدانا ئیحرامان ئەم دچینە دنـاڤ عیبادەتەکـێ دی یـێ مەزنـدا ئـەوژی حەج و عومرەیە.

پەیوەندی دناڤبەرا هەردووکاندا چییە؟

هـەردووك ئەڤـێ ڕامانـێ دگەهینـن دەمـێ ئـەم دچینـە دنـاڤ ئەڤـان هـەردوو عیبادەتانـدا، ئـەم دچینـە دنـاڤ دەمەکـێ تایبەتـدا، دەمەکـێ جیـاوازە ژ دەمێـن دی یێـن سروشـتی ئەوێـن ئـەم دبووریـنین دژیانـا خـۆدا، ل ئـەوان دەمێـن تایبـەت هنـدەك تشـت ل سـەر مـە حـەرام دبـن، دەمـێ مـرۆڤ ئیحرامـان گرێـدەت چێنابیـت مـرۆڤ هندەك کاران بکـەت، تەکبیرا ئیحرامێ ژی دیسـان ئـەوێ ڕامانـێ دگەهینیـت، دەمـێ مە گۆت (الله اكبر) پێدڤییە بڤەقەتیێین ژ ژیانا سروشتی ئەوا بەری وێگاڤێ ئەم تێدا.

کارێ پێنچ هەستێن مرۆڤی د نڤێژێدا:

گرێدانا هەر پێنچ هەستێن مرۆڤی ب نڤێژێڤە، و ڤەقەتیانا وان ژ کارێن ژیانێ، ئێکە ژ رێکێن زێدە کارتێکەر لسەر کرنا نڤێژان ب خشوع، و ب ئەڤی رەنگێ ل خۆاری:

هەستێ تامکرنێ:

دنڤێژێدا چێنابیت ئەم زادی بخۆین، بەلکی ئەو ژی چینابیت مە زاد خواربیت و هیشتا تاما وی ددەڤێ مەدا مابیت، ژ بەر هندێ ژی دەمێ ئەم دەستنڤێژا خۆ دشوین پێدڤییە ئاڤێ ددەڤێ خۆ وەردەین؛ دا چ تامێن زادا نەمینن. و دیسان سونەتە ئەم (سیواکی) بکاربینین؛ چونکی سیواك ئەوان تامان دبەت، و دەڤێ مە پاقژ دکەت، چونکی ئەگەر مە گۆت (الله اکبر)، و هەر هزرا مە ما لسەر ئەوی زادی، و جار بێژین زادەکێ خۆش بوو، یان یێ نەخۆش بوو، یێ سویربوو، یان یێ خاڤبوو... هتد. ب ئەڤی رەنگی ئەڤە هزرا مە نەما لسەر نڤێژێ.

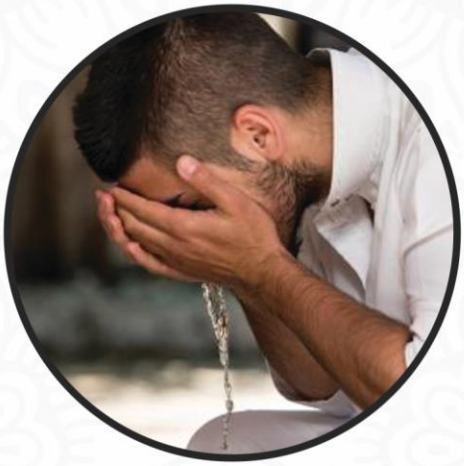

هەستێ بهێنکرنێ:

پێغەمبەرێ خوشتڤی (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) ئەمر دکەت: ئەگەر مرۆڤ یێ برسی بیت پێدڤییە زادی بخۆت، و پشتی هینگی نڤێژێ بکەت، ئەگەر ئێکی بینینە بەرچاڤێن خۆ - بێ گومان ئەڤ دیمەنە گەلەگ جاران یان یێ ب سەرێ مە هاتی، یان مە یێ دیتی- مرۆڤەك یێ چوویە مال، و یێ برسییە، و زاد یێ دهێتە چێکرن، و بێهنا زادی مال هەمی یا تژی کری، و چوو دەست ب نڤێژێ کر، و گۆت (الله اکبر)، و بێهنا زادی یا دهێتێ، و هزرا وی هەمی چوو سەر زادی، ژ بێهنێ زانی ئەو زادێ لسەر تەباخێ ئیپراخن، یان ترشکە یان سەروپێکن... و دبیت هزرا وی هێش وێڤەتر بچیت... بۆچی ئەڤ زادە چێکرییە؟ بۆچی یێ دی چێنەکرییە؟ یان هزرا خۆ بکەت جارا دی چەوا ئەو زاد چێکربوو؟ یێ خوشبوو و یێ ژ قایدەبوو، و ل وی دەمی دێ کەیفا وێ هێت و دلێ وی دێ گەلەك چیتە وی زادی. یان یێ نەخوشبوو... یێ بێ خێبوو، یان یێ سویربوو، یان خێرافك بوو، و ل وی دەمی دێ خەمگین بیت، و دێ تۆڕەبیت، و دبیت دهزرا خۆدا شەرەکی ژی دگەل مال بکەت... هتد.

ئەڤ هەمی هزرە دێ بۆ ئەوی مرۆڤی چێبن و ئەو یێ د نڤێژێدا، ویێ دبێژیت الله أکبر، ویێ دچیتە رکوع و سوجدا، و دبیت سلاڤا ملان ژی بدەت هێشتا یێ دناڤ ئەڤێ دارستانا هزراندا... ئەڤ هەمی هزرە ژ ئەوێ بێهنێ چێبوون.

ئەڤ فەرموودا پیرۆز دبێژیت د ئەڤان هەلویستاندا زادی بخو، و د دیڤدا نڤێژێ بکە، دا ئەو بێهن ئەڤێ کارتێکرنێ ل تە نەکەت، ئانکو: ب ئەڤی رەنگی ئەڤە مە هەستێ بێهنکرنێ ڤەمراند؛ چونکی دەمێ مرۆڤ یێ تێر بێهنا زادی کارتێکرنێ ل مرۆڤی ناکەت، بەلکی بەرەڤاژی ئەڤێ چەندێ مرۆڤی دڤێت ژێ دویر بکەڤیت.

هەستێ بەرێخۆدانێ:

دا نڤێژەکا ب خشوع بکەین، پێدڤییە بەرێ مە بتنێ ل جهێ سوجدا مە بیت؛ دا هزرا مە بۆ چ رەخانڤە نەچیت؛ چونکی دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین ئەگەر هەر بێهنەکێ مە بەرێخۆدا رەخەکی، و مە چاڤێن خۆ ئینان و برن، دێ گەلەك تشتان بینین، و هەر تشتەکێ مە دیت، ئێکسەر دێ هزرا مە دگەل خۆ بەت، و دێ مە دویر ئێخیت ژ نڤێژێ؛ ژ بەر هندێ دڤێت هەستێ بەرێخۆدانێ ژی ڤەمرینین ژ هەمی تشتان، و بتنێ بەرێ خۆ بدەینە جهێ سوجدێ.

هەستێ گوهدانێ:

ئەڤ هەستە ژی پێدڤییە بهێتە ڤەمراندن، بۆ نموونە چێنابیت ئەم دنڤێژێدا بین و ئێك بهێت دگەل مە باخڤیتن، یان گوهێ خۆ بدەینە بابەتەکی، یان ئەو سوحبەتێن دهێنە کرن ل ئەو جهێ مرۆڤ نڤێژێ لێ دکەت؛ و ژبەر هندی گەلەگ جاران پێشنڤێژ دبێژیتە نڤێژکەران موبایلێن خۆ بێ دەنگ بکەن؛ چونکی ئەگەر دەنگێ موبایلێ هات، دێ هزرا مە پێڤە مژیل بیت، و دێ پرسیار دهزرا مەدا دروست بن: ئەڤە کییە تێلەفونێ بۆمن دکەت؟... تو بێژی ژ بەر چ کربیت؟... ئەرێ تو بێژی ئاریشەکا چێبووی؟... تو بێژی.... هتد. دێ کەڤیتە دناڤ ئەڤان پرسیاراندا حەتا هندەك جاران نڤێژ ب دویماهێك دهێت. و یا دروستر مرۆڤ بڤەمرینیت، نەکەتە (هژوک-صامت) ژی؛ چونکی مرۆڤ هەست ب ئەوێ ژی دکەت، و هەمان ئەو پرسیار دمێشکێ مرۆڤیدا دروست دبن.

پێدڤییە ئەم ب ئەڤی رەنگی سەرەدەریێ دگەل نڤێژێ بکەین، ئەم یێن دپەیوەندیێدا دگەل خۆدایێ مەزن، هێل یا مژیلە، جار ئەم یێ دگەل خۆدایێ مەزن دئاخڤین، وجار ئەو یێ دگەل مە دئاخڤێت دنڤێژێدا، جارێ ب چ رەنگا مە دەم نینە پەیوەندیێ ب ئێکێ دی بکەین و گوهێ خۆ بدەینێ.

هەستێ بەرکەفتنێ (اللمس):

دنڤێژێدا چێنابیت ئەم دەست بکەینە تشتان و ب هندەك کاران رابین؛ چونکی ئەم یێ ل دیوان و دیدارا خۆدایێ مەزن.

دووبارە دێ دووپاتکەم و بێژم دژیانا سروشتێدا ئەم دئاخڤێن دگەل ئێك و دوو، و ئەم گوهێ خۆ ددەینە ئێك و دوو و گوهێ خۆ ددەینە تشتێن دی، و ئەم بەرێخۆ ددەینە گەلەك دیمەن و تشتان، و بێهن دکەینە تشتان، و هەستێ بەرکەفتنێ ب گەلەك کاران رادبیت، ئەڤە دژیانا سروشتێدا، بەلی دەمێ نڤێژ هات، و مە تەکبیرا ئیحرامێ (الله اکبر) گوت، پێدڤییە ئەڤان هەر پێنج هەستان بڤەمرینین، و بتنێ بۆ نڤێژێ بکاربینین.

ئەگەر جارێ ئەم هزرا خۆ دئەڤان هەردوو خالان دا بکەین، دێ بینین دوو خالێن گەلەکێن هاریکارن بۆ مە ئەم نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین: دەستنڤێژ مە شویشت ب ئنیەتا هندێ دێ رابین چینە دیدارا خۆدایێ مەزن، و دەمێ مە گۆت (الله اکبر) ل دەستپێکا نڤێژێ مە خۆ ژ هەمی قەیدێن ئەڤێ ژیانێ رزگارکر، و هەر پێنج هەستێن خۆ مە ڤەمراندن ژ کارێن ژیانێ، و تەرکیزا ئەوان بتنێ مە دانا سەر نڤێژا خۆ.

بێگومان ل ئەوی دەمی نڤێژ دێ نڤێژەکا ب (خشوع) بیت.

خالا سێیێ: هزرکرن دڕستەیێن ڤەکریدا:

نموونەیەك

ئەگەر ئەم ترارەکی بینین یێ تژی ساڤار بیت، و هندەك برنجی بینین بکەینە سەر، دێ چ چێبیت؟ بێگومان پتریا برنجی دێ ڕێژیت و کەڤیت؛ چونکی ترار یێ تژی بوو. بەلێ ئەگەر ئەم ئەڤی ترارى ڤالاکەین، ل ئەوی دەمی دێ جهێ برنجی تێدا کەت.

مفایا ئەم ژ ئەڤێ نموونێ وەربگرین ئەڤەیە: مێشکێ مە، و دلێ مە -وەك گرنگترین دوو ئامراز دپرۆسا خشوعێدا- وەکی دوو ترارانە، ئەڤ ترارە پێدڤییە دڤالابن دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین؛ دا ڕامانێن جوانێن پەیڤ و لڤینێن نڤێژێ بکەڤنە دئەڤان هەردوو ترارانداا، و جهێ خۆ تێدا بکەن. ل ئەوی دەمی دێ کارتێکرنەکا گەلەگ مەزن ل مە کەن.

ئەڤ خالا سێیێ گەلەک یا هاریکارە بۆ ئەڤێ چەندێ، ئەم ئەڤان هەردوو تراران ڤالاکەین ژ هزرێن ژیانێ؛ دا ئەو ڕامانێن جوان و گرنگ جهێ خۆ تێدا بکەن.

مەرەم ژ ڕستەیێن ڤەکری چییە؟

ڕستەیا ڤەکری نە بتنێ ڕامانەك هەیە، بەلکی هەلگرا چەندین ڕامانایە، ئانکو: بیاڤەکێ بەرفرەھ بۆ مێشکێ مە ڤەدکەت، هزرا خۆ تێدا بکەت، و ب چەندین ڕامانا ژێ دەرکەڤیت، و ئەو ڕامان کارتێکرنێ ل مە بکەن.

هندەك ژ ئاخڤتنێن نڤێژێ ئەڤێن ئەم دبێژین ڕستەیێن ڤەکرینە، چەندین نموونەیان دێ ئاماژەیێ پێکەین.

ڕستەیا ئێکێ: (الله اکبر):

(الله أکبر) ئێکەمین ڕستەیا ڤەکرییە، ڕامانا (الله أکبر)، ئانکو: (خۆدێ مەزنترە).

ئەرێ چەوا دێ زانین ئەڤە ڕستەیەکا ڤەکرییە؟ ئەگەر ئەم ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین و بێژین: مەزنترە ژ چ؟ ئەها ل ئەوی دەمی دێ بۆ مە دیار بیت ئەڤێ ڕستەیێ دەستنیشان نەکرییە خۆدێ ژ چ مەزنترە، ئانکو: ڕامان دبیتە ئەڤە: خۆدێ مەزنترە ژ هەمی تشتان. ئەڤە ڕامانا ڕستەیا ڤەکرییە، بەروڤاژی ئەڤێ ڕستەیێ (ڕستەیا گرتییە) بۆ نموونە ئەگەر مە گوتبا: (الله أکبر من هوی النفس)، ئانکو: خۆدێ ژ هەوایێ نەفسێ مەزنترە، ل ئەوی دەمی دا ئێك ڕامانا بتنێ هەبیت. یان مە گوتبا (الله أکبر من الاصنام)، ئانکو: خۆدێ ژ بتان مەزنترە، ل ئەوی دەمێ هزرا مە ب تنێ دا چیتە سەر بتان، بەلێ چونکی (الله أکبر) ڕستەیەکا ڤەکرییە، پێدڤییە دەمێ ئەم دنڤێژێدا دبێژین، ڕێکێ بدەینە هزرا خۆ گەڕیانەکێ بکەت دئەوان تشتاندا ئەوێن خۆدایێ مەزن ژ ئەوان هەمیان مەزنتر.

نڤێژ

رکعەت	الله اکبر
2	11
3	17
4	22

و بەری ئەز هندەك ژ ئەوان نموونان بینم، و پتر بابەت روون و ئاشکەرا بیت، گرنگە ئەڤێ پرسیارێ بکەم: ئەرێ ئەم چەند جاران دنڤێژێدا دبێژین: (الله أکبر)، وەکی ئەم دزانین نە جارەکا بتنێ یە، بەلکی گەلەك جاران ئەم دبێژین. و ل ڤێرێ پرسیارەکا دی: مەرەم ژێ چییە د ئێك نڤێژدا ئەم گەلەك جاران دبێژین (الله اکبر)؟

وەکی ئەم هەمی دزانین ئێك ژ مەزنترین ئاریشێن مە دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین ئەڤەیە "هزرا مە نا مینیتە لسەر نڤێژێن مە"، و دنڤێژێدا رۆلێ مێشکی و هزرکرنێ گەلەکێ گرنگە، راستە ئەم وەکی جەستە دئامادەینە دەمێ ئەم نڤیژێ دکەین، بەلێ هندەك جاران هزرا مە نە لسەرە، هزرا مە دچیتە ئەردەکێ دی، و ب هندەك تشتێن دیڤە مژویل دبیت، دووبارەکرنا ڕستا (الله أكبر) پێدڤییە ئەڤێ ئاریشێ چارەسەرکەت، هەر جارەکا مە گوت (الله اکبر) پێدڤییە هەر تشتەکێ هزرا مە پێڤە مژویل بووی ئەم هزرکەین ئەم یێن دبێژینێ: (خۆدێ ژ تە مەزنترە).

دا چەند نموونەکان بینین:

- ئێك یێ دئاریشەکێدا، و بۆ دەمێ نڤێژێ دەست ب نڤێژا خۆ کر، سورەتا (الفاتحە) تەمام کر یان تەمام نەکر، هزرا وی چوو سەر ئاریشا وی، دەمێ ددیڤدا دبێژیت (الله أكبر)، بەری بچیتە رکوعێ پێدڤییە بزڤریتەڤە ناڤ نڤێژا خۆ، هەروەکی ئەڤ (الله أكبر) ـە دبێژیت: (خۆدێ مەزنترە ژ ئەڤێ ئاریشێ).
- ئێك دوکاندارە، یان بازرگانە، لسەر نڤێژێ چوو دهزرا کرین و فروشتنێدا، یان بازرگانیێدا، دەمێ گوت (الله أكبر) پێدڤییە بێژیتە خۆ: (خۆدێ مەزنترە ژ دوکان و بازرگانیا من).

هەر جارەکا مە گوت

(الله اکبر)

پێدڤییە هەر تشتەکێ هزرا مە پێڤە مژویل بووی ئەم هزرکەین ئەم یێن دبێژینێ:

(خۆدێ ژ تە مەزنترە)

- ئێکا خەمگین و دلگرانە ژ بابەتەکی، و یا دنقێژێدا، و هزرا وێ هەمی یا لسەر خەما وێ، دەمێ گوت: (الله أكبر) پێدڤییە بزانیت ئەو ڕستە یا دبێژیتێ: (خۆدێ مەزنترە ژ ئەڤێ خەمێ).
- ئێك قوتابییە، دنقێژێدا هزرا وی هەمی چوو سەر ئەزموونا وی یا سوباهی، (الله أكبر) هات، ئانکو: (خۆدێ مەزنترە ژ ئەوێ ئەزموونا دێ کەم).

و ب ئەڤی رەنگی هەر تشتەکێ هزرا مرۆڤی پێڤە مژویل بوو، دەمێ (الله أكبر) دهێت، پێدڤییە ئەڤێ هزرێ بڤەرەڤینیت، و جارەکا دی مرۆڤی بینیتە دناڤ نقێژێدا...

و نموونە گەلەکن...

- خۆدێ مەزنترە ژ ئەوان هەڤالێن ل هیڤیا من دا دگەل دەرکەڤم.
- خۆدێ مەزنترە ژفەیسبووکی و سناپ چەت و ئینیستای و ژ یارییێن پلای ستێشن و هەمی ئامیرەیێن ئەلیکترونی.
- خۆدێ مەزنترە ژ یاریا دێ رابیت دەستپێکەت، یان ئەوێ یانا ئەز هاندەرێ وێ.

ئەڤە رێکەکا گرنگە و یا کردارییە، هەر هزرەکا بۆ مە چێدبیت لسەر نقێژێ، و مە ژێ ڤەدقەتینیت، دەمێ مە گوت (الله اكبر)، پێدڤییە ئەڤ ڕامانا گرنگ وجوان بهێت: (خۆدێ مەزنترە) ژ هەر کارەکی... ژ هەر بابەتەکی... ژ هەر هزرەکا مە ددەرئێخیت ژ نقێژێ؛ چونکی ب ئەوان هزران ترارێ مێشك و دلێن مە تژی دبن، (الله اكبر) دهێت جارەکادی ئەڤان هەردوو تراران ڤالا دکەت ژ ئەوان هزرێن خراب، و ل شوینا ئەوان، مێشك و دلێن مە ب مەزناتیا خۆدایێ دلۆڤان تژی دکەت.

هەر جارەکا تە گوت: الله أكبر، د دلدا بێژە :
خودێ ژ هەمی تشتان مەزنترە، وجارەکا دی هزرا خۆ دانە سەر نڤێژا خۆ.

چەند هزرەکێن هاریکار ژبۆ هندێ ڕامانا (الله اکبر) باشتر کارتێکرنێ ل مە بکەت

١

نڤێژ دیدارە دگەل داهێنەرێ هەمی تشت د دەستیدا

نڤێژ دیدارە دگەل خۆدایێ مەزن، ئەو داهێنەرێ هەمی تشت د دەستیدا ئەگەر رزقە یان تەوفیقە، یان بەرەکەتە، یـــان سەرئێخستنە، یـــان هاریکارییە، یـــان رزگارکرنە ژ تەنگاڤییان، یـــان چارەسەرکرنە ژ نەخۆشیان... هتد؛ ژ بەر هندێ شوینا هزرا مە بچیتە سەر کرین و فرۆشتنێ، و گوهێ مە لسەر رزقێ مە و قازانج و زیانێ بیت، پێدڤییە بزانین نوکە و ئێکسەر ئەم یێ دنڤێژێدا، ئەم یێ ددیدارێدا دگەل (الرزاق)، ئەوێ ددەت، و ئەوێ دبەت، و ئەوێ قەرەبودکەت!

یان لسەر نڤێژێ هزرا من بۆ نەساخیەکێ چوو، ئەزێ نەساخم، یان ئێکێ نەساخە، پێدڤییە بزانم ئەز یێ نڤێژێ دکەم، نوکە دیدارا منە دگەل (الشافی)، هەر ئەوە یێ شیفایێ و سلامەتیێ فرێدکەت.

یان قوتابییە و هزرا وی چوو سەر ئەزموونان، هەر خۆدایێ مەزنە تەوفیقێ ددەت، و هەمی کاران ب ساناهی دئێخیت... هتد.

نڤێژ دەرفەتەکا زێرینە

خۆ نێزیکی خۆدێ بکەین،

وداخوازێن خۆ بگەهینینێ.

٢

نڤێژ باشترین کارە

دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین چ کار ژ ئەڤی کاری ب خێرتر و گرنگتر نینن، ئەگەر مرۆڤ کارەکی بکەت و کارەکێ دی یێ گرنگتر و باشتر ژ ئەوی کاری هات، سروشتییە ل ئەوی دەمی هزرا مرۆڤی لسەر ئەوی کارێ وێکاڤێ دکەت نەمینیت. بەلێ وەکی مە ل دەستپێکێ ئاماژە پێکری نڤێژ ستوینا ئیسلامێیە، و دویماهیك وەسیەتا پێغەمبەرێ خوشتڤییە (سلاڤێن خودێ ل سەر بن)، وئێکەمین پرسیارە ل رۆژا قیامەتێ دێ ژ مە هێتە کرن، وچەندین خالێن دی یێن گرنگ.

٣

ب کارەکی رانەبە
و هزرا تە لسەر کارەکێ دی بیت

دەمێ ئەم کارەکی دکەین، پێدڤییە هەمی هزرا خۆ دانینە سەر ئەوی کاری؛ چونکی ئەگەر مە کارەك کر، و هزرا مە ل سەر کارەکێ دی بوو، ئەوی کاری ئەم نەشێین دروست بکەین؛ چونکی هزرا مە ل سەر نینە، ئانکو نە کارێ مە دروست دهێتە ئەنجامدان و نە کارێ د هزرا مەدا دهێتە ئەنجامدان؛ چونکی ئەم نە ل وێرێینە، ئەم یێ دئەڤی کاریدا.

ڕستەیا دووێ: (سمع الله لمن حمده، ربنا و لك الحمد):

ل دەستپێکێ دا دگەل (سمع الله) بین، ئەرێ ڕامانا وێ چییە؟ ڕامانا وێ نە بتنێ "هاژێبوونە"، بەلکی ڕامان ئەڤەیە: (خۆدایێ مەزن -ب مەردینیا خۆ- یێ گۆهدارە بۆ ئەو داخوازیێن ژێ دهێنە کرن ژ لایێ...).

دا پیچەکێ لسەر ئەڤێ گۆهدارییێ راوەستیێن؛ چونکی ئەم ئەڤێ پەیڤێ گەلەك جاران دژیانا خۆدا بکاردئینین، بۆ نموونە:

دێ بێژینە زارۆکان: پێدڤییە هوین دگۆهداربن بۆ دەیك و بابێن خۆ.

دێ بێژینە قوتابییان: پێدڤییە هوین دگۆهداربن بۆ ماموستایێن خۆ.

ب رەنگەکێ گشتی ئەم د بێژین: پێدڤییە ئەم موسلمان گۆهداریا پێغەمبەری بکەین (سلاڤێن خۆدێ لسەربن)، و گۆهداریا ئایەت و فەرموودان بکەین...

ڕامانا گۆهداریا زارۆکی بۆ دەیك و بابان ئەوە: هاژێ ببیت دەیك و بابێن چ گوت، و تێبگەهیت چ گۆت، و یا گۆتی بجهبینیت...

ل ئەوی دەمی دێ بێژن ئەڤ زارۆکە یێ گۆهدارە بۆ دەیك وبابێن خۆ، ئانکو: دئەنجامدا ئەو کر یا ئەوان ڤیای و گۆتیێ، و نمونێن دی ژی ب هەمان رەنگ.

دەمێ ئەم دبێژین (سمع الله) گرنگە ئەم بزانین ڕامانا وێ ئەڤەیە: خۆدایێ مەزن داخوازیێن ئەوان مرۆڤان -ئەوێن دێ بەحس کەین- هاژێ هەیە، و دزانیت ئەوان چ دڤێت، و بۆ ئەوان بجهدئینیت.

پرسیار ل ڤێرێ ئەڤەیە: ئەڤە کێژ جۆرێ مرۆڤانە ئەوێن خۆدایێ مەزن بۆ دوعا و داخوازییێن وان گوهدار؟ ئانکو: قەبیل دکەت و بۆ ئەوان بجهدئینیت؟ ئەڤ مرۆڤە ئەون ئەوێن حەمدا وی دکەن (سمع الله لمن حمده)، ل ڤێرێ دیسان ئەڤ ڕستەیە یا هێلایە ڤەکری (حمده)، ئانکو: نە گۆتییە بۆ نموونە: (لمن حمده علي نعمة الصحة)، ئانکو: ئەوێ حەمدا خۆدێ ل سەر نیعمەتا ساخلەمیێ دکەت. ل ئەوی دەمی دا ببیتە ڕستەیەکا گرتی، ئانکو: بتنێ دا ئێك ڕامان هەبیت، بەلکی ڕستە یا هێلایە ڤەکری (سمع الله لمن حمده)، ئانکو: ئەوێن حەمد و پەسنا خۆدێ دکەن ل سەر هەر نیعمەتەکا دگەل ئەوان کربیت؛ ژبەر هندێ دەمێ ئەم ئەڤێ ئاخڤتنا نڤێژێ دبێژین یا فەرە ب هزرا خۆ گەڕیانەکێ دناڤ نیعمەتێن خۆدێ یێن جۆرا و جۆردا بکەین، ئەوێن دگەل مە کرین.

وَإِن تَعُدُّوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾

سُورَةُ النَّحْلِ

و ددیڤدا ئەم چ دبێژین؟

(ربنا ولك الحمد)، ئانکو: یا خۆدێ حەمد و سوپاسی و پەسن هەر بۆ تە بن، دەمێ ئەم ئەڤێ ئاخڤتنێ دبێژین، ئێکسەر، ئەم دبینە ئێك ژ ئەوان مرۆڤان ئەوێن خۆدایێ مەزن گوهداریا دوعا و داخوازیێن وان دکەت؛ چونکی ئەم بووینە ئێك ژ ئەوان کەسێن حەمدا وی کری، و ئەڤ ڕستەیە ژی (ربنا ولك الحمد) دیسان یا هێلایە ڤەکری...

حەمدا تە ل سەر چ نیعمەت دکەین؟

دەستنیشان نەکرییە؛ ژ بەر هندێ ئەم دشێین دەمێ ئەم ژ رکوعێ رادبین، و دبێژین (ربنا ولك الحمد)، هەر جارەکێ هزرا خۆ دنیعمەتەکێ، یان چەند نیعمەتاندا بکەین، بۆ نموونە: (ربنا ولك الحمد) ل سەر نیعمەتا ئیمانێ، ئیسلامێ، ساخلەمیێ، زانینی، زارۆکان، ئێمناهیێ، سەرکەفتنێ، کاری، هەناسەکرنێ، رۆژێ، بارانێ ، شەڤ و رۆژان... هەتا دویماهیێ ژ نیعمەتێن خودێ ئەوێن ناهێنە هەژمارتن، چەوا خۆدایێ مەزن گۆتی ((وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا)).

هزرەکا گرنگ

پشتی ئەم دبێژین (ربنا ولک الحمد)، وئەم دبینە ئێک ژ ئەوان کەسان ئەوێن خۆدێ دوعا و داخوازیێن وان قەبیل دکەت، ئەم ئێکسەر دچینە سوجدێ، وسوجدە نێزیکترین جهە ئەم لێ نێزیکی خۆدایێ مەزن ببین؛ ژبەر هندێ پشتی ئەم دسوجدێدا سێ جاران دبێژین: (سبحان ربی الأعلی) دەرفەتەکا زێرینە ئەم گەلەک دوعایان بکەین و داخوازی و پێدڤیێن خۆ بگەهینینە خۆدێ.

سوجدە دەرفەتەکا زێرینە
بۆ کرنا دوعایان

ڕستەیا سێیێ: (سبحان ربي العظيم) و (سبحان ربي الأعلي):

ئەڤ دوو ڕستەیە ژی (سبحان ربي العظيم) و (سبحان ربي الأعلى) ڕستەیێن ڤەکرینە؛ چونکی ئەو کێماسی و عەیب دەستنیشان نەکرینە، ئەڤەژی دەرگەهەکێ دی یێ هزرکرنێ بۆ مە ڤەدکەت، هزرا خۆ دگەلەك تشتاندا بکەین ئەوێن مەزناتیا خۆدێ دهیننە بەرچاڤێن مە، بۆ نموونە بێژین: یا خۆدێ تو یێ دویری ژ: هەڤالان، شریکان، ترسێ، برسێ، نڤستنێ، وەستیانێ، پێدڤییان... هتد.

چەندین ڕستەیێن دی یێن ڤەکری دئاخڤتنێن نڤێژێدا یێن هەین، هەروەك ئاماژە دێ بێژین، ڕستەیێن (الحمدلله رب العالمين، الرحمن الرحيم). یا گرنگ ئەوە هەر ڕستەیەکا ڤەکری دەمێ ئەم دبێژین دنڤێژێدا، دەلیڤەیێ بدەینە هزرا خۆ گەڕیانەکێ بکەت دناڤ ڕامانێن ئەوان ڕستەیاندا یێن جۆراوجۆر و پڕ مفا، و ب ئەڤی رەنگی دێ رێکێ ل گەڕیانێن دی یێن خەلەت گرین، و هزرا مە پتر دێ مینتە ل سەر نڤێژا مە، ل ئەوی دەمی نڤێژا مە دێ نڤێژە کا ب خشوع بیت، و مفایەکێ گەلەکێ باش دێ ژێ وەرگرین.

پەیڤا (سبحان) دزمانێ عەرەبیدا ڕامانا "دویرکەفتنێ" ددەت؛ چونکی یا ژ (سَبَحَ) هاتی، ئانکو: مەلەڤانی کرن، دەمێ ئێك خۆ دهاڤێشتە رویباری و ب مەلەڤانیا ژ لێڤا رویباری دویر دکەڤیت. و ژبەر هندێ ڕامانا (سبحان ربي العظيم) و (سبحان ربي الأعلى) دبیتە ئەڤە: ئەی خۆدایێ من یێ مەزن ویێ بەرز وبلند تو یێ دویری ژ هەر کێماسیەکێ، و ژ هەر عەیبەکێ.

دوو نموونە

ئەگەر مرۆڤ چارێك دەمژمێرێ باخڤیت، و دئەوێ چارێکێدا دەنگێ مرۆڤی ل ئێك ئاست بیت، ئەو کەسێن گوهدارییێ دکەن دێ بێزار بن، و دبیت خەوا وان بهێت.

یان دەمێ مرۆڤ ترومبێلێ دهاژۆت، ئەگەر ل جادەکا راست بچیت وەکی ئوتوبانان، گەلەک جاران چێدبیت خەوا شوفێری بهێت؛ ژ بەر هندێ گەلەک جاران ئاستەنگێن دەستکرد چێدکەن، بەلێ ئەگەر جادەك بیت گەلەک چەپ و ژێهەلی و ژۆردانی تێدا بن، ل ئەوی دەمی ئەو شوفێر دێ گەلەک یێ هشیارتر بیت.

خالا چوارێ: شێوازێ کرنا نڤێژێ هاریکارە بۆ خشوعێ:

ئەگەر نڤێژ هەر ژ دەستپێکێ دەمێ ئەم دبێژین: (الله اکبر) و هەتا سلاڤا ملان ل دویماهیکێ، چ لڤین تێدا نەبان؛ دا وەکی ئەوی دەنگی و ئەوێ جادا راست لێ هێت؛ و دا بیتە ئەگەرێ هندێ هزرا مە نەمینتە ل سەر نڤێژێ، بەلێ بەروڤاژی ئەڤێ چەندێ، چەندین لڤین یێن دنڤێژێدا هەین، بۆ نموونە:

- ئەگەر نڤێژەکا دوو روکاعەتی بکەین (١٥) لڤینێن تێدا.
- یا سێ روکاعەتی (٢٢) لڤینێن تێدا.
- یا چوار روکاعەتی (٢٨) لڤینێن تێدا.

ئەڤ هەمی لڤینە دهاریکارن هزرا مە بمینتە ل سەر نڤێژێ، ب تایبەتی دەمێ ئەم دزانین ئەڤان لڤینان ڕامانێن گرنگ وپڕ مفا یێن تێدا -وەکی دێ ئاماژەیێ پێکەین دبەرپەڕێن هاتیدا- ژ بەر هندێ ئەڤ شێوازێ کرنا نڤێژێ پێدڤییە هاریکار بیت بۆ مە هزرا مە ل سەر نڤێژێ بیت دەمێ ئەم دکەین. و هەر جارەکا هزرا مە ژ نڤێژێ دەرکەفت، دگەل گوهۆڕینا لڤینێن نڤێژێ (راوەستیان، رکوع، سوجدە، روینشتن بۆ تەحیاتێ، رابوون... هتد) پێدڤییە ئەم جارەکادی هزرا خۆ دانینە سەر نڤێژا خۆ.

نڤێژ	
رکعەت	لڤین
2	15
3	22
4	28

خالا پێنجێ: هزرکرن و هەستکرن ب ڕامانێن لڤینێن نڤێژێ:

ئێك ژ ئەوان ڕێکێن هاریکار بۆ کرنا نڤێژێ ب خشوع ئەڤەیە ئەم هزرا خۆ دڕامانێن لڤینێن نڤێژێدا بکەین، و ب دلێ خۆ هەست ب ئەوان ڕامانان بکەین، هندەك نموونان دێ ئاماژەیێ پێکەین:

1 راوەستیانا ل بەرانبەری قیبلێ:

ئێك ژ مەرجێن نڤێژێ راوەستاینە ل بەرانبەری قیبلێ، و دگەل وێ راوەستیانێ دڤێت بەردەوام بەرێ مە ل جهێ سوجدێ بیت، ڕامانا ئەڤێ راوەستیانێ ئەڤەیە ئەم ب هەمیڤە دگەل نڤێژا خۆ بین، و ب چ تشتانڤە مژویل نەبین؛ ژ بەر ئەڤێ چەندێ ژی چێنابیت بەرێخۆ بدەینە رەخێن خۆ، بۆ نموونە ئێك یێ ل نڤێژا ب جەماعەت، و ب رەخێ چاڤی بەرێخۆ دا ئەوێ ب رەخ خۆڤە، و زانی کییە، گەلەك جاران هزرا وی دێ چیتە سەر ئەڤی مرۆڤی، و دێ چێتە ناڤ گەلەك بیرهاتن و هەلویستێن دناڤبەرا هەردووکاندا چێبووین... دبیت د دەمەکیدا هەردووکان گەشتەکا پێکڤە کری، یان قوتابی بوون ب پێکڤە... هتد.

ئێک ژ ڕامانێن دی یێن ئەڤێ راوەستیانێ ئەڤەیە:

ئەم ژیانا خۆ هەمیێ بۆ خۆدایێ مەزن ئاراستەکەین. هەمی ئەو کارێن ئەم پێ رادبین بۆ رازیبوونا خۆدێ بن.

نموونەیەك:

د ژیانا مەدا دەمێ دوو مرۆڤ دگەل ئێك و دوو دئاخڤن، دەمێ ئێك دئاخڤیت ئەوێ دی ب تەمامی بەرێ خۆ بدەتی، و گۆهێ وی لێ بیت، نیشانا هندێیە هزرا ئەڤی مرۆڤی یا دگەل ئەوێ دی، بەلێ ئەگەر هەر بێهنەکێ بەرێخۆ دا ئەردەکی، و هندەك جاران مۆبایلا خۆ دەرئێخست و خۆ پێڤە مژویلکر...ئەڤە ڕامانا چ ددەت؟ بێگومان ڕامانا هندێ ددەت گۆهێ ئەڤی ل ئەوێ دی نینە.

2 بلندکرنا دەستان دگەل گوتنا تەکبیرا ئیحرامێ:

بەری نوکە مە بەحسێ ڕامانا (الله أكبر) کر، بەلێ نوکە دێ بەحسێ ڕامانا ئەوێ لڤینێ کەین ئەوا دگەل گوتنا (الله أكبر) ئەم دکەین، دەمێ ئەم دبێژین (الله اکبر) ئەم دەستێن خۆ بلند دکەین و نێزیکی گۆهێن خۆ دکەین، ڕامانا ئەڤێ لڤینێ -وەکی گەلەک زانا دبێژن- هەروەکی **ئەم یێ هەمێ کارێن ژیانێ بپشتگۆهڤە دهاڤێژین.**

گەلەك جاران ئەم ئەڤێ ڕستەیێ بکاردئینین، دەمێ ئێك گەلەك یێ خەمگین بیت ژ بەر بابەتەکێ گرێدای ب ژیانا ویڤە، دێ هندەك بێژنێ: بپشتگۆهڤە بهاڤێژە، ئانکو: بۆ خۆ نەکە خەم. دەمێ ئەم دبێژین (الله اکبر) و ئەم ئەوێ لڤینا دەستان دگەل دکەین، پێدڤییە وەك هزر هەمی کار و قەرقەشێن ئەڤێ ژیانا دونیایێ بپشتگۆهڤە بهاڤێژین، و هەمی هزرا خۆ دانینە سەر نڤێژێ.

3 رکوع:

دەمێ ئەم دچینە رکوعێ، دوو رامانێن گەلەک جوان و گرنگ یێن د ئەڤێ لڤینێدا هەین:

ئێك: درکوعێدا ئەم ب تەمامەتی خۆ دڤەچەمینین بۆ خۆدایێ مەزن، جارێ ئەڤێ ڤەچەماندنێ ڕامانا خۆشکاندنێ ب رەنگەکێ گەلەکێ بەرچاڤ یا تێدا، گرنگە دەمێ ئەم دچینە رکوعێ هەست ب هندێ بکەین هەروەکی ئەم یێ ب ئەڤێ لڤینێ دبێژین: یا خۆدێ ئەم یێ خۆ بۆ تە دشێکینین، و ئەم عەبدێن تەینە، و بیرا مە ل ئەرکێ مە یێ سەرەکی دئەڤێ ژیانێدا بهێت؛ ئەرکێ عەبدینیێ، و باشتر دێ ل سەر ئەڤێ ڕامانێ ئاخڤم دەمێ بەحسێ سوجدێ دکەم.

دوو: دڤەرموودا پێغەمبەریدا (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن) یا هاتی دەمێ کرنا نڤێژێ گوننەهان ددانە سەر ملێن مرۆڤی، دەمێ دچیتە رکوعێ ئەڤ گۆننەهە هەمی دکەڤن. گەلەك یا گرنگە دەمێ ئەم دچینە رکوعێ هەست ب ئەڤێ ڕامانێ بکەین.

4 سوجدە:

دەمێ ئەم دچینە سوجدێ، گرنگە هزرا خۆ د ئەڤان ڕامانانداا بکەین:

ئێك: سوجدە کوپیتکا خۆ شکاندنێیە بۆ خۆدایێ مەزن، ب هەمی ئەندامێن لەشێ خۆڤە ئەم دچینە سوجدێ، هەروەکی ئەم یێ سۆز و پەیمانان دگەل خۆدایێ مەزن نوی دکەین، و دبێژینێ: یا خۆدێ ئەم عەبدێ دتەینە، و ب هەمی ئەندامڤە ئەم دێ بەردەوام لسەر رێکا تەبین.

دوو: ڕامانا نێزیکبوونا ژ خۆدایێ مەزن؛ چونکی هندی ئەم پتر خۆ بشکینین بۆ خۆدایێ مەزن، دێ پتر ژێ نێزیك بین، و سوجدە ب ڕامانترین شێوازێ خوشکاندنێیە بۆ خۆدێ.

سێ: ڕامانا کەفتنا گۆننەهان ئەوا درکوعێدا مە ئاماژە پێکری، دسوجدی ژیدا دووبارە دبیت.

چوار: هەستکرنا ب ئازادیێ، هەروەکی ئەم ب چوونا سوجدێ دبێژین: یا خۆدێ بتنێ تۆ هەژی سەرێ خۆ بۆ بدانین، و خۆ بۆ فەرمانێن تە تەسلیم کەین. و ب ئەوێ رەنگی مرۆڤ رزگار دبیت ژ دویڤچوونا هەر فەرمانەکا خراب و بەرەڤاژی فەرمانێن خۆدێ، ژ هەر کەسەکی، یان لایەنەکی دەرکەڤیت.

پێنج: هزرا خۆ ددوعایاندا بکەین، سوجدە دەرفەتەکا زێرینە بۆ قەبیلکرنا دوعایان -وەکی مە ئاماژە پێکری-.

شەش: هەست ب ئەڤێ نیعمەتا خۆدێ دگەل مەکری بکەین، نیعمەتا کرنا نڤێژان و چوونا سوجدێ بۆ خۆدێ ل دونیایێ؛ چونکی ئایەتەکا پێرۆز بەحسێ ئاخرەتێ دکەت و دبێژیت: ((يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ))[القلم: ٤٢]. ئانکو: ل ئەوێ رۆژێ دەمێ دبێژنە هەمی مرۆڤان هەرنە سوجدێ، ئەو مرۆڤێن نڤێژ نەکرین ل دونیایێ نەشێن بچنە سوجدی ((خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ))[القلم: ٤٣]. ئانکو: ل دونیایێ دشیان بچنە سوجدێ، بەلێ نەدچوون! گەلەک جاران دەمێ ئەم دچینە سوجدێ پێدڤییە هەست ب ئەڤێ نیعمەتێ بکەین، خۆدایێ مەزن کەرەما دگەل مە کری، ئەم نڤێژکەرین، و ئەم یێ دچینە سوجدێ بۆ خۆدێ.

سوجده کوپیتکا
خۆشکاندنێیه بۆ خۆدێ
هەستکرنه
ب نیعمەتا ئیمانێ
نێزیکبوونه
ژ خۆدایێ مەزن
دەرفەتەکا زێرینه
بۆ کرنا دوعایان
گۆننەهان
دوەرینیت
هەستکرنه
ب ئازادیێ

5 روینشتن و خواندنا تەحیاتێ:

ڕامانا سەرەکی یا روینشتن و خواندنا تحیاتێ ئەڤەیە:

پشتی چەندین ئاخڤتن و لڤینێن تایبەت دنڤێژدا، ئەم دگەهینە تەحیاتێ، ب شێوازەکێ تایبەت و پڕی ڕێزگرتن ئەم دروینینە خوار، وئەم تێدا سلاڤ دکەینە خۆدایێ مەزن.

ئێك ژ ڕامانێن ئەڤێ چەندێ ئەڤەیە: دەمێ ئەم دەست ب نڤێژێ دکەین ئێکسەر ئەم سلاڤی خۆدێ ناکەین، بەلکی پێدڤییە چەندین ئاخڤتنێن جوان و ئاست بەرز پێشکێش بکەین، ئەوێن ناڤەڕۆکا ئەوان مەدح و پەسن و سوپاسی بۆ خۆدێ، و چەندین لڤینێن تایبەتێن پڕ ڕامان، ژنوی ئەم دهێینە ئەوی ئاستی ب جوانترین رەنگ روینینە خوار ل دیوانا خۆدێ، و سلاڤکەینێ و بێژینێ (التحیات لله والصلوات والطیبات)، ددویڤدا ئەم سلاڤ دکەینە پێغەمبەرێ خۆشتڤی (سلاڤێن خۆدێ لسەربن)، و هەمی بەندێن خۆدێ یێن چاك، و ددویڤدا شەهدەدان و (الصلاة الابراهیمیة) دهێت.

ڕامانەکا جوان

(التحیات لله)، ئەڤ دەستەواژە بتنێ بۆ خۆدایێ مەزن دهێتە گۆتن، دەمێ ئەم سلاڤ دکەینە ئێك و دوو ئەم دبێژین: (السلام علیکم)، ئانکو: سلاڤ ل سەر هەوە بن. بەلێ بۆ خۆدێ ئەم نا بێژین: (التحیات علی الله)، بەلکی ئەم دبێژین: (التحیات لله)، ئانکو: بۆ خۆدێ، و زێدەباری ئەڤێ چەندێ (التحیات) یا ب کۆم هاتی، نەك ب تاك، ئانکو: چ سلاڤەکا جوان هەیە دئەڤێ جیهانێدا، هەر هەمی بۆ تە بن ئەی خۆدێ.

و (الصلوات) و ئەڤ نڤێژێن ئەم دکەین هەمی بۆ خۆدێ نە، و (الطیبات) و هەر تشتەکێ پاك و جوان هەیە هەر هەمی بۆ خۆدێ یە.

6 سلاڤا ملان:

ڕامانا سەرەکی یا سلاڤا ملان ئەڤەیە:

دەمێ ئەم سلاڤا ملان ددەین پێدڤییە هەست ب "خاتر خواستنێ" بکەین، هەست بکەین دێ رابین ژ ئەڤێ دیدارا تایبەت و پڕ بەرەکەت دەرکەڤین، و چونکی سروشتێ خاتر خواستنێ ئەڤەیە پتریا جاران هەستێ مرۆڤی نازك دبیت، و دلێ مروڤی تژی جۆرێن هەستان دبیت، و دبیت هندەك جاران روندك ژ چاڤان ببارن، پێدڤییە ئەم ب هەستەکێ ب ئەڤی رەنگێ سلاڤا ملان بدەین، و ژ دیوانا خۆدایێ مەزن رابین، و ژ نڤێژێ دەرکەڤین.

ڕامانەکا دی یا گرنگ یا سلاڤا ملان یا گرێدایە ب ئەوێ پەیڤێڤە ئەوا ئەم دبێژین: (السلام علیکم ورحمه الله)، هەروەکی ئەم یێ بۆ هەمی خەلکی رادگەهینین و دبێژینێ: ئەم ئاشتی و دلۆڤانینە بۆ هەوە، پشت راست بن، ژ لایێ مە ڤە، چ زەرەر و زیان نا گەهنە کەسەکێ، و بەلێ ئەگەر ئەم ب ئەڤی رەنگی دڕامانێن نڤێژێ بگەهین، و ب ئەڤی رەنگی بکەین؛ بێگومان، دێ بینە خێر و بێر بۆ هەمی کەسان.

خالا شەشێ: هزرکرن دسورەت و ئایەتێن ئەم دخوینین لسەر نڤێژێ:

ئێك: سورەتا فاتیحە:

سورەتا فاتتحە ئێکە ژ روکنێن نڤێژێ، و دهەمی روکاعەتێن نڤێژێدا ئەم دخوینین؛ ژ بەر هندێ بیاڤەکێ باش ژ نڤێژێ دگریت، دەمێ ئەم دخوینین لسەر نڤێژێ ئەگەر ئەم باش دڕامانێن وێ گەهشتین، و مە زانی چ نامەیان دگەهینیتە مە، دێ گەلەگ کارتێکرنەکا مەزن لسەر خشوعا مە دنڤێژێدا کەت.

خالا ژ هەمییان گرنگتر ژ بۆ تێگەهشتنەکا باش بۆ سورەتا فاتتحە ئەڤەیە: ئەڤێ سورەتی دهزرا خۆدا بکەینە سێ پشك:

باشترین پەسن

ئەڤ ئایەتەنە: ((بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ)) [الفاتحة: ١ ـ ٤]. دئەڤێ پشکێدا باشترین پەسن و مەدح ئەم بۆ خۆدایێ مەزن دکەین.

مەزنترین بڕیار

ئەڤ ئایەتەیە: ((إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)) [الفاتحة: ٥]. دئەڤێ پشکێدا مەزنترین بڕیارە ئەم دژیانا خۆدا ددەین؛ بڕیارا عەبدینیا خۆدێ؛ چونکی بتنێ خۆدایێ مەزنە خۆدانێ ئەوان سالوخەتان ئەوێن دپشکا ئێکێدا هاتین.

گرنگترین دوعا

ئەڤ ئایەتەنە: ((اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ)) [الفاتحة: ٦ ـ ٧]. دئەڤێ پشکێدا گرنگترین دوعا ئەم دکەین، دەمێ ئەم داخوازێ ژ خۆدایێ مەزن دکەین مە راستەرێکەت، و بەردەوامی لسەر رێکا عەبدینیێ بهێلیت.

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾

ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا

ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ

وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

باشترین پەسن و مەدح ئەم بۆ خۆدایێ مەزن دکەین.

مەزنترین بڕیارە ئەم دژیانا خۆدا ددەین: بڕیارا عەبدینیا خۆدێ.

گرنگترین دوعا ئەم دکەین: مە ڕاستەرێکە

گەشتەگ دگەل سورەتا فاتیحە

پشتی ئەڤێ دابەشکرنێ، دا ب عەقل و دلێن خۆ دەست ب گەشتەکێ بکەین دناڤ ئایەتێن ئەڤێ سورەتا پیرۆزدا:

(الحمد لله)

هەر جارەکا لسەر نقێژێ ئەم دبێژین (الحمدلله) پێدڤییە هزرا خۆ دمەزناتییا خۆدێدا بکەین، وهزرا خۆ دنیعمەتەکێ یان چەندین نیعمەتاندا ئەوێن خۆدایێ مەزن دگەل مە کرین بکەین...

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ئیمانێ.

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ئیسلامێ.

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ساخلەمیێ.

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ئێمناهیێ.

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ئەڤی گۆهی.

و مرۆڤ دشێت بچیتە ئاستەکێ بلندتر و هویرتر یێ هزرکرنا دنیعمەتاندا، بۆ نموونە دەمێ هزرا خۆ دنیعمەتا گۆهیدا دکەین ئەڤان ئاخڤتنا دهزرا خۆدا بێژین:

(الحمد لله) لسەر نیعمەتا ئەڤی گۆهێ تە ب ئەڤی رەنگی جوان چێکری.

و تە ب ئەڤی قەبارێ وەسا بچیك چێکری.

و ب هزارەها دەنگان دنیاسیت و ژێك دڤاڤێریت... دزانیت ئەڤە دەنگێ چییە، و دزانیت ئەڤە دەنگێ کێیە... هتد.

ڕامانا پەیڤا (الحمد) بەرفرەهترە ژ ڕامانا پەیڤا (الشكر)، شوکر بتنێ بۆ هندێ دهێتە گۆتن مرۆڤ بەرانبەری نیعمەتێن خۆدێ یێ سوپاسداربیت؛ ئانکو: کارەکە بەرانبەر کارەکی. بەلێ (الحمد) ڕامانا شوکرێ ژی ب خۆڤە دگریت، و ڕامانا پەسن و مەدحەکرنا خۆدێ ژ بەر مەزناتیا وی، و پێرۆزی و بەرز و بلندییا ناڤ و سیفاتێن وی.

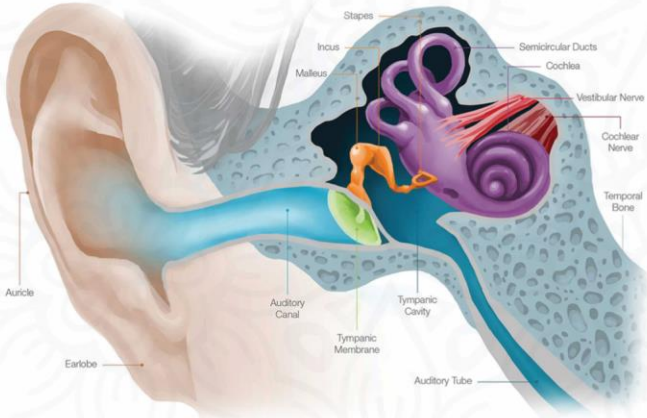

پشتی (الحمد لله)، ئێك ژ سالوخەتێن خۆدێ دهێت (رب العالمین)، ئانکو: خۆدانێ هەمی جیهانان (مرۆڤ، گیانەوەر، رووەك، هشکاتی)، تە هەمی تشتێن چێکرین، و هەر نیعمەتەکا هەبیت لسەر هەمیان هەر توی خۆدانێ وێ؛ ژ بەر هندێ بەردەوام ئەم سوپاسدارێن تەینە. دەمێ ئەم دبێژین (الحمد لله رب العالمین) پێدڤییە هەست ب ئەڤێ سوپاسیێ و حەمدێ بکەین.

دیسان یا فەرە بیرا خۆ ل فەرموودا قودسی بینین ئەوا خۆدێ تێدا ئەمر دکەت: من نڤێژ یا دابەشکری دناڤبەرا خۆ و عەبدێ خۆدا، دەمێ عەبدێ من دبێژیت (الحمد لله رب العالمین) خۆدایێ مەزن دبێژیت: عەبدێ من شوکرا من کر... هتد. یا فەرە مرۆڤ هەست ب ئەڤێ بەرسڤا خۆدایێ مەزن بکەت.

ئەڤ رامانە هەمی ب پێکڤە ئەوێن مە ژ (الحمد لله رب العالمین) وەرگرتین پێدڤییە دلێن مە تژی حەژێکرن بکەن بۆ خۆدایێ مەزن.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : سمعت رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يقول : قال الله تعالى : (قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين ولعبدي ما سأل ، فإذا قال العبد : الحمد لله رب العالمين ، قال الله تعالى : حمدني عبدي ، وإذا قال : الرحمن الرحيم ، قال الله تعالى : أثنى علي عبدي ، وإذا قال : مالك يوم الدين ، قال : مجدني عبدي ، وقال مرة : فوض إلي عبدي ، فإذا قال : إياك نعبد وإياك نستعين ، قال : هذا بيني وبين عبدي ولعبدي ما سأل ، فإذا قال : اهدنا الصراط المستقيم ، صراط الذين أنعمت عليهم ، غير المغضوب عليهم ولا الضالين ، قال : هذا لعبدي ولعبدي ما سأل) رواه مسلم وأصحاب السنن الأربعة .

(الرحمن الرحيم)

دوو سیفەتێن خۆدێنە، هەردووك بەحسێ بەرفرەهیا دلۆڤانییا خۆدێ دکەن، دەمێ ئەم ئەڤێ ئایەتێ دخوینین یا باش ئەوە هەر جارەکێ وێنەیەك ژ وێنێن دلۆڤانیا خۆدێ بهێتە بەرچاڤێن مە، و بەردەوام ددلێن خۆدا بێژین: خۆدایێ مەزن چەندێ دلۆڤانە دگەل مە ! ئەم گۆننەهان دکەین، ل مە خۆش دبیت. ئەم گۆننەهان دکەین، مە دسترینیت و دپارێزیت، ئەم یێ خێرەکێ دکەین، یێ بۆ مە ب دەهـ خێران دنڤیسیت و هەتا حەفت سەدان دبەت، و هێشتا زێدەتر لێ دکەت، ئەم یێ گۆننەهێ دکەین، ب ئێك گۆننەهـ بۆ مە دنڤیسیت...

ئەڤە هەمی وێنێن دلۆڤانیا خۆدایێ مەزنن، هەر جارەکێ هزرا خۆ دئێك وێنە یان هندەکاندا بکەین لسەر نڤێژێ، دا ئاماژە ب هندەك وینێن دی بکەین:

خۆدێ دلێن مە یێن تژی دلۆڤانی کرین، چیروکەك دێ بۆ مرۆڤی هێتە گوتن، یان ریکلامەك یان بەرنامەك دێ دەرکەڤیت ل سەر کەسەکێ هەژار و پێدڤی، کارتێکرنەکا مەزن ل دلێ مرۆڤی دکەت و مرۆڤی پالڤەددەت بۆ درێژکرنا دەستێ هاریکاریێ.

دلۆڤانیا دەیکێ وێنەکێ دی یێ مەزن و بەرچاڤە، ئەڤ دەیکە چەندا دلۆڤانە دگەل زارۆکێ خۆ، هەر ل دەستپێکێ، نەهـ هەیڤان دزکێ خۆدا دحەوینیت، و ژ خوارن و وزا خۆ ددەتی، و هەتا ب ژانێن گران و مەزن دئینیتە ئەڤێ ژیانێ، و ددیڤدا ب شەڤ و رۆژ سەخبێریا وی زارۆکی دکەت هەتا مەزن دبیت... هتد. دەمێ لسەر نڤێژێ ئەم دبێژین: (الرحمن الرحیم) یا باش ئەوە هەر جارەکێ هزرا خۆ دوێنەکی ژ ئەڤان وێنەیاندا بکەین.

ئەڤە هەمی جارێ ل دونیایێ، ئەگەر بەحسێ دلۆڤانیا خۆدێ ل ئاخرەتێ بکەین، فەرموودا پیرۆز ئەمر دکەت: ئەڤ هەمی دلۆڤانیا ل دونیایێ ژنوی پشکەکە ژ (١٠٠) پشکێن دلۆڤانیا خۆدێ، ئانکو: (٩٩) پشك بۆ ئاخرەتێ یێن هێلاین.

دیسان دەمێ ئەم دبێژین (الرحمن الرحیم) پێدڤییە هزرا خۆ دبەرسڤا خۆدێدا بکەین دەمێ دبێژیت: عەبدێ من یێ مەدحێن من دکەت. هەستکرنا ب ئەڤێ چەندێ ژی پەیوەندیێن مە دگەل خۆدایێ مەزن گەلەگ بهێزتر و موکمتر لێدکەت.

ئەگەر (الحمد لله رب العالمین) کانێکێن حەژێکرنا خۆدایێ مەزن ددلێن مەدا بپەقینیت و بەردەوامیێ بدەتە زێتنا ئەڤان کانیکان، (الرحمن الرحیم) کانیکێن هیڤی و ئومێدان ددلێن مەدا دپەقینیت، ئانکو: پێدڤییە هەر جارەکا ئەم دخوینین ئەم گەلەگ پتر ب هیڤی و ئومید بکەڤین ب دلۆڤانیا خۆدێ دگەل مە ل ئەڤێ دونیایێ و ل ئاخرەتێ.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: جعل الله الرحمة مائة جزء، فأمسك عنده تسعة وتسعين، وأنزل في الأرض جزءًا واحدًا، فمن ذلك الجزء يتراحم الخلائق، حتى ترفع الدابة حافرها عن ولدها خشية أن تصيبه. رواه الإمام البخاري ومسلم.

(مالك يوم الدين)

دەمێ ئەم ئەڤێ ئایەتێ دخوینین یا فەرە ئەڤان چەند هزران بینینە بەرچاڤێن خۆ:

خۆدایێ مەزن خۆدانێ رۆژا قیامەتێ یە، و ل ئەوێ رۆژێ پێدڤی ب چ کەسان و چ تشتان نینە، و دئەوێ رۆژێدا هەمی دانپێدانێ دکەن ب تنێ خۆدایێ مەزن خۆدانێ ئەوێ رۆژێیە، دەمێ دبێژین "هەمی"، ئانکو: ئەو مرۆڤ ژی ئەوێن ل ئەڤێ دونیایێ دانپێدان ژی نەدکر، ئەوێن دگۆتی خۆدێ نینە، و ئاخرەت نینە، یان دزانی خۆدێ یێ هەی بەلێ ب چ رەنگا باوەری ب عەبدینیا وی نەدئینا، ل ئەوێ رۆژێ هەمی دێ ئەڤێ دانپێدانێ کەن.

ل ڤێرێ گەلەکا گرنگە ئەم وەك خۆدان ئیمان سوپاسیا خۆدێ بکەین هێشتا ئەم یێ ل قۆناغا دونیایێ ئەم ئەڤێ دانپێدانێ دکەین، و ئەم یێ دبێژین (مالك يوم الدين)؛ و چونکی ئەم خۆدانێن ئەڤێ باوەرییینە مە بڕیارا عەبدینیا خۆدێ یا دای. بەلێ ئەوێن بتنێ ل ئەوێ رۆژێ دانپێدانێ دکەن، ئەو دانپێدان ب چ ناچیت، وەکی ئەوی قوتابییە ئەوێ ل دەمێ ئەزموونێ بەرسڤێ نەدەت، و وەکی دبیتە دەمێ دابەشکرنا ئەنجامان بێژیت: ژنوی من بەرسڤ زانی، و ئەز دێ رابم ژنوی ئەڤێ بەرسڤێ دەم. و وەکی ئەم هەمی دزانین "ل ئەوی دەمی فایدەناکەت".

يَوْمَ هُم بَٰرِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ
عَلَى ٱللَّهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ ۚ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ

[غافر: ١٦].

ڕۆژا [هەمی ژ گۆڕان دەردکەڤن و] ئاشکەرا دبن، چ کریارێت وان ل بەر خودێ بەرزە نابن. [هەر خودێ دێ بێژیت:] ئەرێ ئەڤرۆ سەروەری و ملکینی یا کێیە؟ [هەر خودێ دێ بەرسڤێ دەت و بێژیت:] سەروەری و ملکینی یا خودایێ تاک و تەنیا و سەردەستە.

((تەفسیرا ژیان))

هزرەکا دی یا گرنگا ئەڤێ ئایەتێ ئەڤەیە خۆدایێ مەزن نە بتنێ خۆدانێ رۆژا قیامەتێ یە، بەلکی خۆدانێ دونیایێ یە ژی، بەلێ چونکی دونیا یا دانای بۆ تاقیکرنێ و ئەزموونێ، دەرفەت یا دای ل ئەڤێ دونیایێ هندەك کەس ناڤێ وان ببیتە (ملك) و هندەك ببنە مەزنێن دونیایێ، چ دباش بن یان ژی دخراب. پێدڤییە ئەم سوپاسدارێن خۆدێ بین کو ل ئاخرەتێ ب تنێ ئەو خۆدانە، و دەرفەتێ نادەت هندەکێن دی ببنە مەزن ل وێرێ، ئەگەر -خۆدێ نەکەت- ئەو رۆژ ژی ددەستێن مرۆڤان دا با، بتنێ خۆدێ دزانیت دا رەوشا مە یا چەوا بیت ! ژ بەر هندێ دڤێت بێژین سوپاس بۆ تە یا خۆدێ تو ب تنێ (مالك یوم الدین) ی، و تو بتنێ خۆدانێ بەهەشت و جەهنەمێی.

دەمێ لسەر نڤێژێ ئەم دبێژین (مالک یوم الدین) گەلەکا فەرە هزرا مە بچیتە ئاخرەتێ، و هزرا خۆ دبەهەشتێ دا بکەین، و دلێ مە بچیتێ، و بڕیارێ بدەین ل ئەوان رێکان بچین ئەوێن مە دگەهینە بەحەشتێ.
و هزرا خۆ دجەهنەمێ دا بکەین، ترسەک ددلێ مە دا دروست ببیت، و بڕیارێ بدەین ل ئەوان رێکان نەچین یان بهێلین ئەوێن مە دگەهینە جەهنەمێ.

و دیسان یا باشە هزرا خۆ دبەرسڤا خۆدایێ مەزن دا بکەین دەمی ئەم دبێژین (مالك يوم الدين) دبێژیت: عەبدێ من ئەز ب مەزن دانام. هزرا خۆ دئەڤێ بەسڤێ ژی دا بکەین، و ئەڤ ڕامانە هەمی ب پێکڤە پێدڤییە ژ لایەکیڤە حەژێکرنا بەهەشتێ و دیسان هیڤی و ئومێدان بۆ مە چێکەن، و ژ لایەکێ دیڤە ترسا ژ تورەیی و غەزەبا خۆدێ و ژ ئاگرێ جەهنەمێ ل دەڤ مە پەیدا کەن.

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾

ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

حەژێکرنا خۆدایێ مەزن د دلێن مە دا مەزن دکەت

هیڤیا ب دلوڤانیا خۆدایێ مەزن د دلێن مە دا مەزن دکەت

حەژێکرنا بەهەشتێ و ترسا ژ ئاگرێ جەهنەمێ ددلێن مەدا مەزن دکەت

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾

ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

پشتی مه جودا جودا ئاماژه ب ڕامانێن ئەڤان سێ ئایەتان کری، دێ دگەل چەندێن هزر و ڕامانێن دی بین یێن ئەڤان هەر سێ ئایەتان بپێکڤە.

مه گۆت ئەڤ ئایەتە بـ(الحمد لله)ێ دەستپێدکەن، ڕامانێن وێ یێن سەرەکی دوونە:

١- سوپاسیا خۆدێ دکەین لسەر نیعمەتێن وی.

٢- مەدح و پەسنا خۆدێ دکەین بەرانبەری مەزناتیا وی.

دەمێ ئەم دبێژین (الحمدلله) هەروەکی ئەو سێ سالوخەتێن ددویڤدا هاتین:

(رب العالمين)

(الرحمن الرحيم)

(مالك يوم الدين)

سێ بەرسڤن بۆ ئەڤێ پرسیارێ:

بۆچی ئەم حەمدا خۆدێ بکەین؟

و ب ئەڤی رەنگی:

(الحمدلله) سوپاسیا خۆدێ و پەسنا وی دکەین؛ چونکی خۆدێ (رب العالمين)ـە، ئانکو: خۆدانێ مه یە، و خۆدانێ هەمی ئەڤێ جیهانێیە؛ هەر نیعمەتەکا هەبیت ل ئەڤێ ژیانێ و دگەل هەر چێکرییەکی هاتبیتە کرن هەمی ژ لایێ خۆدیڤەیە، ئەو نیعمەتێن ب چ رەنگان نە هێنە هەژمارتن.

(الحمدلله) سوپاسیا خۆدێ و پەسنا وی دکەین؛ چونکی (الرحمن الرحيم)ـە، ئانکو: دلۆڤانە ل دونیایێ، و دلۆڤانە ل ئاخرەتێ، و وێنێن دلۆڤانیا وی ناهێنە هەژمارتن.

(الحمدلله) سوپاسیا خۆدێ و پەسنا وی دکەین؛ چونکی خۆدانێ ئاخرەتێیە، دئەڤێ دونیایێدا گەلەگ جاران دەمێ ستەم ل هندەکان دهێتە کرن، و نەشێن ئەوێ ستەمێ لسەر خۆ ڕاکەن، و نەشێن مافێن خۆ بدەستخۆڤە بینن، ئاخڤتنەکێ دبێژن؛ دبێژن: مە ئاخرەتەکا هەی، ئانکو: باوەرییا ب هندێ هەی ئەگەر ل ئەڤێ دونیایێ نەشێن مافێن خۆ بدەستخۆڤە بینن، ئاخرەتەکا هەی، دزانن ل ئەوێ ئاخرەتێ دادڤانیەکا ڕاست و دادپەروەرانە یا هەی؛ چونکی خۆدایێ مەزن خۆدانێ ئەوێ ڕۆژێیە.

ئەم دشێین ئەڤێ ئاخڤتنێ ب رەنگەکێ دی بێژین، ئەڤ هەر سێ سالوخەتە (رب العالمين، الرحمن الرحيم، مالك يوم الدين) هەر سێك موجبی حەمدێنە، ئانکو: لسەر مە دکەنە ئەرك ئەم حەمدا خۆدێ بکەین؛ شوکرا وی بکەین لسەر نیعمەتێن وی، و بەردەوام بێژینێ: یا خۆدێ، مەزناتی هەر بۆ تەیە، و ب تنێ ژ تە دهێت و هەژی تەیە.

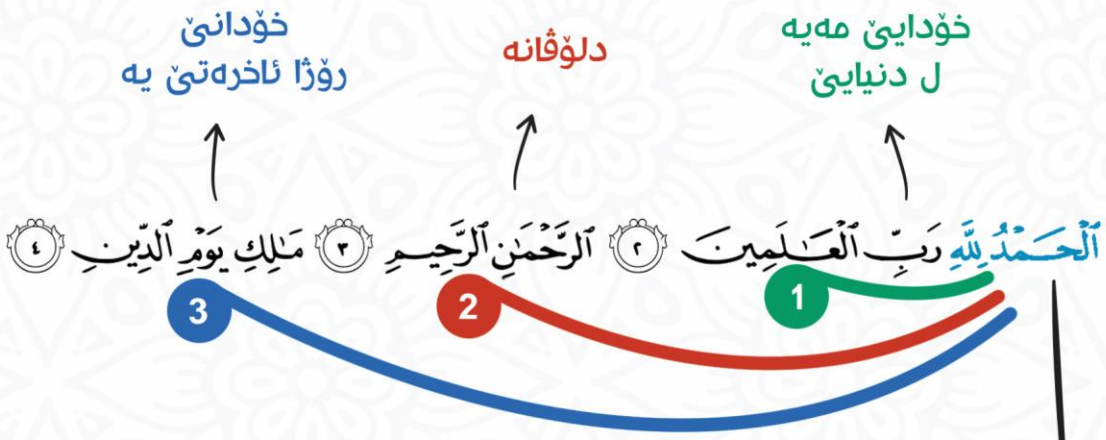

بۆچی ئەم حەمدا
خۆدێ بکەین ؟

(إياك نعبد)

ئەڤ هەر سێ سالوخەتە - دهەمان دەمدا- دبنە بهێزترین پاڵدەر بۆ مە، مەزنترین بڕیار دژیانا خۆدا بدەین: بڕیارا عەبدینیا خۆدێ، دەمێ ئەم ب ئەڤی رەنگی خۆدایێ خۆ بنیاسین؛ بێ گومان دێ ئەڤێ بڕیارێ دەین، دێ بێژین: (ایاك نعبد) یا خۆدێ ب تنێ و ب تنێ دێ بۆ تە عەبدینیێ کەین. و ئەڤ عەبدینییە رەنگڤەدانا کردارییە بۆ ئەو حەمدا مە بۆ خۆدێ کری.

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

حەژێکرنا خۆدێ

هیڤیبوون
ب دلۆڤانیا خۆدێ

حەژێکرنا بەحشتێ
و ترسا ژ جەهنەمێ

بهێزترین پالدەر

مەزنترین بڕیار د ژیانێ دا

إِيَّاكَ نَعْبُدُ

و ل ڤێرێ یا فەرە ئاماژەیێ ب هزرەکا دی یا گرنگ بکەین:
ئەگەر سالوخەتەك ژ ئەڤان سێ سالوخەتان نەبا
(رب العالمين)
(الرحمن الرحيم)
(مالك يوم الدين)
دا چ کارتێکرنێ ل بڕیارا عەبدینیا مە کەت؟
ئەگەر خۆدایێ مەزن (رب العالمين) با، و (الرحمن الرحيم) با، ئانکو: خۆدانێ ئەڤێ دونیایێ هەمیێ با، و یێ دلۆڤان با دگەل مە هەمیان، بەلێ نە (مالك يوم الدين) با، ئانکو: ئاخرەت نەبا... مە عەبدینی کربا خەلاتکرن نەبا، و مە عەبدینی نەکربا سزادان نەبا... دا چ چێبیت؟
ل ئــەوی دەمی ئەگەر ئەز نەبێژم هەمی خەلك، دێ بێژم پتریا ئەڤی خەلکی عەبدینیا خۆدێ نەدکر...
بۆچی؟
چونکی ئەگەر ئاخرەت نەبیت، رۆژا جزایێ نەبیت، خەلات و جەلات نەبیت، بۆچی عەبدینیێ بکەین؟!
ئەگەر (الرحمن الرحيم) با، و (مالك يوم الدين) با، ئانکو: یێ دلۆڤان با، و ئاخرەت هەبا، و ئەو بتنێ خۆدان با، بەلێ (رب العالمين) نەبا، ئانکو: خۆدانێ ئەڤێ دونیایێ نەبا -حاشای خۆدێ-، ئەگەر ئێکێ دی خۆدانێ ئەڤێ دونیایێ با، و هەمی کارێن ئەڤێ دونیایێ دەدەستێ ویدا بان...
ل ئەوی دەمی، دا چ ل بڕیارا مە هێت؟
ئەگەر مە عەبدینیا خۆدێ کربا وەك خۆدانێ ئاخرەتێ، دا دونیایا مە چەند ب زەحمەت کەڤیت ! و خۆدانێ ئەڤێ دونیایێ دا چ ب سەرێ مە هینیت؟!
و ئەگەر مە عەبدینیا ئەوی کربا ئەوێ ئەڤێ دونیایێ برێڤە دبەت، دا ئاخرەتا خۆ ژ دەست دەین ! ئانکو: دا هەر زەرەر گەهیتە مە ل ئێك ژ هەردوو جهان؛ یان دونیایێ، یان ئاخرەتێ.

باشه ئەگەر (رب العالمين) با و (ملك يوم الدين)، ئانكو: خۆدانێ دونیا و ئاخرەتێ با، بەلێ نەیێ دلۆڤان با -حاشای خۆدێ-...

ل ئەوی دەمی دا عەبدینیەكا بێی دلێ خۆ، و بێ حەژێكرن كەین، و ب زۆری دا كەین؛ چونكی دا بەردەوام دلێن مە ب ترس و لەرز بن... و دا گەلەك جاران دگەل نەفسا خۆ بێژین: ما دەم خۆدێ نەیێ دلوڤانە، كی گەرەنتیێ ددەت ئەڤا ئەم دكەین هەمی بێ بەرانبەر ناچیت؟ و كی دبێژیت ل ئاخرەتێ دێ مە خەلات كەت؟ دئەنجامدا ئەگەر عەبدینیا خۆدێ مە كربا ژی مە هەست ب چ خوشیێ تێدا نە دكر.

بەلێ هزار جاران سوپاس بۆ خۆدێ، خۆدێ (رب العالمين)ـە، خۆدانێ ئەڤێ دونیاییە... ئەو رزقی ددەت، و ئەڤی گەردونی هەمیێ برێڤە دبەت، و خۆدێ (الرحمن الرحيم)ـە، دلۆڤانیا وی ئەرد و ئەسمانێن تژی كرین، و (مالك يوم الدين)ـە، خۆدانێ ئاخرەتێ ژییە؛ ژ بەر هندێ دڤێت ئەم ئەڤێ برِیارێ بدەین و بێژین (اياك نعبد).

هاوكێشا عەبدینیا خۆدێ

رب العالمين	+	الرحمن الرحيم	−	مالك يوم الدين	=	پتریا خەلكی عەبدینیا خۆدێ نەدكر
الرحمن الرحيم	+	مالك يوم الدين	−	رب العالمين	=	دا زیان گەهیتە مە یان ل دونیایێ، یان ل ئاخرەتێ.
رب العالمين	+	مالك يوم الدين	−	الرحمن الرحيم	=	دا ب زۆری عەبدینیا خۆدێ كەین، بێی حەژێكرن.
رب العالمين	+	الرحمن الرحيم	+	مالك يوم الدين	=	عەبدینیا خۆدێ ب حەژێكرن وب تەمامی

دوو پرسیارێن گرنگ لسەر (إیاک نعبد)

1 بۆچی عەبدینیا خۆدێ مەزنترین بڕیارە دژیانا مەدا؟

بڕیاردان ئێك ژ کارێن سەرەکی و گرنگە دژیانا خۆدا ئەم پێرادبین، هندەك ژ ئەڤان بڕیارێن ئەم ددەین دبچویکن، وهندەك دمەزنن، هندەك نە دگرنگن، و هندەك دهەستیارن، بەلکی هندەك دچارەنڤیسسازن.

دەمێ ئەم خەلەت دبین دبڕیارەکا بچویك یان نە یا گرنگدا ئاریشەکا مەزن نینە، و ب سانەهی دێ هێتە چارەسەرکرن، بەلێ ئەگەر ئەم خەلەت بووین دبڕیارەکا هەستیار و چارەنڤیسسازدا ئاریشەکا مەزنە؛ چونکی بڕیارا خەلەت، ئانکو: چوونا ل رێکا خەلەت، وچونکی قورئانا پێرۆز ب ئەڤی رەنگی یا بەحسێ عیبادەتی کری (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) [الذاريات:٥٦]. ئانکو: ئەگەرێ هەبوونا مە ل ئەڤێ دونیایێ، و تاکە ئەرکێ مە تێدا عەبدینیا خۆدێیە؛ ئەڤ بڕیارە دبیتە مەزنترین بڕیار دژیانا مەدا، ئەگەر مە بزَیارا دروست دا (بزَیارا عەبدینیا خۆدێ) ئەڤە ئەم ل رێکا ڕاست و خوش و پڕ رووناهی چووین، و ئەگەر مە بڕیارا خەلەت دا ئەڤە ئەم ب درێژاهیا ژیانا خۆ کەفتینە کورە رێکان، رێکێن توژی کەند و کور و تاری و پڕی مژ.

2 رامانا عیبادەتی چییە؟

دوو ڕامانێن تێدا: ئێك: ب تەمامەتی ئەم خۆ بۆ خۆدایێ مەزن بشکێنین، و ل دویڤ فەرمانێن وی بچین. دوو: ئەوێ خۆشکاندنێ ب حەزا خۆ یا ئازادانە و ب حەژێکرنەکا تەمام بکەین. ئانکو ئەگەر ئەم خۆ بشکێنین بۆ خۆدێ، بەلێ نە ب حەژێکرن بیت، ئەڤە نابیتە عیبادەت. و ئەگەر بێژین ئەم حەژ خۆدێ دکەین، بەلێ خۆ بۆ نەشکێنین، و ل دویڤ فەرمانێن وی نەچین، دیسان نابیتە عیبادەت.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ

خۆشکاندن
بۆ خۆدایێ مەزن

حەژێکرنا
خۆدایێ مەزن

زێدەباری ئەڤان هەمی ڕامانێن گرنگ ئەوێن مە بەحسکرین سەبارەت (إياك نعبد) یا فەرە بێژین ئێك ژ مفایێن مەزن ئەوێن پێدڤییە ئەم وەربگرین دەمێ لسەر نڤێژێ ئەم دبێژین (إياك نعبد) ئەڤەیە: پێدڤییە ڕەهـ و ڕیشالێن خۆمەزنکرنێ ژ نەفسا مە دەرکەڤن؛ چونکی ڕۆژانە -بتنێ لسەر نڤێژێن فەرز- ئەم هەڤدە جاران یێ دبێژین: یا خۆدێ ئەم عەبدێن تەینە، و ئەم یێ عەبدینیا خۆ دسەلمینین دەمێ ئەم خۆ بۆ دشکێنین درکوع و سوجداندا، و ئەگەر مە ئەڤ هەستە (هەستێ خۆمەزنکرنێ) کونترولکر دێ ژ گەلەك گوننەهـ و خرابییان دویرکەڤین؛ چونکی خۆمەزنکرن سەرەکانیا هەمی گوننەهـ و خەلەتیانە.

مفایەکێ دی ئەم وەربگرین ئەڤەیە: هزرا خۆ تێدا بکەین ئەم یێ دبێژین (اياك نعبد)، نەك (اياك أعبد)، ئانکو: ئەم یێ بـ(کوم) نەك بـ(تاك) دبێژین، ئایەت نیشا مە ددەت نە بتنێ بۆ خۆ بژین، بەلکی پێدڤییە تێکهەلی خەلکی ببین، و ئەم هەمی دخێرا ئێك و دوودا بین.

(وإياك نستعين)

ددویف (إياك نعبد) دا ب هەمان دەستەواژە (وإياك نستعين) یا هاتی، ئانکو: بتنێ یا خۆدێ ئەم هاریکاریێ ژ تە دخوازین.

ڕامانا ئیستیعانێ چییە؟

دەمێ ئەم دنڤێژێدا دبێژین (وإياك نستعين) هزرا خۆ د چ دا بکەین؟

ڕامان -ب کورتی- ئەڤەیە:

"یا خۆدێ ئەم د پێدڤینە، و تە یێ هەی".

یان: "یا خۆدێ ئەم د پێدڤی تەینە، و تو یێ هەیی".

گەلەکا گرنگە ئەڤێ بکەینە ڕستەك و ئەم هەمی ژبەر بکەین... ئەم یێ دبێژین: یا خۆدێ دا ژیانا مە بڕێڤەبچیت ئەم دپێدڤی گەلەك تشتاینە، و ئەڤ تشتە هەمی یێ ل دەف تە، تو خۆدانێ ئەوانی، یێ ل بەر دەستێن تە؛ ژ بەر هندێ داخوازێ ژ تە دکەین بدەیە مە، ئانکو: یا خۆدێ ئەم پێدڤی هاریکاریا تەینە

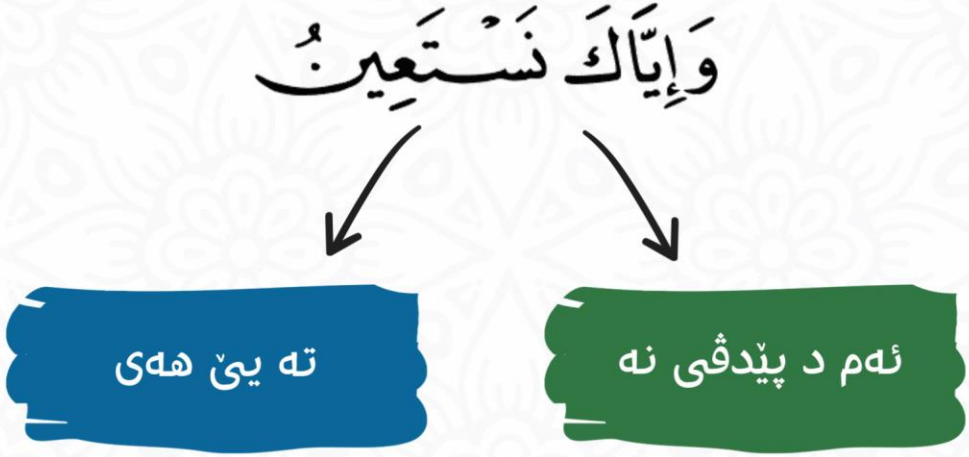

دا پیچەکێ بەرفرەهتر ل سەر ئەڤێ ڕامانا گرنگ باخڤین...

ئەگەر ئەم دپێدڤی باین، بەلێ -حاشای خۆدێ- خۆدێ نەیێ هەیی با ! ئانکو: ئەو تشتێن ئەم ب دروستی دپێدڤی ل دەڤ خۆدێ نەبان؛ بێ گومان ل ئەوی دەمی مە (ئیستیعانە پێ نەدکر: خۆ پێدڤی وی نەدکر: داخوازا هاریکارییێ ژێ نەدکر).

باشە بەرەڤاژی ئەڤێ چەندێ: خۆدێ یێ هەیی یە، و خودانێ هەمی تشتانە، بەلێ ئەم دپێدڤی نەباین، پێدڤی ئەوان تشتان -ئەوێن ل دەڤ خۆدێ- نەباین؛ دیسان مە ئیستیعانە نەدکر، مە خۆ پێدڤی خۆدێ نەدکر.

کەنگی ب دروستی ئەڤ ئیستیعانە دهێتە کرن؟

دەمێ ئەڤ هەردوو مەرجە یان شەنگستە هەبن:

ئێك: ب تەمامی بزانین ئەم دپێدڤی گەلەگ تشتاینە.

دوو: باوەریەکا بهێز وموکم مە هەبیت، بتنێ یێ پێدڤیێن مە دقەتینیت و بجهـ دئینیت خۆدایێ مەزنە.

چونکی هەر تشتەکێ ئەم دپێدڤی یێ ل بەر دەستێن وی، یێ دگەنجینێن ویدا.

دەمێ ئەم دنڤێژێدا دبێژین (وإياك نستعين) گرنگە ئەڤێ ڕامانا جوان و گرنگ دهزرێن خۆدا ئامادەکەین، و ب دلێن خۆ هەستکرن ب پێدڤیبوونا خۆ بۆ خۆدێ بکەین.

ل وی دەمی خۆشی و پشتراستیەکا مەزن د دلێن مەدا دێ چێبیت؛ چونکی ئەم داخوازیێن خۆ ژ خۆدانێ ئەرد و ئەسمانان، و خۆدانێ دونیایێ و ئاخرەتێ دکەین.

هاوکێشا ئیستیعانێ

ئەم دپێدڤی باین	−	خۆدێ نەیێ هەیی با -حاشای خۆدێ-	=	مە خۆ هەوجەی خۆدێ نەدکر؛ چونکی نینە.
خۆدێ یێ هەیی با	−	ئەم نە دپێدڤی باین	=	مە خۆ هەوجەی خۆدێ نەدکر؛ بلا هەبیت، مە پێدڤی پێ نینە.
ئەم دپێدڤینە	+	خۆدێ یێ هەیی یە	=	بەردەوام دێ خۆ پێدڤی خۆدێ کەین

ودا باشتر گرنگیا بابەتێ ئیستیعانێ بۆ مە دیار ببیت، باشە ئەڤان چەند پرسیاران بکەین:

ژبەر چ (وإياك نستعين) دمەزنترین و گرنگترین سورەتدا (سوەرتا فاتیحە) هاتییە؟

و بۆچی ددلێ ئەڤێ سورەتێدا هاتییە، پشتی (إياك نعبد)؟

و پەیوندییا ئیستیعانێ دگەل عیبادەتی چییە؟

ئەگەر بشێی بەرسڤا ئەڤان پرسیاران بدە، و ددویڤدا بەرپەڕی ڤەدە.

بەرسڤ:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

دزمانێ عەربیدا "طغى" ب ڕامانا سەرداچوونا ئاڤێ دهێت، چ دسەر پەرداغـەکی یان سکرەکی یان هەر تشتەکـــێ دیدا بچیـــت، و ل چ سنـــووران خۆ نەگریـــت، یـــان: چ سنوور و چ چارچۆڤەك وێ کونترول نەکەن و ڕانەوەستینن.

زانایێن ئیسلامێ دبێژن: هەمی جۆرین خرابییان ژ نەبوونا ئستیعانێ ل دەف مرۆڤی چێدبن، ئانکو: دەمێ مرۆڤ وەسا خۆ دبینیت نە پێدڤی خۆدێیە و یێ ژێ بێ مننەتە، وەکی دئایەتێدا هاتی ((كَلَّا إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَىٰ أَن رَّآهُ اسْتَغْنَىٰ)) [العلق:٦ ـ٧]. ئەڤ ئایەتە ب رەنگەکێ کویر و هویر ئەگەرێ ڤەشارتی و یێ ژ ناڤدایا مرۆڤی ئەوێ وی پالڤە ددەت بۆ کرنا خرابییان دیار دکەت، ڕامانا ئایەتێ ئەڤەیە: مرۆڤ دسەردا دچیت، و خۆ ل چ سنووران ناگریت، هەمیان دبەزینیت؛ و دئەنجامدا زولم و ستەمـــێ دکـــەت، و مافێ خەلکی دخۆت، و گەلەك خرابیێن دی دکەت.

بۆچی ئەڤان کاران دکەت؟ ئەگەر چییە؟

ئەگەر ئەڤەیە (أن رآه استغنى)، ئانکو: چونکی خۆ دیت یێ بێ مننەتە ژ خۆدێ... **ڤێجا یێ هەی بێ مننەت دبیت ب پارێ خۆ**، هەر کەسەکێ گەلەك بێ مننەت و پشتگەرم ببیت ب پارێ خۆ دبیت **قارونەك** ژێ چێبیت، کا چەوا قارون د سەرداچوو دەمێ ئەو هەمی پارە و سەروەت وسامان دیتی، هزرکر پێدڤی ب خۆدێ نینە، و گۆتی ((إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِندِي))، [القصص:٧٨]. ئانکو: ئەڤ هەمی سامانە من ب زانینا خۆ یێ بدەستخۆڤە ئینای.

ویێ هەی بێ مننەت دبیت ب دەستهەلاتا خۆ، هەر کەسەکێ گەلەك بێ مننەت و پشتگەرم ببیت ب دەستهەلاتا خۆ دبیت فیرعەونەك ژێ چێببیت، و وەکێ وی بێژیت:

((أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى)) [النازعات: ٢٤].

((مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِي)) [القصص: ٣٨].

((مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ)) [غافر: ٢٩].

ئانکو: -حاشای خۆدێ- خۆ ب خۆادیێ ئەوان زانی.

و بەرەڤاژی ئەڤێ چەندێ ئەگەر مرۆڤی خۆ دیت هەردەم یێ پێدڤی خۆدێیە، ل ئەوی دەمی چەند پارە و سەروەت وسامان هەبیت د سەردا ناچیت، وەکی سلیمان پێغەمبەر (سلاڤ ل سەر بن) سەروەت وسامانەکێ ئێکجار مەزن هەبوو، بەلێ دگۆت: ((هَٰذَا مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ))،[النمل: ٤٠]. ئانکو: ئەڤە هەمی ئەوە یا خۆدێ دایە من، و هەمی بۆ من ئەزموونە؛ کا دێ سوپاسدارێ وی بم، یان نە. و کا چەوا پارەی سلیمان پێغەمبەر (سلاڤ ل سەر بن) دسەردا نەبر. دەستهەلات و پلەیێن بلند یوسف پێغەمبەر (سلاڤ ل سەر بن) دەمێ بوویە مەزنێ میسرێ دسەردا نەبر، یوسف وفیرعەون هەردووك بووبوونە مەزنێن میسرێ، بەلێ فیرعەونی چ کر، و یوسفی چ کر؟! وچیرۆکا ئەوان ئەم هەمی دزانین.

گرنگیا خواندنا (وایاك نستعین) هەڤدە جاران د ئێک رۆژدا ل سەر نڤێژێن فەرز ئەڤەیە: رۆژانە بیرا مە دئینیت ئەم د پێدڤی خۆدێینە، و خۆدێ یێ هەیی و زەنگینە، گەنجینێن وی دتژینە، ئانکو: ئیستیعانە پالدەرە بۆ کرنا عیبادەتی بۆ خۆدێ، و ئیستیعانە مە ژ خۆدیتن وبێ مننەتی و خۆ مەزنکرنێ دویر دئێخیت و رزگار دکەت، ئەوا دهێتە هەژمارتن مەزنترین سەرەکانیا کرنا گوننەهـ و خرابییان، خۆدایێ مەزن مە ژێ بپارێزیت.

نموونه

مروڤێن خۆ دبینن
بێ مننەت ژ خۆدێ

مروڤێن خۆ دبینن
د پێدڤی خۆدێ

پاره

قارون

د سەرداچوو

قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلۡمٍ عِندِيٓۚ

سلیمان

شکرا خۆدێ کر

هَٰذَا مِن فَضۡلِ رَبِّي

دەستهەلات

فیرعەون

د سەرداچوو

أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلۡأَعۡلَىٰ

یوسف

شکرا خۆدێ کر

رَبِّ قَدۡ ءَاتَيۡتَنِي مِنَ ٱلۡمُلۡكِ وَعَلَّمۡتَنِي
مِن تَأۡوِيلِ ٱلۡأَحَادِيثِ

(اهدنا الصراط المستقيم)

ل دەستپێکا شرۆڤەکرنا سۆرەتا فاتیحە، مە گۆت یا باش ئەوە ئەڤێ سورەتێ دهزرا خۆدا بکەینە سێ پشك: **ئێك:** ((بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ)) [الفاتحة: ١ ـ ٤]. باشترین سوپاسی و پەسنە بۆ خۆدێ ئەم دکەین. **دوو:** ((إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)) [الفاتحة: ٥]. مەزنترین بڕیارە دژیانا خۆدا ئەم ددەین. **سێ:** گرنگترین دوعایە ئەم بۆ خۆ دکەین. ئەڤ دوعایا ژ هەمی دوعایان گرنگتر ئەڤەیە ((اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ)) ، وئایەتا ددویفدا تەمامکەرە بۆ وێ.

یا باشە ل ڤێرێ ئەڤێ پرسیارێ ژ خۆ بکەین:

بۆچی ئەڤە گرنگترین دوعایە دژیانا مەدا؟

ئەگەر هزرا خۆ تێدا بکەین دێ بینین ئەڤ دوعایە یا گرێدایە ب ئایەتا بووریڤە، ئەو ئایەتا ب رێکا وێ ئەم مەزنترین بڕیار دژیانا خۆدا ددەین، و بەردەوام دووپات دکەین؛ بڕیارا عەبدینیا خۆدێ.

د ئەڤێ ئایەتێدا ئەم دوعا دکەین خۆدێ مە راستەرێکەت، ئانکو: مە بهێلیت ل سەر وێ بڕیارا مە دای، ل سەر رێکا عەبدینیێ.

دەمێ ئەم ل سەر نڤێژێ دبێژین (اهدنا الصراط المستقيم) یا فەرە ئەم هزرا خۆ د دوو رامانادا بکەین، هەر ئێك ژ ئەوان یا گرێدایە ب دەمەکیڤە:

ڕامانا ئێکێ:

(اهدنا الصراط المستقيم) یا گرێدایە ب دەمێ بووریڤە، ئانکو: ژ نڤێژا بووری هەتا ئەڤێ نڤێژێ، دبیت دناڤبەرا دوو نڤێژاندا گەلەك جاران مرۆڤ ژ ڕێکا راست لادەت وخەلەت بچیت، و هندەك گوننەهان بکەت، دەمێ جارەکا دی نڤێژێ دکەت، و دبێژیت (اهدنا الصراط المستقيم)، هەروەکی یێ دبێژیت: یا خۆدێ جارەکا دی من بزڤرینە سەر ڕێکا راست، ڕێکا عەبدینیا تە، گرنگە ئەم هەستکرن ب هندێ بکەین. و هەر ئێك ژ مە باش دزانیت دەمێ ئەڤێ دوعایێ دکەت، ژ ڕێکێ دەرکەفتییە یـــان دەرنەکەفتییە، و چەنـد ژێ دەرکەفتییــە و لادایە.

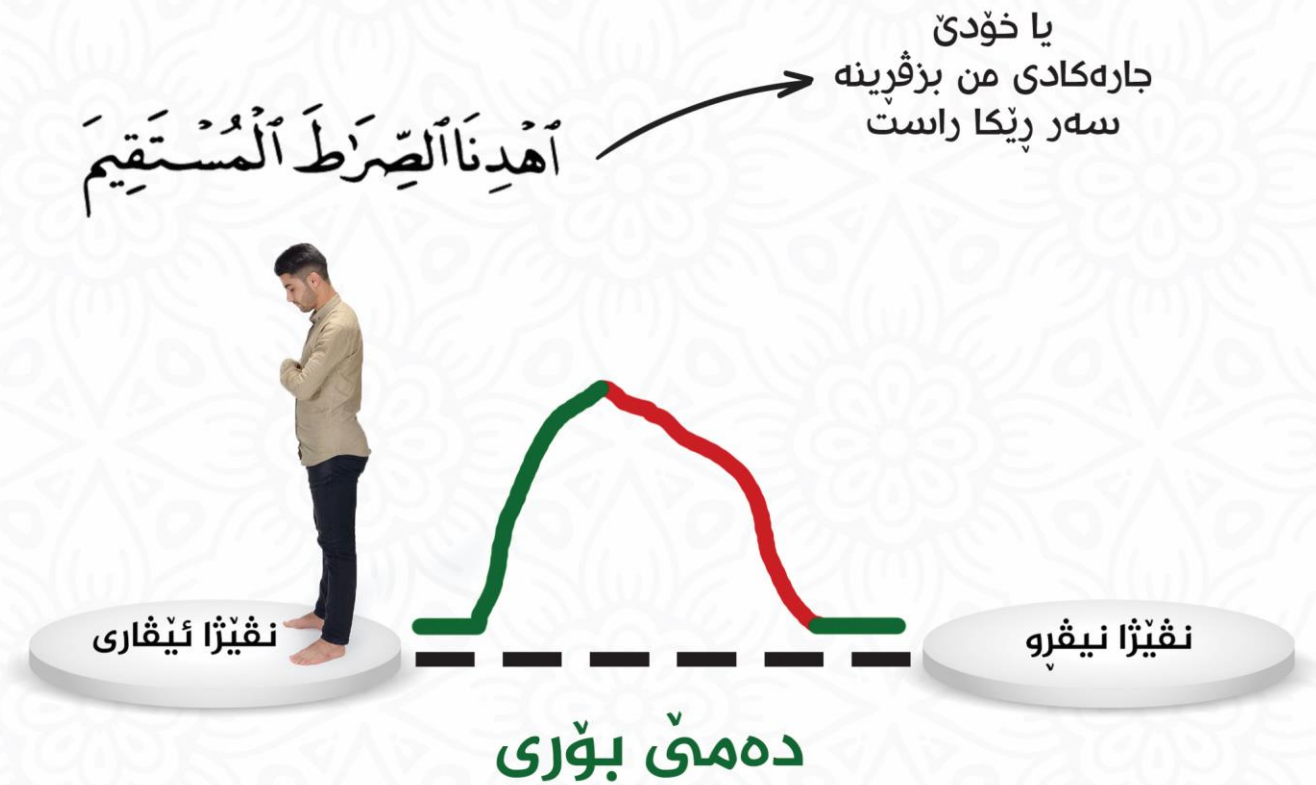

ئەگەر ئەم باش د ئەڤێ ڕامانێ گەهشتین دێ بـۆ مـــە روون و ئاشکـــەرا بیت چەند نیعمەتەکا مەزنە خۆدایێ دلۆڤان د ئێك رۆژدا پێنچ نڤێژ بۆ مە داناین.

ئێك ژ مفایێن وێ ئەڤەیە ئەم زوی ب زوی فێری کرنا گوننەهان نابین، ئەوا زانایێن بەرێ ناڤێ وێ کرییە (ألفة المنكر)، ئانکو: ڕاهاتنا ل سەر گۆننەهان؛ چونکی رۆژانە هەر چەند دەمژمێرەکان نڤێژ دهێت ئەڤێ ڕاهاتنێ دشکێنیت...

ئەگـــەر چـــاڤ خشاندنەکێ دخشتەیێن نڤێژاندا بکەین، دێ بینین بۆ نموونە -ئەگەر بەحسێ باژێرێن مە یێن کوردستانێ بکەین-: دەمێ ژ هەمیان درێژتر دناڤبەرا دوو نڤێژاندا ئەو دەمە یێ دناڤبەرا نڤێژا سپێدێ و نیڤرۆدا، هندەك جاران دبیتە (٩) دەمژمێر، یان (٩) دەمژمێر و چەند خۆلەکەك...

ئانکو ئەگەر مرۆڤ دئەڤان (٩) دەمژمێراندا ژ ڕێکا دروست دەرکەفت، و پیچەکێ چووژی، گەلەك دویر ناکەڤیت، پشتی ئەوان (٩) دەمژمێران جارەکا دی دێ نڤێژەکا دی هێـــت، دەستنڤێژێ دێ گریـــت، و دێ ل بەرانبەری خۆدایێ مەزن راوەستیت، و دێ ئەڤێ دوعایێ تێدا کەت (اهدنا الصراط المستقيم)... یا خۆدێ جارەکا من بزڤرینە سەر ڕێکا راست و دروست.

ئەگەر هەر سێ هەیڤان مە نڤێژەك کربا، ل ئەوی دەمی، دا چ ل مە هێت؟ دا چەند دویرکەڤین ژ ڕێکێ، ودا چەند ب زەحمەت زڤرین، کانێ مرۆڤ چەند دەمژمێران ل ڕێکەکا خەلەت بچیت، و کانێ دوو سێ هەیڤان لێ بچیت !

رامانا دووێ:

(اهدنا الصراط المستقيم) یا گرێدایە ب دەمێ بهێت ڤە، ئانکو: پێدڤییە ئەم هزرا خۆ دئەوێ ژیانێدا بکەین ئەوا جارەکا دی پشتی نڤێژێ دێ چینە دناڤدا، هەروەکی ئەم یێ دبێژین: یا خۆدێ پشتی ئەڤێ نڤێژێ مە بهێلیە ل سەر ئەڤێ رێکێ، و هاریکارێ مە بە ئەم لانەدەین، و ل سەر دبەردەوام بین.

ئەڤ بەردەوامبوونا ل سەر رێکا دروستە، ئەوا دبێژنێ (الاستقامه) ئێك ژ بابەتێن زێدە گرنگە دئیسلامێدا، وەکی ئایەت ئەمر دکەت ((فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ)) [هود: ١١٢]. ئانکو: بەردەوام بە ل سەر ئەڤێ رێکا راست وەکی فەرمان ژ لایێ خۆدێڤە ل تە هاتییە کرن، و چەندین ئایەتێن دی یێن پیرۆز وەکی ((إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ)) [فصلت: ٣٠]. ئانکو: ئەو مرۆڤێن باوەردار، و ئەوێن بەردەوام ل سەر رێکا عەبدینیا خۆدێ، ملیاکەت دهێن رۆژا قیامەتی مزگینیا بەهەشتی ددەنێ.

رامانەکا دی یا گرنگ یا
(اهدنا الصراط المستقيم)

دبیت بابەتەکێ گرنگ ل بەراهیا مرۆڤی بیت، و یێ پێدڤی ب دانا بڕیارەکێ بیت، بۆ نموونە: ئەنجامدانا کارەکی بیت، یان دەستنیشانکرنا کۆلیژەکێ بیت -ئەگەر قوتابییە ل قۆناغا دووازدێ-، یان چوونا دناڤ بازرگانیەکێدا بیت، یان چوونا سەفەرەکێ بیت... هتد، دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین ودبێژین (اهدنا الصراط المستقيم) یا باشە ئەم ئەوی کاری بینینە هزرا خۆ -وەکی چەوا دنڤێژا ئیستیخارێدا ئەم وەدکەین- و ب ئنیەتا وی کاری ئەوێ دوعایێ بکەین، ئانکو: یا خۆدێ سەبارەت ئەوی کاری بەرێ من بدە بڕیارا دروست.

ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ

یا خۆدێ
مە بهێلە ل سەر
رێکا راست

یا خۆدێ
د ئەڤی کارێ ل بەراهیا من
بەرێ من بدە برِیارا
دروست

نڤێژا ئێڤاری

نڤێژا مەغرەب

دەمێ هاتی

تامەتیا دوعایێ ئەڤەیە: ((صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ)) [الفاتحة: ٧]. ئانکو: یا خودێ بەرێ مە بدە ئەڤێ رێکا راست، رێکا ئەو کەسێن تە نیعمەت دگەل کری، نە رێکا کەسانێن تە کەرب و غەزەب لێ کری، و نە رێکا کەسێن رێیا راست بەرزەکری.

دەمێ ئەم ئەڤێ ئایەتێ دخوینین گرنگە هزرا خۆ دنیعمەتا ئیمانێدا بکەین، ئەم ژی ئێك ژ ئەوان کەسانین ئەوێن ل سەر رێکا دروست، و ئەم نە ژ ئەوانین ئەوێن رێکا دروست دزانن بەلێ ل دویف ناچن، و نە ژ ئەوانین ئەوێن ب رێکا راست نەکەڤن، و دئەڤێ ژیانێدا د بەرزەنە.

دیسان یافەرە دەمێ ئەم ئەڤێ دوعایێ ل سەر نڤێژێ دکەین هەست ب بەرسڤا خۆدێ بکەین وەکی د فەرموودا قودسی دا هاتی -ئەوا مە ئاماژە پێ کری- دەمێ دبێژیت: (هذا لعبدي ولعبدي ما سأل)، ئانکو: ئەڤە داخوازا عەبدێ منە، و ئەز دێ داخوازا وی پەسەند کەم.

ئەڤە -ب کورتی- ڕامانێن سورەتا فاتیحە بوون، دەمێ ئەم دخوینین ل سەر نڤێژان، گەلەکا فەرە هزرا خۆ دئەڤان ڕامانێن پڕ مفا دا بکەین، و بێ گومان ئەڤ هزرکرن و هەستکرن و ژیانا دگەل ئەڤان ڕامانان دێ بیتە هاریکارەکێ مەزن بۆ مە هەمییان ئەم نڤێژێن خۆ ب خشوع بکەین...

و نڤێژەکا ب ئەڤی رەنگی بێ گومان دێ دلێن مە ئارام کەت، و دێ بیتە ئاراستەکەر بۆ مە بەرەڤ ژیانەکا پڕ خێر وکارێن چاک.

ئێک ژ پەرتووکێن ب جوانی و ب بەرفرەهی بەحسێ بابەتێ نڤێژێ دکەت، و چەند هزرەکێن ب مفا من یێن ژێ وەرگرتین.

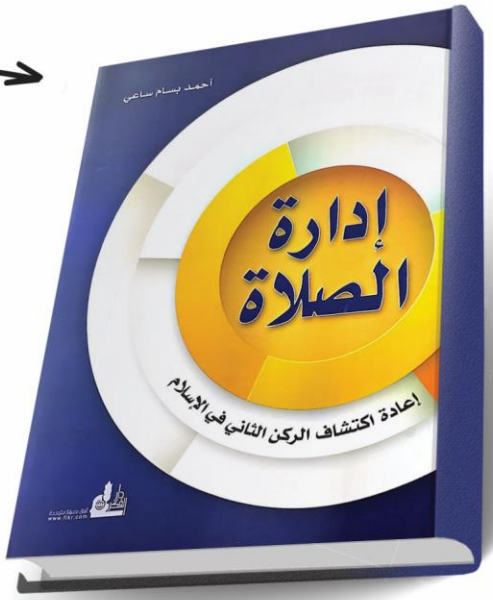

دوو: هزرکرن د سورەت و ئایەتێن پشتی سورەتا فاتیحە ئەم دخوینین:

پشتی خواندنا سورەتا فاتیحە د رکاعەتا ئێکێ و دووێدا ئەم هندەك ئایەتان، یان هندەك سورەتان دخوینین. یا باش ئەوە ئایەت و سورەتێن جوداجودا بخوینین، و هزرا خۆ دڕامانێن واندا بکەین -بێ گومان هەر کەسەك ل دویف ئاست وشیانێن خۆ-، بەلێ دبیت گەلەک ژ نڤێژکەران پشتی خواندنا سورەتا فاتیحە ئێك ژ سورەتێن کورت بخوینن، ژ بەر هندێ یا باشە ڕامان و نامەیێن ئەڤان سورەتان بزانین، و هەر جارەکا ئەم دخوینین هزرا خۆ تێدا بکەین، و سەروبەرێ خۆ ل بەرانبەری ڕامان و نامێن وانا هەلبسەنگینین، و بەردەوام کار ل سەر باشترکرنا سەروبەرێ خۆ بکەین؛ ل ئەوی دەمی شوینا دووبارە خواندنا وان ل دەف مە ببیتە جۆرە ڕاهاتنەکا نەرێنی، دێ مفایەکێ بەردەوام ژێ وەرگرین.

و ژبۆ ب سانەهیکرنا ئەڤێ هزرێ یا باشە ئەڤێ رێکێ بکاربینین: دەمێ ئەم ئێك ژ ئەوان سورەتان دخوینین ناڤ و نیشانەکێ تایبەت ب بابەتەکیڤە بۆ دانین، و هەر وەکی ئەم یێ پرسیارەکێ ژ خۆ دکەین و دبێژین:

پەیوەندییا من دگەل ئەڤی بابەتی یا چەوایە؟ ل ئەوی دەمی دێ مفایەکێ باش ژ ڕامانێن ئەڤان سورەتان وەرگرین.

هیڤی دکەم دئامادەبن بۆ گەشتەکا پڕ خوشی و مفا دگەل چەند سورەتەکێن کورت:

1 سورەتا فەلەق:

یا باشە ناڤ و نیشانێن ئەڤێ سورەتێ بکەینە: "ئەز و خواندنا ئەزکاران"، هەر جارەکا ئەڤ سورەتە مە خواند پشتی سورەتا فاتیحە، هەر ئێك ژ مە بێژیتە خۆ: ڕەوشا من دگەل ئەزکارا یا چەوایە؟ ئەز دخوینم یان نە؟ من چەند ژ بەرن، و ل سەر چەندا ئەزێ بەردەوامم؟ و هزرا خۆ د ئەوێ ڕەوشێدا بکەت، و ل هەمی دەما بزاڤێ بکەت بەرەف باشتر ڤە ببەت.

بۆچی ئەم بەحسێ ئەزکارا دکەین؟ چونکی ئەڤ سورەتە، و سورەتا (ناس) و (ئیخلاص)، هەرسێکان د زکرێ سپێدێ و ئێڤاراندا ئەم دخوینین، و بەری نڤستنێ ژی ئەم دخوینین، و دچەندین زکرێن دیدا؛ ژبەر هندێ گەلەکا فەرە هەر جارەکا ئەم دخوینین یان مە هاژێ ببیت، ئەڤان پرسیاران ژ خۆ بکەین: ئەڤان ئەزکاران ئەم دخوینین؟ و ئەم چەوا دخوینین؟ و چەوا تێدگەهین؟ و چەند کارتێکرنێ ل مە دکەن؟

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ ﴿١﴾ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِن
شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى
ٱلْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

ڕەوشا من دگەل ئەزکارا یا چەوایە؟
ئەز دخوینم یان نە؟ من چەند ژ بەرن،
و لسەر چەندا ئەزێ بەردەوامم؟

ڕامانا ئەڤێ سورەتی -ب کورتی- چییە؟

دەمێ ئەم دبێژین:

((قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ من شَرِّ مَا خَلَق))

ئەم یێ هەواریێن خۆ دگەهینینە نک خۆدایێ مەزن؛ چونکی ڕامانا (أَعُوذُ)، ئانکو: (ألتجأ)، و ئێك ژ پەیڤێن وەرگرتی ژ وێ پەیڤا (لاجيء)ـە، ئانکو: ئاوارە و پەنابەر؛ ژ بەر هندێ هەروەکی ئەم یێ دبێژین:

یا خۆدێ ئەم هەواریێن خۆ دگەهینە تە مە ب ئاوارە و پەنابەر ل نك خۆ وەرگری.

ئەم یێ دبێژینێ:

یا خۆدێ تو مە بحەوینی، و تو چەپەرەکێ بهێز و موکم ل دورماندووری مە چێکەی، و ببینە بەرچاڤێن خۆ هەروەکی ب خواندنا ئەڤان سۆرەتان ئەم یێ کەلهەکا مەزن و موکم ئاڤا دکەین، دا ئەڤ چەپەر و کەلهە مە ژ چ بپارێزیت؟ (من شر ما خلق)، دا مە ژ هەر تشتەکێ خراب ل ئەڤێ دونیایێ بپارێزیت؛ ژ هەر ئیزایەکێ، حەسیدیەکێ، زیانەکێ، نەخۆشیەکێ، پیلانەکێ... ئەم یێ دبێژینێ: یا خۆدێ ئەڤان سورەتان بۆ مە بکە پەرژان، و مە پێ بپارێزە ژ ئەڤان هەمی نەخۆشیان.

2 سۆرەتا ناس:

ئەڤ سورەتە -وەکی مە ئاماژە پێ کری- یا پشکدارە دناڤێ (ئەز و خواندانا ئەزکاران) دگەل سورەتا (فەلەق) و (ئیخلاص)، بەلێ چونکی بەحسی بابەتەکێ دەستنیشانکری دکەت، ئەم دشێین ئەڤان ناڤ و نیشانان ژی بۆ دانین: "ئەز و ڕیبڕویبوونا شەیتانی". هەر جارەکا ئەم ئەڤێ سورەتێ ل سەر نڤێژێ بخوینین پێدڤییە ئێکسەر هزرا خۆ دسەروبەرێ خۆ دگەل شەیتانیدا بکەین؛ چونکی ئەم یێ دهەڤرکیەکا توند وزێدە دژواردا دگەل، سورەتا (ناس) ئەڤێ هەڤرکیا دژوار دسەلمینیت، و ب ئەڤی رەنگێ دێ بەحسکەم: د سورەتا (فەلەق) دا ئەم ئێك جار هەواریێن خۆ دگەهینە خۆدێ ((أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ)) دا مە ژ زیان و ئیزایا هەمی تشتان بپارێزیت، بەلێ د سورەتا (ناس) دا ئەم سێ جاران هەواریێن خۆ دگەهینە خۆدێ ((أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ)) ((مَلِكِ النَّاسِ)) ((إِلَهِ النَّاسِ))؛ دا مە ژ زیان و ئیزایا شەیتانی بپارێزیت ((مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ)).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَٰهِ
النَّاسِ ﴿٣﴾ مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي
يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

پەیوەندییا من دگەل شەیتانی یا چەوایە؟

ژبەر هندێ گەلەکا فەرە دەمێ ئەم پشتی سورەتا فاتیحە ئەڤێ سورەتێ دخوینین، هەر ئێك ژ مە پێداچوونەکێ دپەویوەندییا خۆ دا دگەل شەیتانی بکەت... ئەوی چەند درب ل من داینە؟ و من چەند درب لێداینە؟ ئەز چەند جاران شیایمە وی؟ و ئەو چەند جاران شیایە من؟ من چەند جاران گوهێ خۆ دایە وی یان گوهێ خۆ دایە دویڤەلانکێن وی ژ هەڤالێن خراب؟ و چەند جاران ئەز ل دویف ڕیکا وی و وان هەڤالێن خراب نە چوویمە؟ و ل دویف بەرسڤا ئەڤان پرسیاران پێدڤییە کار ل سەر موکمکرنا ئیمانا خۆ بکەین.

3 سورەتا ئیخلاص:

مە هەمیان ئەڤ سورەتە ژبەرە

ئەم دشێین دوو ناڤ و نیشانان بۆ ئەڤێ سورەتی دانین "ئەز و ئیخلاص" و "ئەز و خۆ پێدڤیکرن بۆ خۆدایێ مەزن"؛ چونکی ئەڤ سورەتە دبێژتە مە: خۆدایێ مەزن ئێکە، یێ بتنێیە، بێ شریك و بێ هەڤال. و (الصمد)، ئانکو: هەمی داخوازی بۆ وی دهێنە بلندکرن؛ ژ بەر هندێ هەمی ئەو کارێن ئەم دکەین دڤێت بۆ خۆدێ بن، و خۆ پیدڤی کەسەکی نەکەین ژ بلێ خۆدایێ مەزن.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ

وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

"ئەز و ئیخلاص
ئەز و خۆ پێدڤیکرن
بۆ خۆدایێ مەزن "

4 سورەتا عەصر:

ناڤ و نیشانێن ئەڤێ سورەتێ دێ کەینە: " ئەز و ئیمان"، و هەر جارەکا ئەم لسەر نڤێژێ دخوینین یا باشە هزرا خۆ دسەروبەرێ ئیمانا خۆدا بکەین. ڕامانا سورەتێ ب کورتی ئەڤەیە: ((وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ)) پشتی خۆدایێ مەزن ب دەمی سویند دخۆت، گەلەک ب ئاشکەرایی و ب پشتراستی دیار دکەت هەمی مرۆڤ دخوسارەتن، ئانکو: نا گەهنە رازیبوونا خۆدێ، ((إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ)) ئانکو: ئەو نەبن ئەوێن خۆدانێن چوار سالوخەتان، بتنێ ئەو رازیبوونا خۆدێ بدەستخۆڤە دئینین.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

ئەز و ئیمان

ئێکەمین سالوخەت ئیمانە، و پشتی هینگی یێ بەحسی سێ سالوخەتێن دی کرییە، بەلێ ل ڤێرێ یا گرنگە ئەم بزانین ئەڤ هەرسێ سالوخەتە نیشانێن ئیمانێنە، ئانکو: سێ پیڤەرن ب رێکا ئەوان دێ زانین ئیمانا مە ل چ ئاستە، یا بهێزە، یان یا لاوازە؟ ئەڤ سێ سالوخەتە ئەڤەنە: ((وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ)) ، ژبەر هندێ فەرە دەمێ ئەم سورەتا عەصر دخوینین بهێین سەحکەینە ئەوان سێ نیشانان، کا تا چ ڕادە ل دەڤ مە هەنە؟

نیشانا ئێکێ چییە؟

((وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ))، ئانکو: بەرهەمێ ئیمانا ب سلامەت و بهێز کرنا کارێ باشە. و ل ڤێرێ پێدڤییە هەر ئێك ژ مە بێژیتە خۆ: ئەز چەند ب کارێن باش رادبم؟ کێم یان گەلەك؟ ب بەردەوامی یان دویر دویرە؟ و ئەو چ کارێن باشن ئەوێن ئەز پێ رادبم؟ دبچویکن یان دمەزنن؟ و بێ گومان هندی رێژا ئەوان کاران زێدەتر بن، و جۆرێ ئەوان باشتر بن. و بۆ خۆدێ بن، بێ گومان هەمی بەلگەنە ل سەر هێز و سلامەتیا ئیمانا مە.

نیشانا دووێ: ((وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ)) ئانکو: نە بتنێ مە باشی بۆ خۆ بڤێت، بەلکی بۆ خەلك و جڤاك و مللەتێ خۆ ژی مە بڤێت، بەرێ ئەوان بدەینە هەر کار و تشتەکێ باش و خێرا ئەوان تێدا بیت.

نیشانا سێیێ ((وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ))، ئانکو: ئەم د بێهنفرەهـ بین دئەڤێ ژیانێدا -ب رەنگەکێ گشتی-، و ل سەر بەردەوامبوونا کارێن خێرێ ئەوێن ئەم پێ رادبین -ب رەنگەکێ تایبەت-.

هەرجارەکا سورەتا عەصر ل سەر نڤێژێ مە خواند، یا فەرە سێ پشکنینێن بلەز بۆ ئیمانا خۆ بکەین:
پشکنینا ڕێژە و جۆرێ کارێن من یێن چاک. و پشکنینا ڤیان و گەهاندنا خێر و باشیێ بۆ کەسانێن دی، و پشکنینا بێهنفرەهیێ.
ئەگەر ئەنجام د باش بوون، ددلێ خۆدا بێژە: سوپاس بۆ تە یا خۆدێ، و بڕیارێ بدە بەردەوام بی، و باشتر لێ بکەی.
و ئەگەر ئەنجام د باش نەبوون، ددلێ خۆدا بێژە: ل من ببوورە یا خۆدێ، و بڕیارێ بدە کێماسیان چارەسەرکەی.

5 سورەتا نەصر:

ناڤ و نیشانێن ئەڤێ سورەتێ دێ کەینە: "ئەز و کرنا کارێن چاك بۆ خۆدێ"، و هەر جارەکا ئەم ئەڤێ سورەتێ لسەر نڤێژێ دخوینین ددلێ خۆدا بێژین: یا خۆدێ، هندی ئەم کارێن چاك بۆ تە بکەین کێمە؛ چونکی ئەڤ سورەتە ئەمر دکەت: ((إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا)) [النصر: ١-٣]، ئانکو یا دبێژتە پێغەمبەرێ خۆشتڤی -سلاڤ ل سەر بن- ئەگەر سەرکەفتنا خۆدێ بۆ تە هات، و تو چوویە دمەککەهێدا، و تە دیت کۆم کۆم خەلك موسلمان بوون، هینگی بێژە: (سبحان الله، الحمد لله، استغفر الله)، ئانکو: مەزناتیا خۆدێ بینە بەرچاڤێن خۆ، و سوپاسیا وی بکە، و داخوازا لێبوورینێ ژێ بکە.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

إِذَا جَآءَ نَصْرُ ٱللَّهِ وَٱلْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ ٱلنَّاسَ
يَدْخُلُونَ فِى دِينِ ٱللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
وَٱسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

"ئەز و کرنا کارێن
چاک بۆ خۆدێ"

نامەیا گرنگ یا ئەڤێ سۆرەتێ ئەڤەیە:
چ جاران ئەم ب چاڤەکێ مەزن بەرێخۆ نەدەینە ئەوان کارێن چاك ئەوێن ئەم بۆ خودێ دکەین.

بۆ نموونە چ جاران ئەو هەست بۆ مە چێنەبیت ئەم گەلەک یێ نڤێژان یان شەڤ نڤێژان یان ختمێن قورئانێ دکەین...

یان ئەم گەلەك یێ هاریکارییا پێدڤی و هەژاران دکەین...

یان گەلەك یێ خزمەتا دینێ خۆ دکەین؛ چونکی ئەڤ سورەتە یا بەحسێ ڤەکرنا مەککەهێ دکەت، ئەوا ل سالا هەشتێ مشەختی رویدای، ئانکو: پشتی بیست و ئێك سالێن بەردەوام یێن پڕ زەحمەت و کارێن مەزن و قوربانیدان بۆ خۆدێ ژ لایێ پێغەمبەرێ خۆشتڤیڤە (سلاڤێن خۆدێ ل سەر بن)، و پشتی ئەڤ سەرکەفتنا مەزن بدەستخۆڤە ئینای، و پشتی ژمارەکا مەزنا خەلکی هاتینە سەر رێك و رێبازا وی، پشتی ئەڤێ هەمیێ خۆدایێ مەزن یێ فەرمانێ لێدکەت: ((فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا)) [النصر: ٣]، ئانکو: خۆ ل ئەوی دەمی ژی هەر سوپاسیا خۆدێ بکە و ئیستیغفارا بکە.

نامەیا سەرەکی یا ئەڤێ سورەتێ ئەڤەیە: هندی ئەم بۆ خۆدێ بکەین هەر یا کێمە ل بەرانبەری ئەوێ ئەوا خۆدایێ مەزن بۆ مە کری.

6 سورەتا قاریعە و زەلزەلە:

ئەڤ هەردوو سورەتە بەحسێ رۆژا قیامەتێ دکەن؛ ژ بەر هندێ یا باش ئەوە ناڤ و نیشانێن ئەڤان هەردوو سورەتان بکەینە: "ئەز و بیرهاتنا رۆژا قیامەتێ"، و گرنگ ئەوە دەمێ ئەم د خوینین ل سەر نڤێژێ هزرا خۆ بکەین رۆژانە چەند جاران ئەم هزرا خۆ د رۆژا قیامەتێدا دکەین؛ چونکی چارەنڤیسێ مە یێ دویماهیکێ هەر ئەوە.

دەمێ ئەم سورەتا قاریعە دخوینین -ئەگەر ئەم دڕامانا هەمی پەیڤان ژی نەگەهین- گرنگ ئەوە ئەم بزانین ئەڤ سورەتە یا بەحسێ رۆژا قیامەتێ دکەت، دەمێ ئەڤ دونیایە ب دویماهیك دهێت و خراب دبیت، و دەمێ ئەم ئەڤان ئایەتان دخوینین ((فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ... وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُه)) یا باشە بیرا مە ل میزانێ بهیت، "میزان" ئەڤ پەیڤا ئەم دژیانا خۆدا گەلەك جاران بکاردئینین، ل ئەوی دەمی بلا هزرا مە بچیتە سەر ئەوێ میزانا دێ هێتە دانان ل رۆژا قیامەتی، لایەکێ وێ خێر و باشی دچنە تێدا، و لایەکی دی گوننەهـ و خرابی دچنە تێدا، و ئەو خێر و باشی و گوننەهـ و خرابی ئەون ئەوێن ل ئەڤێ دونیایێ ئەم دکەین.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ٱلْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا ٱلْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ
﴿٣﴾ يَوْمَ يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ ٱلْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾
وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنفُوشِ ﴿٥﴾ فَأَمَّا
مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ
﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٨﴾ فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ
﴿٩﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌۢ ﴿١١﴾

دەمێ ئەم سورەتا زەلزەلە دخوینین یا فەرە هزرا مە بچیتە سەر پەیڤا "زلزلت" ئەوا بیرا مە ل زلزالان: پیڤەلەرزان: ئەردهەژینان دئینیت، ل سالا (٢٠١٨) ێ ئەرد هەژینەك ل كوردستانێ چێبوو، دبیت ل بیرا مە بیت چ هەستكرن بۆ مە چیبوو، و رەوشا مە یا چەوابوو. ئەڤ سورەتە بەحسێ مەزنترین پیڤەلەرز دكەت ئەوا ل دەستپێكا رۆژا قیامەتی دێ چێبیت، و ژ ئەگەرێ وێ كەس ل سەر رویێ ئەڤی ئەردی نامینیت، و ئەڤ دونیایە دێ بدویماهیك هێت، و ئاخرەت دێ دەستپێكەت ب رابوونا خەلكێ ژ گۆرستانان، و میزان دێ هێنە دانان، و حیساب دێ دگەل هەمی مرۆڤان هێتە كرن ل سەر ئەو كارێن ئەوان ئەنجامداین دژیانا خۆدا ل دونیایێ، و ل دویف ئەوێ حیسابێ چارەنڤیسێ ئەوان دێ هێتە دەستنیشانكرن.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ أَثْقَالَهَا
﴿٢﴾ وَقَالَ ٱلْإِنسَٰنُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾
بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ ٱلنَّاسُ أَشْتَاتًا
لِّيُرَوْا۟ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا
يَرَهُۥ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴿٨﴾

ئەز و بیرهاتنا رۆژا قیامەتێ

دەمێ ئەم ئەڤان سورەتان دخوینین، پێدڤییە ئێکسەر هزرا مە بچیتە سەر ئاخرەتێ؛ چونکی بیرهاتنا رۆژا قیامەتی کارتێکرنەکا مەزن ل رەفتار و کریارێن مە دکەت، و بتنێ دوو پرسیاران دێ ژ تە کەم خواندەڤانێ رێزدار، بەرسڤان ئەوان دێ بۆ تە گرنگیا ئەڤی بابەتی دیارکەت:

ئەرێ تە چەند کارێن خێرێ دژیانا خۆدا کرینە بتنێ ژ بەر ئاخرەتا خۆ؟ و بتنێ ژبەر رازیبوونا خۆدێ و چوونا بەهەشتێ؟.

و ئەرێ تە خۆ ژ چەند کارێن خراب دایە پاش و تە نەکرینە -دگەل وێ چەندێ تو دشیای بکەی- بتنێ ژبەر ئاخرەتا خۆ، ژ بەر ترسا دۆزەخێ و سزایێ خۆدایێ مەزن؟

بهێزکرن و موکمرنا باوەریێ ب رۆژا قیامەتێ رێژا خێر و کارێن چاك د ژیانامەدا گەلەك زێدە دکەت، و رێژا خرابییان گەلەك کێم دکەت.

قورئانا پیرۆز و جۆرێن مرۆڤان سەبارەت سەرەدەریا وان دگەل نڤێژێ

قورئانا پیرۆز دچەندین ئایەتاندا بەحسێ گەلەك جۆرێن مرۆڤان کرییە سەبارەت سەرەدەریا وان دگەل نڤێژێ، راستە دبەرپەرێن ئەڤێ پەرتووکێدا مە بەحسێ گرنگیا رۆلێ نڤێژێ دژیانا مە دا کر، و مە دووپاتکر دا ب ئەڤی رۆلی راببیت پێدڤییە ئەم دروست تێبگەهین، و ئەم ب خشوع بکەین، ئەڤە ژبلی رۆلێ نڤێژێ دچارەنڤیسێ مە دا ل ئاخرەتێ، بەلێ دگەل ئەڤێ چەندێ هەمی مرۆڤ ئەو نینن ئەوێن نڤێژان دکەن، و ئەوێن گەلەک گۆهێ وان لسەر نڤێژێن وان، بەلکی وەکی ئایەت بۆ مە دیار دکەن، و وەکی دژیانا خۆ دا ئەم دبینین گەلەک جۆرێن سەرەدەریێ یێن هەین دگەل نڤێژێ.

ل دویماهیکا ئەڤێ پەرتووکێ دێ ئاماژەیێ ب ئەڤان هەمی جۆران کەین وەکی ئایەتان بەحس کرین، و ل دویف فەرمانێن قورئانا پیرۆز دێ دوو خالێن گرنگ دیار کەین:

ئێك: ئەم کیژ جۆر بین ژ ئەڤان جۆران؟

دوو: ئەم چەوا سەرەدەریێ دگەل جورێن دی بکەین؟

جۆرێ ئێکێ:

چەندین ئایەتان بەحسێ ئەڤی جۆرێ مرۆڤان کریە، ژ وان ئایەتێن سەرێ سورەتا مؤمنون: ((قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)) [المؤمنون:١-٢]. و پشتی دەستنیشانکرنا چەندین سالوخەتێن ئەڤان مرۆڤان دووبارە ئایەتەك بەحسێ نڤێژێ دکەت ((وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ)) [المؤمنون:٩]، و د سۆرەتەکا دیدا ئاماژە ب هندەك ژ سالوخەتێن مرۆڤێن خۆدان ئیمان هاتییە کرن، ژ وان ((الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ))[المعارج:٢٣]..

ئەڤ هەر سێ ئایەتە ب ئەڤی رەنگێ ل خوارێ بەحسێ سەرەدەریا ئەڤی جۆرێ مرۆڤان دگەل نڤێژێ دکەن:

1. دەمێ ئەڤ مرۆڤە نڤێژا خۆ دکەن گۆهێ وان هەمی یێ لسەر وی نڤێژێ؛ چونکی پەیڤا (فی) د ئایەتا ((الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)) وێ ڕامانێ دگەهینیت، ئانکو: هزرا وان یا لسەر ئەوان ئاخڤتنێن دبێژن،و ئەوان لڤینێن دنڤێژێدا دکەن، و ڕامانێن وان کارتێکرنێ لێ دکەن د نڤێژێدا، و ژ دەرڤەی نڤێژێ.
2. دلێن ئەڤان مرۆڤان گەلەک دگرێداینە ب کرنا نڤێژانڤە، ئایەتا ((عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ)) وێ ڕامانێ دگەهینیت ئەڤ مرۆڤە دهشیارن ل دەمێن نڤێژان، گۆهێ وان یێ ل بانگان، ئەپلیکێشنێن تایبەت ب خشتێن دەمێن بانگاڤە یێ د موبایلێن واندا. ئەگەر یێ دان عەمر بیت بەردەوام پرسیار دکەت: بانگ دایە یان نە؟ نڤێژ بوویە یان نە؟
3. ئەڤ مرۆڤە د بەردەوامن لسەر کرنا نڤێژێن خۆ.

وەکی ئایەتا ((الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ)) ب ئاشکەرایی ئەڤێ ڕامانێ دیار دکەت.

جۆرێ دووێ:

ئەڤ ئایەتا پیرۆز ((فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ)) [الماعون: ٤ ـ ٥]. بەحسێ ئەڤی جۆرێ مرۆڤان دکەت، پەیڤا ((فَوَيْلٌ)) زەنگا مەترسیێ بۆ مرۆڤێن نڤێژ ل دەف وان تشتەکێ نەیێ گرنگ لێ د دەت، و دیاردکەت ب ئەڤی رەنگی ئەو د خوسارەتن. کینە ئەڤ جورە مروڤە؟ ئەو مروڤن ئەوێن دێ بانگ دەت، دێ تژی کارێن دی کەن، و دێ نڤێژێ هێلن دویماهیك کار، بۆ نموونە: نڤێژا ئێڤاری یا بووی، دێ بیتە بەربەرکی مەغرەب ژنوی دێ نڤێژا خۆ کەت، و دبیت نڤێژەکا بلەز و بەز ژی بکەت !

جۆرێ سێیێ:

خودایێ مەزن ب ئەڤی رەنگی بەحسێ ئەڤی جۆری دکەت: ((وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا))[النساء:١٤٢]. ئەڤ ئایەتە بەحسێ مرۆڤێن دووڕوییە و منافقە، ئەوێن دهێنە نڤێژێ ب بێ خیرەتی و ب گرانیڤە ((قَامُوا كُسَالَى))، و بتنێ بۆ رویمەتی نڤێژان دکەن ((يُرَاءُونَ النَّاسَ)). ئەڤ سەرەدەریە دگەل نڤێژێ گەلەکا خرابە، و بێگومان ئەڤ جۆرە ژ جۆرێ دووێ گەلەك خرابترە؛ چونکی ئەڤە هندەك مرۆڤن ژ بەر خەلکی نڤێژان دکەن، نەك بۆ خۆدێ، ئانکو: یێ ب کارەکی رادبن بێی باورەی پێ هەبیت.

ئایەتەکا دی دیسان بەحسێ منافقا دکەت ب ئەڤی رەنگی ((وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى)) [التوبه:٥٤]. د ئەڤێ ئاتێدا دووبارە پەیڤا (كسالى) یا هاتی، دووپات دکەت ئەڤ مرۆڤە گەلەک د بێ خیرەتن و د گرانن بۆ کرنا نڤێژێ، و نەکو ئەڤە سالوخەتەکێ جێگیرە ل دەف وان، بەلکی دێ بینی بۆ هندەك کارێن دی گەلەك د سڤکن، و گەلەك ژ ئەوان کاران ب زەحمەترن ژ نڤێژێ، و دەمەکێ زێدەتر ژ دەمێ نڤێژێ پێڤە

تێبینیەکا گرنگ

مافێ کەسەکێ ژ مە نینە ئەم ئەڤی حوکمی دانینە سەر خەلکی، مافێ مە نینە بێژین "فلان کەس یێ منافق و دووڕوییە"، بەلکی یا گرنگ ئەوە هەر ئێك ژ مە هزرا خۆ دخۆدا بکەت، و بزاڤێ بکەت ئەو ئەڤ جۆرە مرۆڤە نەبیت ئەوێ گەلەک ب گرانیڤە نڤێژێ دکەت، و بتنێ ژ بەر خەلکی بکەت.

نڤێژ وەکی کەلهەکا بهێز و ئاسێیە دەمێ مرۆڤ ژێ دەردکەڤیت تۆشی هێرشێن دژوارێن گوننەهان دبیت.

جۆرێ چوارێ:

قورئانا پیرۆز دئایەتەکێدا بەحسێ ئەڤی جۆری دکەت دەمێ ئەمر دکەت: دکەت: ((فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ))[مریم:٥٩]، ئەڤە ئەو مرۆڤن ئەوێن نڤێژان ناکەن، و بەری نوکە مە ئاماژە پێکر ئەگەر مرۆڤ نڤێژان نەکەت، هەروەکی مرۆڤی ئەو مەتالێن بهێز وموکم هاڤێشتین، و بێ گومان ل ئەوی دەمی مرۆڤ دێ بیتە نێچیرەکا ب سانەهی بۆ تیرێن ژەهرکری یێن گوننەهان، و دئەنجامدا دێ بیتە ئێخسیرێ شەهوەت و ئارەزوییێن خۆ، وەکی ئایەتێ ب ئاشکەرایی بەحسکری (واتبعوا الشهوات).

جۆرێ پێنجێ:

دبیت پشتی مە بەحسێ جۆرێ چوارێ کری ئەم بێژین: ئەرێ ما هێش جۆرێن وێڤەتر و خرابتر هەنە قورئانێ ئاماژە پێ کربن؟

بەلێ ئایەتەك بەحسی جۆرەکێ خرابتر دکەت، دەمێ ئەمر دکەت:((وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا))[المائدة:٥٨]. ئەڤ جۆرە خرابترە؛ چونکی نە بتنێ نڤێژان ناکەن، و ب دویڤ ئارەزوییێن خۆ دکەڤن، بەلکی دەمێ هندەك مرۆڤ نڤێژان دکەن ترانێن خۆ پێدکەن، بۆ نموونە ل سەردەمێ مە هندەك کەسانێن ژ ئەڤی جۆرید دەرحەقا نڤێژکەراندا دبێژن: بەرێخۆ بدە ئەڤانان، یێ نڤێژێ دکەن، ئەم یێ ل چەرخێ بیست و ئێکێ و هێشتا ئەڤە یێ نڤێژان دکەن. و گەلەك ئاخڤتنێن خرابتر.

بەلێ دویماهیکا ئەڤێ ئایەتا ل سەری مە ئاماژە پێکری باش بەرسڤا ترانێن وان ددەت دەمێ ئەمر دکەت: ((ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ))[المائدة:٥٨].ئانکو: عەقلێ وان دروست کار ناکەت؛ ژ بەر هندێ د نەزانن د ئەڤی بابەتیدا و تێناگەهن.

جورێ شەشێ و دویماهیێ:

ئەڤ جۆرە خرابترینە، ئایەت ب ئەڤی رەنگی بەحس دکەت: ((أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى عَبْدًا إِذَا صَلَّى)) [العلق: ٩-١٠]. ئەڤە هندەك مرۆڤن ل ئاستێ ترانەپێکرنێ ژی راناوەستن، بەلکی ب هەمی شیانێن خۆ بزاڤێ دکەن نڤێژ نەهێنەکرن، و ب گەلەك رێکان خەلکی پالڤەددەن نڤێژان نەکەن، و ل بەر دلێن وان گران دکەن.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ أَن يُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ وَسَعَىٰ فِى خَرَابِهَآ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَن يَدْخُلُوهَآ إِلَّا خَآئِفِينَ ۚ

دویماهیك پەیڤ

ئەم کیژ جۆر بین؟

قورئانا پیرۆز ب ئەڤی رەنگێ روون و ئاشکەرا جۆرێن مرۆڤان سەبارەت سەرەدەریا وان دگەل نڤێژێ یێن دیار کرین، بێ گومان پێدڤییە ئەم جورێ ئێکێ بین، وبەردەوام ئەڤ سێ ئایەتە ل بیرا مە بن: ((فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ)) و ((عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُون)) و ((عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ))، و ژبو ب سانەهیکرنێ ڕامانا ئەڤان ئایەتان دێ د ئێك رستەدا کورتکەم:

"دێ بەردەوام دلێ من ل سەر کرنا نڤێژان بیت ب خشوع"

ئەم دشێین ئەڤێ ڕستەیێ بۆ خۆ وەکی دوریشمەکی لێبکەین، و سەرەدەریا خۆ دگەل نڤێژێ بکەینە رەنگڤەدان بۆ ئەڤی دوریشمی.

چەوا سەردەریێ دگەل جۆرێن دی بکەین؟

دگەل جۆرێن دی پێدڤییە ب ئەڤی رەنگی سەرەدەریێ بکەین:

دگەل جۆرێ دووێ و سێیێ و چوارێ: ئەوێن نڤێژ ل بەر دلێن وان یا گران، یان دکەن بۆ رویمەتی، یان نڤێژان ناکەن، یا دروست ئەوە شیرەتان لێ بکەین ب ئاخڤتنێن نەرم و جوان، و بتنێ، نەك دناڤ خەلکیدا، و دوعا بۆ بکەین خۆدێ نڤێژان ل بەر دلێن وان شرین بکەت، وهێدێ هێدێ باوەریێ بۆ چێکەین ب گرنگیا نڤێژێ دژیانا مەدا، وخێرا وێ یا مەزن ل ئاخرەتێ.

دگەل جۆرین پێنجێ وشەشێ: ئەوێن ترانا ب نڤێژکەران دکەن، یان بزاڤێ دکەن نڤێژ نەهێنە کرن، پێدڤییە کار ل سەر خۆ بکەین ب چ رەنگان ئەو ترانە و ئەو رێکێن جودا جودا ئەوێن بکاردئینن کارتێکرنێ ل سەر نڤێژکرنا مە نەکەن، و بەردەوام کار بکەین ل سەر دوو تەوەران: ئێك: هویرتر و کویرتر نیاسینا نڤێژێ، و باشتر موکمرنا باوەریا خۆ ب رۆلێ گرنگ یێ نڤێژێ دژیانا مەدا. دوو: گەشەکرنا حەژێکرنا خۆ بۆ کرنا نڤێژێ.

هەلویستێ مە دگەل هەمی جۆران

جۆرێ ئێکێ	ئەم ئەو بین
جۆرێ دووێ و سێیێ و چوارێ	شیرەتان لێ بکەین، و دوعایان بۆ بکەین
جۆرێ پێنجێ وشەشێ	ئاخڤنێن ئەوان بلا کارتێکرنێ ل مە نەکەن

ل هندەك جهان ئەز شەرم دكەم نڤێژێ بكەم!

و ل ڤێری گەلەكا گرنگە ئاماژەیێ ب خالەكێ بكەم:

هشیار ببین ل هندەك جهان شەرمێ نەكەینە هێجەت بۆ نەكرنا نڤێژێ، بەلكی بەرەڤاژی ئەڤێ چەندێ، هەر جهەكێ ئەم لێ بین، ب شانازیڤە نڤێژێن خۆ بكەین؛ چونكی نڤێژ ناسناما مرۆڤێ موسلمانە...

و ئەگەر ئەوێن نڤێژان نەكەن -وهەر كەسەكێ ئازادە- شەرم ژ نەكرنا نڤێژێ نەكەن، بۆچی ئەم شەرم ژ كرنا نڤێژێ بكەین؟!

ب تایبەتی ب سەدان ملیون موسلمان ژ پتریا نفش و نەتەوەیان ل سەرانسەری جیهانێ رۆژانە ئەڤێ نڤێژێ دكەن.

و پشتی هینگی ژ كێ شەرم بكەین؟

ئەڤێ ئەم ژێ شەرم دكەین ل رۆژا قیامەتێ دێ بۆ مە چ كەت؟

ئێ مانە هەر چوونە و هێلانە؟

و مانە خۆدانێ ئەوێ رۆژێ هەر خۆدایێ مەزنە ئەوێ بۆ وی ئەم ئەڤان نڤێژان دكەین؟

ل دویماهیکێ ئەم شوکرا خۆدێ دکەین ئەڤ نیعمەتا مەزن دگەل مە کری، نیعمەتا کرنا نڤێژان، و راستە دەمێ ئەم نڤێژێ دکەین هندەك جاران هزرا مە ل سەر نامینیت، بەلێ ئەڤ چەندە بۆ مە یا نەخۆشە، و ژبەر هندێ بەردەوام ئەم ئەڤێ پرسیارێ دکەین: چەوا دێ شێین دروست نڤێژێ کەین؟ و چەوا دێ هزرا مە مینتە ل سەر؟ و ئەم بۆ خۆ ل رێکان دگەرێین. ئەڤە هەمی نیشانێن ئیمانێ نە. خودایێ مەزن بەردەوام مە شارەزاکەت دنڤێژێدا، و ل بەر دلێن مە شرین بکەت، وهاریکارێ مەبیت بۆ کرنا نڤێژان ب رەنگەکێ دروست، ب رەنگەکی وەسا ببیتە ئارامکەر بۆ دل و دەروونێ مە، و ئاراستەکەر بۆ هەمی ژیانا مە.

هیڤی دکەم ئەڤ گەریانا تە
د ئەڤێ پەرتووکێدا کری جهێ مفای بیت.

Dr.Najeeb Balataee

خۆاندەڤانێ هێژا:

بۆ دیتنا هەمی خەلەکێن بەرنامێ (قورئان ژیانە)، و بەرنامێن دی سەرەدانا کەنالێ یوتیوبی بکە

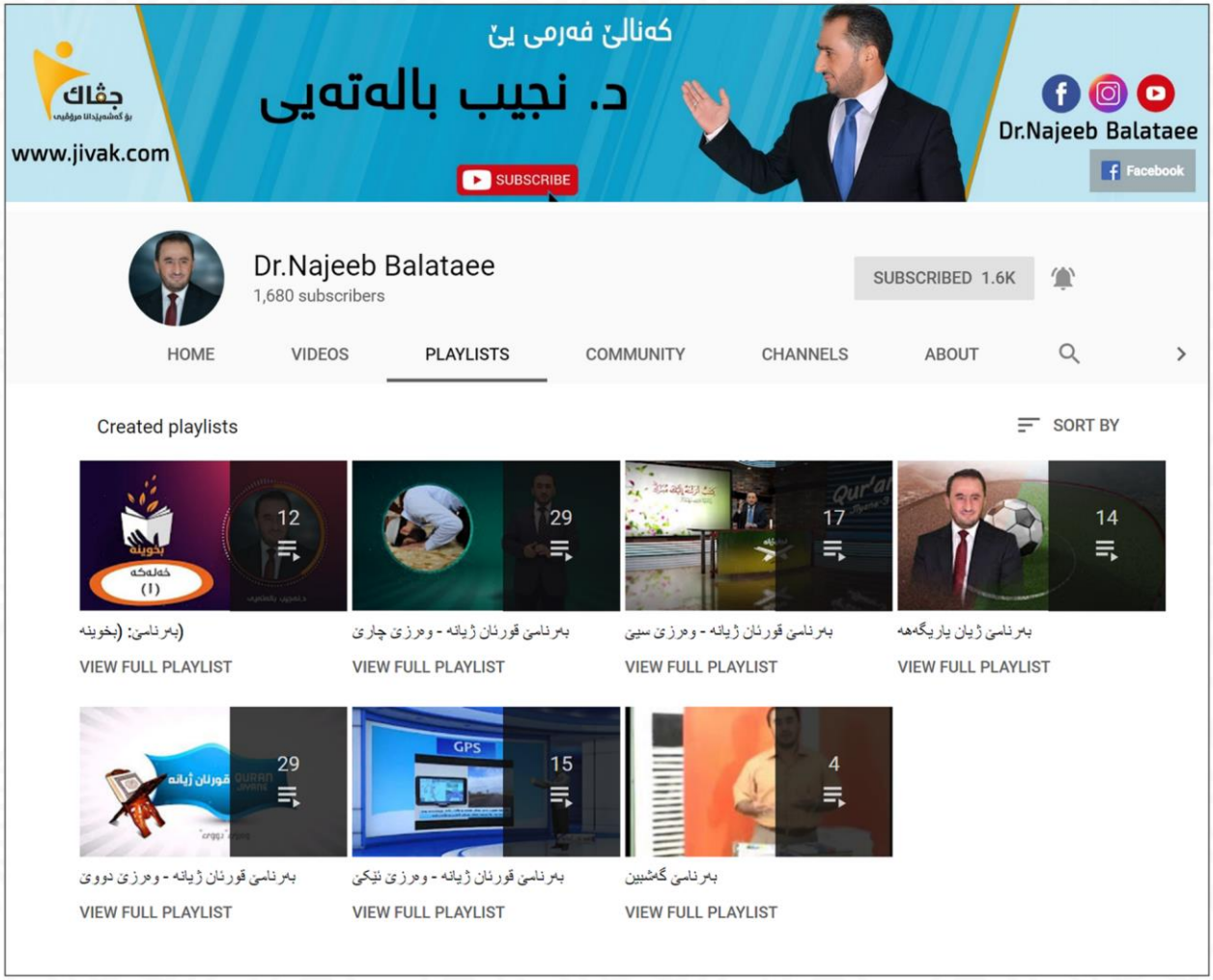

ب سۆپاسیڤە، هەر تێبینیەکا هەوەیێن رێزدار هەبیت لسەر ئەڤێ پەرتووکێ ب نامەکێ بۆ پەیجێ من یێ فەرمی لسەر فەیسبوکی ب هنێرین، دگەل رێزگرتنێ.

Dr.Najeeb Balataee

گرنگترین ئەو بابەتێن
د ئەڤێ پەرتووکێدا دێ خوینی ئەڤەنە:

- شەش سالوخەتێن تایبەت یێن نڤێژێ.
- چوار رۆلێن گرنگ یێن نڤێژ پێ رادبیت د ژیانا مەدا.
- دوو مەرجێن سەرەکی بۆ کرنا نڤێژەکا ئاڤاکەر بۆ مە، و کارتێکەر ل سەر ژیانا مە.
- هەشت خالێن زێدە گرنگ بۆ تێگەهشتنەکا دروست بۆ نڤێژێ.
- شەش هزر و رێکێن هاریکار بۆ کرنا نڤێژان ب خشوع.
- شەش جۆرێن مرۆڤان ئەوێن قورئانا پیرۆز بەحسێ وان کری سەبارەت چەوانیا سەرەدەریا وان دگەل نڤێژێ.
- شروڤەکرنا ڕامانێن ئاخڤتن و لڤینێن نڤێژێ.
- تەفسیرکرنا سورەتا (فاتیحە)، ب رەنگەکی نوی، و جیاواز، و ب چەندین نەخشێن هزری و هاوکیشەیان.
- تەفسیرکرنا حەفت ژ سورەتێن کورت، و دانانا ناڤ و نیشانان بۆ هەر ئێك ژ وانا.
- چەندین سەرهاتیێن هزر ڕاکێش، و نموونێن جوان، و پێزانینێن گرنگ.
- بەرسڤدانا هندەك پرسیارێن ئەڤرو دئێنە کرن، و گەنگەشەکرنا چەند بابەتێن گرنگ.

نڤێژ
ئارامیا دلانە

© 2019

بروانامە
- دکتوراه ب زمانێ عەرەبی.
- بکالوریوس ب زمانێ عەرەبی.
- بکالوریوس ب شەریعەتی.

چالاکی:
- پێشکێشکرنا چەندین بەرنامەیان ل کەنالێن راگەهاندنێ، ژ وانا:
  - قورئان ژیانە(پێنج وەرز).
  - ژیان یاریگەهە.
  - ئاڤدانا دلا.
  - بۆچی و چەوا؟
  - بخوینە.
  - خواندنگەها قورئانێ.
- راهێنانکرن ب هزارەها گەنجان، و پێشکێشکرنا سەدان بابەت و خول و سمیناران بۆ تەخێن جودا جودا د بوارێن پەروەردە، و زیرەکیێن ژیانێ، و هشیاریا جڤاکی، وخێزان، و هزر، و رەوشەنبیریا گشتیدا.

کار:
سەروکێ دەزگەهێ جڤاک بۆ گەشەپێدانا مرۆڤی.